

การวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง
จังหวัดเชียงใหม่

อัญชลี นัสสาสาร

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กุมภาพันธ์ 2548

ISBN 974-988-352-7

การวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง
จังหวัดเชียงใหม่

อัญชลี นัสสาสาร

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กุมภาพันธ์ 2548

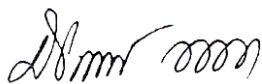
ISBN 974-988-352-7

การวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง
จังหวัดเชียงใหม่

อัญชลี นัสสาสาร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

ศ.ดร. มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

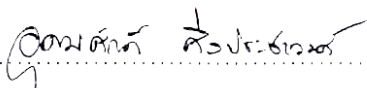
.....กรรมการ

ผศ.ดร. ศติเพ็ญ พวงสายใจ

.....กรรมการ

รศ. พรทิพย์ เชียรธีรวิทย์

.....กรรมการ

รศ.ดร. อุดมศักดิ์ ศิลประชาวงศ์

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2548

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร. มิ่งสรรพ ขาวสะอาด ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศศิเพ็ญ พวงสายใจ รองศาสตราจารย์ พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อุดมศักดิ์ ศิลปะชาวงศ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณอาจารย์คมสัน สุริยะ และครอบครัว เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่าน คุณอักรพงศ์ อันทอง และเจ้าหน้าที่คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในเรื่องเอกสารและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1 พี่ๆ เศรษฐกร ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เจ้าหน้าที่ที่ว่าการอำเภอฝายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ คุณดำรงค์ ทิพย์เดช ปลัดอำเภอเมือง เชียงใหม่พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงใหม่ ที่ช่วยด้านข้อมูลจนวิทยานิพนธ์เสร็จสิ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

ขอขอบคุณอาเภท บุษบากร และคุณเด่นชัย เกษสาคร ที่สละเวลามาช่วยเรื่องคอมพิวเตอร์และตรวจทานรูปแบบวิทยานิพนธ์ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นคว้าและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

ขอขอบคุณคุณพ่อบวรจง คุณแม่สมสุข นัสสาสาร คุณวัชระ ศรีพวงใจพร้อมครอบครัว คุณวันวิสา คุณยศยิ่ง และพนักงานบริษัทหลักทรัพย์แอดคินชั่น จำกัด (มหาชน) สาขาหัวแย้ว เชียงใหม่ เพื่อนๆ บริณญาโทภาคปกติ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่านที่ให้กำลังใจเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยเป็นอย่างสูงในข้อบกพร่องและความผิดพลาดนั้น และผู้เขียนหวังว่า วิทยานิพนธ์นี้คงมีประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อยสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจที่จะศึกษารายละเอียดต่อไป

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาล
ลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางสาวอัญชลี นัสสาสาร

ปริญญา

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ศ.ดร. มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร. ศศิเพ็ญ พวงสายใจ

กรรมการ

รศ. พรทิพย์ เจริญวิทย์

กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาสองประการ คือ ประการแรกเพื่อที่จะศึกษาลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการใช้จ่ายทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงของนักท่องเที่ยว ประการที่สองเพื่อศึกษาการกระจายรายได้จากนักท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ตัวอย่าง 2 กลุ่มด้วยกัน คือ (1) นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงที่เดินทางมาร่วมงานเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2546 ทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งสอบถาม 2 ช่วง คือช่วงในเทศกาลลอยกระทง 200 ตัวอย่าง และช่วงนอกเทศกาลลอยกระทงอีก 200 ตัวอย่าง (2) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงแรมและที่พักอีก 30 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีคำนวณหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบสัดส่วนร้อยละ และวิเคราะห์แบบจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis : MCA)

ผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ นอกเทศกาล 2,540.67 บาทต่อคนต่อวัน โดยค่าใช้จ่ายที่มากที่สุดคือ ค่าพาหนะ คิดเป็นร้อยละ 37.53 รองลงไป คือค่าที่พักและค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึกตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวในเทศกาล

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 2,149.21 บาท พบว่าค่าพาหนะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.00 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงไป คือค่าที่พักและซื้อสินค้าและของที่ระลึก เมื่อพิจารณานักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลพบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเท่ากับ 2,345.56บาทต่อคน โดยสัดส่วนของค่าใช้จ่ายยังเหมือนเดิม คือค่าพาหนะ ค่าที่พัก และค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก

การศึกษาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยว โดยใช้ MCA นั้น ตัวแปรที่ใช้ ได้แก่ ตัวแปรทางด้านรายได้ และตัวแปรทางด้านประชากร นั่นคือ อาชีพ เพศและอายุ การศึกษาปรากฏว่าตัวแปรระดับรายได้ต่อเดือนเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในกรณีของนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล สำหรับนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล ตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ระดับรายได้และอาชีพ ที่ระดับนัยสำคัญ .10 โดยนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,001 บาทและเป็นแม่บ้าน ส่วนนักท่องเที่ยวในเทศกาล ตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือระดับรายได้ต่อเดือน ดังนั้น นักท่องเที่ยวในเทศกาลที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุดคือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป

การจัดงานเทศกาลลอยกระทงในช่วงวันที่ 7 - 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวแก่จังหวัดจำนวน 641 ล้านบาทและมีรายได้เพิ่มจากปกติถึง 1 เท่าตัว โดยกระจายไปสู่ธุรกิจประเภทค่าพาหนะเดินทางมากที่สุด ประมาณ 250 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 39 ของรายได้ทั้งหมด ธุรกิจที่ได้รับรายได้รองลงมาเป็นธุรกิจประเภทค่าที่พักประมาณ 153 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 23.89 ของรายได้ทั้งหมด ธุรกิจประเภทสินค้าและของที่ระลึกเป็นธุรกิจที่มีรายได้จากการจัดงานมากเป็นอันดับ 3 ดอกไม้เพลิงเป็นสัญลักษณ์ของเทศกาลลอยกระทงก่อให้เกิดรายได้เพียงร้อยละ 1.20 ของรายได้ทั้งหมด

ในด้านการจัดงานเทศกาลลอยกระทง นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงมีความพอใจในเกณฑ์ที่ดีต่อที่พัก อาหาร พาหนะและความปลอดภัย จากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความประสงค์ที่จะร่วมงานเทศกาลในปีต่อไปพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาร่วมงานเทศกาลลอยกระทงในปีต่อไป คิดเป็นร้อยละ 90.91 ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่ประสงค์กลับมาร่วมงานคิดเป็นร้อยละ 9.09 ส่วนนอกเทศกาลลอยกระทง นักท่องเที่ยวที่ต้องการกลับมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 98.30 คาดว่าจะไม่กลับมาอีกร้อยละ 1.70

Thesis Title	An Analysis of Tourists' Expenditure on <i>Loy Krathong</i> Festival in Chiang Mai Province	
Author	Miss Anchalee Nassasarn	
Degree	Master of Economics	
Thesis Advisory Committee	Prof. Dr. Mingsarn Kaosa-ard	Chairperson
	Asst. Prof. Dr. Sasipen Phuangsaichai	Member
	Assoc. Prof. Porntip Tianteerawit	Member

ABSTRACT

This study has two objectives: first, to study the characteristics of tourists that influence the level of their spending and secondly to analyze tourists' distribution of tourism revenue to related businesses on *Loy Krathong* Festival in Chiang Mai Province.

The data for the study were collected from a structured questionnaire survey of 400 tourists and tourism businesses during festival(200) and off festival(200). Additional information was gathered from 30 tourism businesses by means of non-structured interview. Methods of analysis used include descriptive statistics and Multiple Classification Analysis (MCA).

The research results indicated that the expenditure per person per day of non festival tourists visiting Chiang Mai averaged 2,540.67 baht. Local transport expenditure which accounted for 37.53 % of the total daily expenditure was the biggest expenditure item followed by accommodation and shopping respectively. The average expenditure of festival tourists in the sample was 2,149.21 baht per day. For festival tourists, transport expenditure per day which constituted 39% of total expenditure was also the largest expenditure item followed by accommodation, shopping respectively.

The variables used to explain the level of tourists expenditure by using MCA were the level of income and social variables (such as occupation, sex and age). Income variable is statistically significant for predicting expenditures of both festival tourists and non festival tourists. For non festival tourists, income and occupation were the two important variables at 0.1 level of significance. The biggest spender was the housewife group who tends to have income per month more than 20,001 bath. For the festival tourists only the level income per month was a significant variable.

The *Loy Krathong* Festival held between 7 - 9 November 2003 was estimated to earn a total revenue of 641 million baht for Chiang Mai. The increase in revenue over and above the normal of revenue earned during November is 302 million baht. The business which received the greatest benefit was transport business which earned 250 million baht (39% of the total revenue). Accommodation business reaped 153 million baht which was 23.89% of the total revenue. Souvenir business ranked third measured by earning. Fireworks, the symbol of *Loy Krathong* Festival, accounted for only 1.20% of the total revenue.

Interviewed tourists were generally impressed by the accommodation, food, transportation and safety services in Chiang Mai. About 90.91% of festival and 98.30% of non festival tourists stated that they would return to attend this festival in the future and they would like to visit Chiang Mai again.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	7
1.5 นิยามศัพท์	7
1.6 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์	9
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 ทฤษฎีและกรอบการศึกษา	11
2.1.1 ทฤษฎีการบริโภคนิยม	11
2.1.2 การวิเคราะห์แบบจำแนกพหุ Multiple Classification Analysis (MCA)	12
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
2.2.1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของนักท่องเที่ยว	18
2.2.2 การศึกษาประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว	19
2.2.3 การศึกษาปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	20
2.2.4 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการวิฤต และการกระจายรายได้	23

บทที่ 3	พื้นที่และระเบียบวิธีการวิจัย	27
3.1	สภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่	27
3.1.1	จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่	29
3.1.2	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว	33
3.1.3	ระยะเวลาพำนัก	34
3.1.4	รายได้จากการท่องเที่ยว	34
3.1.5	เทศกาลและประเพณีที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่	36
3.1.6	งบประมาณในการจัดงานเทศกาลลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2546	37
3.1.6.1	โครงการจัดงานเทศกาลลอยกระทง	38
3.1.6.2	รายจ่ายในการจัดงาน	40
3.2	ประชากรและการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
3.3	การวิเคราะห์ข้อมูล	43
3.3.1	ส่วนของแบบสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล	43
3.3.2	ส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ	45
3.4	แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	45
3.4.1	แบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว	45
3.4.2	การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง	47
บทที่ 4	ผลการศึกษา	50
4.1	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	50
4.1.1	ลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว	50
4.1.2	พฤติกรรมในการท่องเที่ยว	57
4.1.3	ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว	62
4.1.4	ทัศนคติของนักท่องเที่ยว	69
4.2	การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามคุณลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยว	71
4.2.1	การพยากรณ์ค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง	71
4.2.2	การพยากรณ์ค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง	75
4.2.3	การพยากรณ์ค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง	77

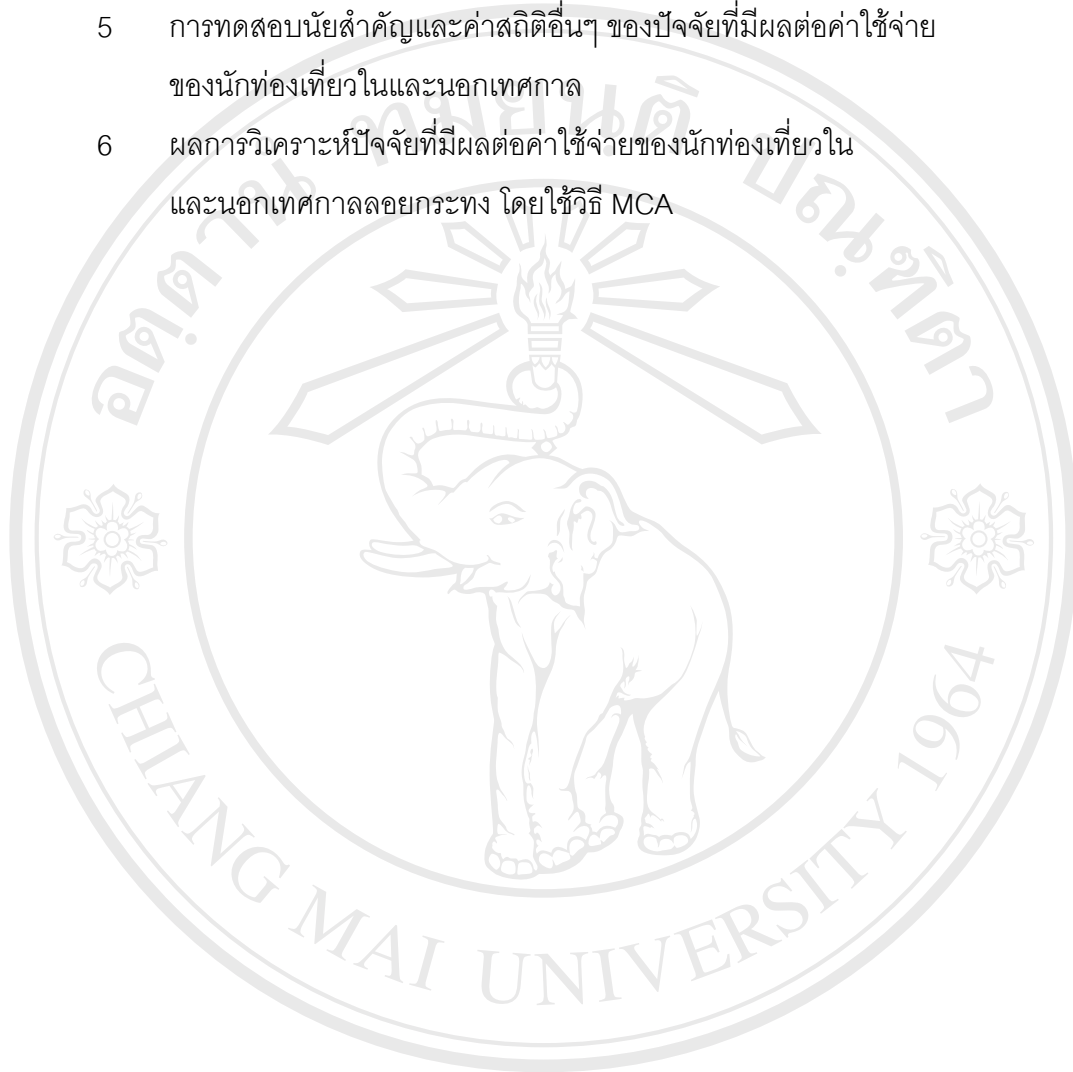
4.3	การกระจายรายได้จากงานเทศกาลลอยกระทง ปี พ.ศ. 2546	80
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	85
5.1	บทสรุป	86
5.1.1	สรุปข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างการวิจัย	86
5.1.2	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
5.2	อภิปรายผลการศึกษา	88
5.3	ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม	89
5.4	ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป	90
	เอกสารอ้างอิง	91
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	95
	ภาคผนวก ข การทดสอบนัยสำคัญและผลการวิเคราะห์ ปัจจัยทั้งหมดที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว	107
	ประวัติผู้เขียน	114

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 รายได้จากการส่งออกสินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทย	2
1.2 ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย	3
1.3 ดุลการท่องเที่ยงของประเทศไทย	4
1.4 ระดับรายได้สูงสุด 10 จังหวัดแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2544 และปี พ.ศ. 2549	5
3.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเชียงใหม่ ณ ราคาปัจจุบัน และรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2544	28
3.2 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545	30
3.3 จำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545	31
3.4 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545	33
3.5 ระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามราคาห้องพักระหว่าง ปี พ.ศ. 2540 - 2545	34
3.6 รายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545	35
4.1 จำนวนของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ	51
4.2 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ	51
4.3 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิลำเนา	52
4.4 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามสถานภาพการสมรส	53
4.5 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการศึกษา	54
4.6 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ	55
4.7 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	56
4.8 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ครอบครัวต่อเดือน	56
4.9 วัตถุประสงค์อื่นในการเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	57
4.10 แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยงจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	58
4.11 ความถี่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	58
4.12 ระยะเวลาที่ใช้ในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	59
4.13 จำนวนกลุ่มการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	60

4.14	ขนาดของกลุ่มการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	61
4.15	ขนาดครอบครัวในการเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	61
4.16	การใช้บริการนำเที่ยวของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	62
4.17	สัดส่วนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	63
4.18	ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามพาหนะที่นักท่องเที่ยวใช้บริการ	64
4.19	ประเภทของสถานที่พักผ่อนและจำนวนคืนพักผ่อนของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	65
4.20	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสำหรับสถานที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	66
4.21	ค่าใช้จ่ายด้านอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	67
4.22	ค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง	68
4.23	ทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่	69
4.24	ทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมในงานเทศกาลลอยกระทง	70
4.25	การทดสอบนัยสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล	72
4.26	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง โดยวิธี MCA	73
4.27	การทดสอบนัยสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาล	75
4.28	การทดสอบนัยสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง	78
4.29	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง โดยวิธี MCA	78
4.30	อัตราการเข้าพักของโรงแรมและเกสต์เฮ้าส์ในจังหวัดเชียงใหม่	82
4.31	สัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่พักตามโรงแรมและเกสต์เฮ้าส์	83
4.32	รายได้จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวใช้บริการ ในช่วงเทศกาลลอยกระทง	84
1	การทดสอบนัยสำคัญของปัจจัยและค่าสถิติอื่นๆ ของที่มีผลต่อค่าใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล	107
2	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งหมดที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล ลอยกระทง โดยวิธี MCA	108
3	การทดสอบนัยสำคัญและค่าสถิติอื่นๆ ของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวในเทศกาล	109

4	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาล ลอยกระทง โดยใช้วิธี MCA	110
5	การทดสอบนัยสำคัญและค่าสถิติอื่นๆ ของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่าย ของนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล	111
6	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวใน และนอกเทศกาลลอยกระทง โดยใช้วิธี MCA	112

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญภาพ

รูป		หน้า
1	การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว นอกเทศกาลลอยกระทง	74
2	การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว ในเทศกาลลอยกระทง	76
3	การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามอาชีพและระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว ในและนอกเทศกาลลอยกระทง	79

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก โดยถือว่าเป็นสินค้าบริการประเภทหนึ่งที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้โดยไม่ต้องมีการส่งออก หรือเรียกได้ว่าเป็นสินค้าส่งออกที่มองไม่เห็น และยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นๆ เนื่องจากการบริโภคในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวต้องเดินทางไปใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ณ ถิ่นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถส่งสินค้ามา ณ แหล่งที่ผู้บริโภคอยู่ได้ ทำให้เกิดอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตในสาขาอื่นๆ อีกหลายสาขา ทำให้เกิดการจ้างงานและการกระจายรายได้ในภาคเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก เพราะการท่องเที่ยวเพิ่มโอกาสให้กับคนในชนบทและคนในภาคเกษตรมากขึ้น การท่องเที่ยวในชนบทไม่เพียงเป็นผลดีในด้านการจ้างงานและรายได้เท่านั้น แต่การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในชุมชน ทั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวในชุมชน ภูมิปัญญาบรรพบุรุษ และยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักท่องเที่ยวอีกด้วย ทุกประเทศที่ได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่างก็มุ่งหวังที่จะพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวได้แนะนำและชักชวนคนรู้จักให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากการท่องเที่ยวจะนำมาซึ่งรายได้ของประเทศ ทำให้เกิดการจ้างงานและสร้างอาชีพต่างๆ ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และยังเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของประเทศชาติอีกด้วย

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว นับว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศมาอย่างต่อเนื่อง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการส่งออกสินค้าหลักที่สำคัญของประเทศ รายได้จากการท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 10 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมดของประเทศไทยโดยเฉลี่ย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 - 2545 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงกว่ารายได้จากการส่งสินค้าออกที่สำคัญประเภทอื่นของประเทศไทยคือ วัตถุดิบ น้ำมันและเชื้อเพลิง เคมีภัณฑ์ สินค้าเบ็ดเตล็ด และสินค้าอื่นๆ ดังแสดงจากตาราง 1.1

ตาราง 1.1 รายได้จากการส่งสินค้าออกที่สำคัญของประเทศไทย

หน่วย: ล้านบาท

สินค้าส่งออก	ปี พ.ศ. 2543		ปี พ.ศ. 2544		ปี พ.ศ. 2545	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
ทองเที่ยว*	285,272	10.28	299,047	10.34	323,483	10.96
อาหาร	392,161	14.14	434,000	15.00	416,510	14.11
วัตถุดิบ	102,929	3.71	99,312	3.43	117,276	3.97
น้ำมันและเชื้อเพลิง	75,809	2.73	70,757	2.45	71,384	2.42
เคมีภัณฑ์	159,396	5.75	158,835	5.49	167,544	5.68
สินค้าอุตสาหกรรม	426,121	15.36	454,205	15.70	476,902	16.15
เครื่องจักร	1,213,145	43.74	1,223,775	42.30	1,269,594	43.01
สินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ	313,943	11.32	334,396	11.55	319,705	10.82
สินค้าเบ็ดเตล็ด	76,852	2.76	101,457	3.51	95,248	3.23
อื่น ๆ	13,470	0.49	16,441	0.57	17,904	0.61
รวมสินค้าออก	2,773,826	100.00	2,893,178	100.00	2,952,067	100.00

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย (2546: 66)

* การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545: 4)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนอกจากจะมีบทบาทในการสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมากแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากกระแสการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 โดยในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเข้ามาประเทศไทยเป็นจำนวนกว่า 10 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2511 ถึง 123 เท่า จากที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว 81,340 คน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศในรูปของค่าใช้จ่ายในการซื้อบริการการท่องเที่ยวคิดเป็นมูลค่าถึง 309,269 ล้านบาท นั่นคือ 1,577.90 เท่าของรายได้ที่ได้รับในปี พ.ศ. 2511 เพียง 196 ล้านบาทเท่านั้น จากตาราง 1.2

ตาราง 1.2 ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง	รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)
2511	81,340	+32.11	196
2515	820,758	+28.50	2,718
2520	1,220,672	+11.13	4,607
2525	2,218,429	+10.06	23,879
2530	3,482,958	+23.59	50,024
2535	5,136,443	+0.97	123,135
2540	7,221,345	+0.41	220,754
2541	7,764,930	+7.53	242,177
2542	8,580,332	+10.50	253,018
2543	9,508,623	+10.82	285,272
2544	10,061,950	+5.82	299,047
2545	10,799,067	+7.33	323,484
2546	10,004,453	-7.36	309,269

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545: 4)

IMD World Competitiveness Yearbook 2002 ได้จัดอันดับรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในอันดับ 6 จากประเทศทั่วโลกทั้งหมด 49 ประเทศ ยิ่งยกย่องความงดงามของวัฒนธรรมไทยโดยจัดให้อยู่ในลำดับที่ 6 เช่นกัน และสิ่งที่สำคัญที่ช่วยเกื้อหนุนให้นักท่องเที่ยวต่างชาตินิยมมาท่องเที่ยวยังประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยถูกจัดลำดับในเรื่องไม่มีการแบ่งชนชั้นในสังคมอยู่ในลำดับที่ 1 จากทั้งหมด 49 ประเทศ ปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต่างชาติมองประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่อยู่แนวหน้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลกสอดคล้องกับการที่ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและมีรายรับจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในทุกปี เมื่อพิจารณาถึงดุลการท่องเที่ยวดังตาราง 1.3 พบว่า รายรับจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมีค่ามากกว่ารายจ่ายจากการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าดุลการท่องเที่ยวเกินดุลมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เกินดุลเพียง 183,104 ล้านบาท และเกินดุลเพิ่มสูงขึ้นจนกระทั่งปี พ.ศ. 2545 ดุลการท่องเที่ยวเกินดุลถึง 216,658 ล้านบาท แสดงว่าการท่องเที่ยวสร้างรายได้เป็นมูลค่ามหาศาลให้กับประเทศไทย ดึงดูดเงินตราต่างประเทศและช่วยแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุลได้

ตาราง 1.3 ดุลการท่องเที่ยวของประเทศไทย

หน่วย: ล้านบาท

ปี	รายได้จากการท่องเที่ยว	รายจ่าย ด้านการท่องเที่ยวของคนไทย	ดุลการท่องเที่ยว	ดุลการชำระเงิน*
2541	242,177	59,073	183,104	57,623
2542	253,018	69,648	183,369	172,695
2543	285,272	82,838	202,433	-58,440
2544	299,047	96,796	202,250	57,566
2545	323,483	109,825	216,658	180,821

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545: 69)

* ธนาคารแห่งประเทศไทย (2546: 84)

การคาดการณ์สถิติการท่องเที่ยวในระยะยาวขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) พบว่า ในปี พ.ศ. 2549 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเป็น 16.22 ล้านคน โดยจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศกระจายตัวเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศประมาณ 93 ล้านครั้ง และสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศกว่าหนึ่งล้านล้านบาท และได้ประมาณไว้อีกว่า ในปี พ.ศ. 2553 จะมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามาประเทศไทยเป็นจำนวนมากถึง 17.5 ล้านคน และเพิ่มเป็น 36.9 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 (จำเริญพรณ์ แก้วสุริยะ, 2543) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ การขยายตัวด้านการท่องเที่ยวในระดับโลกแล้ว พบว่า ประเทศไทยจะมีอัตราการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2553 ถึง 7.8% ซึ่งสูงกว่าอัตราการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวโลกซึ่งเท่ากับ 4.2% (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2545)

จังหวัดเชียงใหม่เป็นอีกจังหวัดหนึ่ง ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ใน อันดับที่ 4 ของประเทศและมีนักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวค่อนข้างมาก จากตาราง 1.4 เนื่องจากเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีลักษณะเฉพาะตัวทางวัฒนธรรมอันสวยงามในแบบฉบับของตนเอง หรืออาจกล่าวได้ว่า มีทรัพยากรการท่องเที่ยวครบทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศาสนา และศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี และยังมีทัศนกรรมที่ท่าจากใหม่ เงิน และไม้ เป็นของที่ระลึก ทั้งนี้ยังรวมไปถึงสถานที่พัก ร้านอาหาร และสิ่งให้ความบันเทิงมากมายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรร

ตาราง 1.4 ระดับรายได้สูงสุด 10 จังหวัดแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2544 และปี พ.ศ. 2549

ปี พ.ศ. 2544			ปี พ.ศ. 2549		
จังหวัด	รายได้ (ล้านบาท)	ลำดับ	จังหวัด	รายได้ (ล้านบาท)	ลำดับ
กรุงเทพมหานคร	209,0633	1	กรุงเทพมหานคร	403,698	1
ชลบุรี (พัทยา)	40,327	3	พัทยา	62,616	4
ภูเก็ต	67,008	2	ภูเก็ต	104,434	2
เชียงใหม่	37,729	4	เชียงใหม่	78,363	3
สงขลา (หาดใหญ่)	15,106	5	สงขลา (หาดใหญ่)	23,200	5
นครราชสีมา	3,363	10	นครราชสีมา	4,376	10
ระยอง	6,461	7	พิษณุโลก	11,329	8
พิษณุโลก	5,609	8	เพชรบุรี(ชะอำ)	16,327	7
กาญจนบุรี	5,115	9	ประจวบคีรีขันธ์ (หัวหิน)	20,185	6
เพชรบุรี (ชะอำ)	7,097	6	กาญจนบุรี	10,936	9

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545)

หมายเหตุ: การคาดการณ์ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2545)

เทศกาลและประเพณีถือว่าการแสดงออกทางวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่น และนับว่าเป็นปัจจัยที่ดึงดูดการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ เทศกาลและประเพณีที่สำคัญอันเป็นที่รู้จักของจังหวัดเชียงใหม่ คือเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ หรือ งานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งจัดให้มีขึ้นในวันศุกร์ - เสาร์ - อาทิตย์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ สถานที่จัดคือบริเวณสวนสาธารณะหนองบวหาด โดยในงานจะมีการประกวดกล้วยไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ประทัดและโชว์การจัดสวน จัดประกวดศิลปประดิษฐ์และจัดนิทรรศการ มีการจัดรถแห่ที่ประดับประดาด้วยใบไม้และดอกไม้อย่างงดงามพร้อมนางงาม ส่วนเทศกาลสงกรานต์ ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 13 -15 ของเดือนเมษายน จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีคูน้ำล้อมรอบ มีน้ำอย่างเพียงพอให้นักท่องเที่ยวได้เล่นอย่างเต็มที่ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเดินทางมาเที่ยวสงกรานต์ในจังหวัดเชียงใหม่ทุกปี อีกทั้งประเพณีของคนเหนือถือว่า วันสงกรานต์เป็นวันปีใหม่ของคนเหนืออีกด้วย

นอกจากงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับและงานประเพณีสงกรานต์ ยังมีงานเทศกาลงานเทศกาลลอยกระทง ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานประเพณีที่สืบทอดกันมานานและจัดงานได้อย่างยิ่งใหญ่

เป็นงานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาได้เป็นจำนวนมาก เทศกาลลอยกระทงมีการจัดงานในเดือน พฤศจิกายน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 14 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ รวมทั้งหมด 3 วัน โดยวันขึ้น 15 ค่ำ วันนี้เรียกว่า วันกระทงเล็ก ซึ่งเรียกขานตามกิจกรรมที่ทำในวันนั้น โดยการตกแต่งกระทงของแต่ละคนอย่างสวยงามเพื่อนำไปลอยแม่น้ำปิง โดยคนส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นการขอขมาแม่พระคงคา และสะเดาะเคราะห์ งานในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 12 เรียกว่าวันกระทงใหญ่ ในตอนค่ำจะมีขบวนแห่กระทงใหญ่ของแต่ละกลุ่มที่มีนางนพมาศนั่งแห่ไปตามถนนท่าแพ ผ่านตลาดวโรรส มุ่งหน้าสู่เทศบาลนครเชียงใหม่ และนำไปลอยลำน้ำปิงเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา บริเวณที่ขบวนกระทงผ่าน จะมีผู้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมาชมตามเส้นทางเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจุดสุดท้าย บริเวณตลาดเทศบาล ริมฝั่งแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นจุดตัดสินการประกวดกระทงและนางนพมาศ จะมีผู้คนแออัดกันมาก และสิ่งที่เพิ่มความสนุกสนานแก่งาน คือการจุดประทัดและพลุต่าง ๆ และการปล่อยโคมลอย ในบริเวณงาน

แม้ว่างานประเพณีลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้ แต่น่าสงสัยเป็นอย่างยิ่งว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินเหล่านั้นใครได้รับประโยชน์ นั่นคือ มีการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่างๆ อย่างไร กล่าวคือแต่ละกลุ่มธุรกิจได้รับมากน้อยแค่ไหน ยิ่งไปกว่านั้นนี้ยังไม่เคยมีใครทำการศึกษาว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มไหนมีค่าใช้จ่ายสูงสุด เพื่อที่จะได้วางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นตลาดนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง

การที่จะทำการศึกษถึงการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว จากเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อต้องการจะทราบว่ากลุ่มธุรกิจใดในช่วงเทศกาลลอยกระทงได้รับผลประโยชน์มากน้อยเท่าใด โดยที่กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์มากก็ควรจะมีส่วนร่วมหรือรับผิดชอบต่อการจัดงานมากกว่ากลุ่มธุรกิจอื่นๆ แม้ว่าทรัพยากรบางส่วนที่ใช้จะเป็นสินค้าสาธารณะที่มีอยู่ เช่น บริเวณริมแม่น้ำปิง บริเวณริมคูเมือง แต่ค่าใช้จ่ายอื่นๆ รัฐต้องนำเงินภาษีมาจ่าย เช่น ค่าตกแต่งสถานที่ เงินอุดหนุนให้ผู้ที่ส่งขบวนแห่มาร่วมงาน ค่าใช้จ่ายในการจัดงานประกวดนางนพมาศ ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ผู้ได้รับประโยชน์อาจเป็นบุคคลเฉพาะกลุ่ม ถึงแม้ว่าผู้ได้รับประโยชน์เหล่านี้จะเป็นผู้จ่ายภาษีบางส่วน แต่มีอาจเทียบได้กับประชาชนผู้เสียภาษีอื่นที่มีได้รับรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยวในครั้งนี้ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่า จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ เทศกาลลอยกระทงที่จัดขึ้นทุกปีต้องรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ปัญหาที่อาจติดตามมา คือผลกระทบจากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม เช่น ตามแม่น้ำปิงและริมคูเมืองเต็มไปด้วยกระทง บริเวณสถานที่จัดงานเต็มไปด้วยขยะ ทาง

หน่วยงานที่รับผิดชอบควรคำนึงถึงการจัดสรรงบประมาณอย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายทั้งในและนอกช่วงเทศกาลลอยกระทงของนักท่องเที่ยว

1.2.2 เพื่อศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา

1.3.1 เกิดฐานข้อมูลแสดงแบบแผนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทงและนอกเทศกาลลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 สามารถนำผลการศึกษาไปวางแผนเชิงนโยบายในการจัดงานครั้งต่อไป

1.3.3 ทราบรูปแบบการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวที่เกิดจากงานประเพณีลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่

1.3.4 เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรในการใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับเทศกาลลอยกระทงในครั้งนี้จะทำการศึกษาเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2546 ส่วนนอกเทศกาลลอยกระทงจะสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2546 ยกเว้นช่วงเทศกาลลอยกระทง เพื่อเป็นการเปรียบเทียบผลทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวกับช่วงปกติ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวภายในประเทศ คือ การเดินทางของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำ การศึกษาและไม่เป็นคนท้องถิ่น ที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำหรือศึกษาอยู่ที่จังหวัดที่เดินทางไป

ผู้เยี่ยมเยือน คือบุคคลที่เดินทางไปยังสถานที่ ซึ่งมีถิ่นพำนักถาวรของตนเองเป็นการชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อน เยี่ยมญาติมิตร ศึกษาหาความรู้ การกีฬา การศาสนา

ติดต่อธุรกิจ การประชุม การรักษาสุขภาพ หรือเพื่อประกอบกิจการใดๆ โดยมีได้รับค่าจ้างในการดังกล่าว แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ผู้เยี่ยมเยียนที่ค้างคืน กับผู้เยี่ยมเยียนที่ไม่ค้างคืน

นักท่องเที่ยว คือผู้ที่เดินทางไปเยือนจังหวัดนั้น โดยวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่คนในท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือศึกษาอยู่ที่จังหวัดนั้น ทั้งนี้ต้องพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน

นักท่องเที่ยว คือผู้เยี่ยมเยียนที่ไม่พักค้างคืน

ที่พักแรม คือสถานที่ที่นักท่องเที่ยวใช้พักระหว่างเดินทาง ซึ่งอาจจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะการใช้

- โรงแรม คือที่พักแรมที่สร้างขึ้นเฉพาะและแบ่งเป็นห้องพัก มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักเดินทาง และเก็บค่าเช่าเป็นรายห้อง
- เกสต์เฮ้าส์ คือบ้านที่ดัดแปลงหรือสร้างขึ้นและแบ่งห้องเป็นที่พักแรม โดยเก็บค่าเช่า
- บังกาโล คือที่พักแรมที่กลุ่มบุคคลหรือสถาบันจัดไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยว โดยเก็บเป็นค่าเช่า
- รีสอร์ท คือที่พักที่มีลักษณะห้องพักเป็นหลังๆ มีบริเวณแวดล้อมด้วยธรรมชาติ
- บ้านรับรอง คือที่พักหน่วยราชการ บริษัท หรือเอกชนจัดไว้เพื่อใช้รับรองหรือพักผ่อน โดยไม่เก็บค่าเช่า
- บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน คือบ้านญาติมิตรของนักท่องเที่ยวที่จัดให้เป็นที่พักแรม โดยไม่เก็บค่าเช่า
- โมเต็ล คือที่พักที่สร้างขึ้นเฉพาะ โดยเก็บค่าเช่า มีห้องพักแต่ละห้อง หรือมีห้องพักส่วนหนึ่งที่มีลักษณะและการใช้สอยเช่นเดียวกับโรงแรม

รถโดยสารประจำทาง คือรถที่ใช้ขนส่งผู้โดยสารตามเส้นทางที่กำหนดค่าบริการเป็นรายบุคคล และมีที่นั่งเกินกว่า 7 คนขึ้นไป ทั้งที่มีเครื่องปรับอากาศและไม่มีเครื่องปรับอากาศ

รถบริการนำเที่ยว คือรถที่ใช้บริการท่องเที่ยว ซึ่งจัดกำหนดการไว้ล่วงหน้ามีการเก็บค่าบริการเป็นรายบุคคลในลักษณะเหมาจ่าย และมีที่นั่งเกินกว่า 7 คนขึ้นไป

รถยนต์ส่วนบุคคล คือรถยนต์ส่วนตัวของนักท่องเที่ยว หรือรถยนต์ของหน่วยราชการหรือเอกชน ที่นักท่องเที่ยวใช้ โดยไม่มีอัตราค่าบริการ มีขนาดและลักษณะใดก็ได้

ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย คือระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวคนหนึ่งๆ ใช้ท่องเที่ยว ณ สถานที่หนึ่งในการเดินทางแต่ละครั้ง โดยนับเป็นวันที่ค้างคืน

ห้องพักที่ขายได้ คือจำนวนห้องของที่พักรวมที่มีผู้เข้าพักในช่วงหนึ่ง

อัตราการเข้าพัก คือจำนวนห้องของที่พักรวมที่มีผู้เข้าพักในช่วงหนึ่ง โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้ อัตราการเข้าพัก 1 ปี = (จำนวนคืนพักรวมต่อปี x 100) / (365 x จำนวนห้องพักทั้งหมด)

สถานพักรวมกลุ่มต่างๆ การแบ่งกลุ่มของสถานพักรวม เป็นการจัดกลุ่มเพื่อใช้ประโยชน์ทางสถิติเท่านั้น ไม่ได้ถือตามมาตรฐานสากล และมีได้เป็นการจัดระดับของสถานพักรวมเหล่านั้น โดยถือการแบ่งกลุ่มสถานพักรวมตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังนี้

- กลุ่ม 1 หมายถึง ราคาตั้งแต่ 2,500 บาทขึ้นไป
- กลุ่ม 2 หมายถึง ราคาตั้งแต่ 1,500 - 2,499 บาท
- กลุ่ม 3 หมายถึง ราคาตั้งแต่ 1,000 - 1,499 บาท
- กลุ่ม 4 หมายถึง ราคาตั้งแต่ 500 - 999 บาท
- กลุ่ม 5 หมายถึง ราคาต่ำกว่า 500 บาท

หมายเหตุ : ใช้ราคาต่ำสุดของราคาประกาศขาย (Rack Rate) เป็นเกณฑ์ในการจัดแบ่งกลุ่ม

สปา หมายถึงสถานที่ที่มีบริการสุขภาพด้วยน้ำ อาจเป็นน้ำแร่ น้ำทะเล น้ำลำธาร น้ำสระ น้ำอาบ อบไอน้ำ อบสมุนไพร ประคบด้วยน้ำ หมักด้วยโคลน ออกกำลังกายในน้ำ ฯลฯ รวมทั้งเครื่องมือเกี่ยวกับน้ำ เช่น อ่างน้ำวน อบไอน้ำ/ชาวน้ำ จุดหมายเพื่อเป็นสถานที่ให้บริการที่มุ่งหมายให้แก่ผู้รับบริการด้านเสริมสุขภาพ บำบัดโรค พิ้นฟูสุขภาพ อย่างไม่อย่างหนึ่งหรือทั้งหมด

1.6 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 5 บท ดังนี้คือ

บทที่ 1 บทนำ ประกอบไปด้วยที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา นิยามศัพท์ และองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของทฤษฎี แนวคิด ประกอบไปด้วยทฤษฎีการบริโภคและการวิเคราะห์แบบจำแนกพหุ Multiple Classification Analysis (MCA) ส่วนการทบทวนวรรณกรรมคือ การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย แบ่งได้เป็น 4 ส่วนใหญ่ คือการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของนักท่องเที่ยว

การศึกษาเพื่อประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว การศึกษาปัจจัยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาและการกระจายรายได้

บทที่ 3 พื้นที่และระเบียบวิธีการวิจัย ประกอบไปด้วยสภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประชากรและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 4 ผลการศึกษา ประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างทั้งที่นักท่องเที่ยวในเทศกาลและนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลดยกระทง ซึ่งได้แก่ ลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและทัศนคติของนักท่องเที่ยว ในส่วนผลการวิเคราะห์การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามคุณลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยผลการวิเคราะห์แยกของนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล และผลวิเคราะห์รวมทั้งในและนอกเทศกาล รวมถึงผลการวิเคราะห์การกระจายรายได้จากงานเทศกาลลดยกระทง ปี พ.ศ. 2546

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ ประกอบไปด้วยผลสรุปทั้งหมดจากการศึกษาอภิปรายผลการศึกษา รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามและข้อเสนอแนะเพื่อทำการศึกษาค้างต่อไป

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีและกรอบการศึกษา

ในการศึกษารั้งนี้ ใช้ทฤษฎีการบริโภคและใช้การวิเคราะห์แบบจำแนกพหุ (MCA) เพื่อชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่างๆ ต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

2.1.1 ทฤษฎีการบริโภค

ทฤษฎีการบริโภคเชิงเศรษฐศาสตร์นั้น จะอยู่ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ระบุว่าผู้บริโภคเป็นผู้มีเหตุผล (rational) ในการบริโภค กล่าวคือ ผู้บริโภคจะพยายามบริโภคให้ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุดจากตัวสินค้าภายใต้รายได้หรืองบประมาณที่มีอยู่จำกัด (budget constraint) โดยจะไม่พิจารณาการบริโภคในรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่เป็นไปตามเหตุผลเชิงเศรษฐกิจ อาทิ พฤติกรรมขวางโลก (snob effect) พฤติกรรมเลียนแบบหรือเอาอย่างตามกัน (bandwagon effect) หรือแม้กระทั่ง พฤติกรรมหรูหรา ฟุ่มเฟือย (veblen effect) เป็นต้น

การบริโภคจะผันแปรโดยตรงกับระดับรายได้ คือ การบริโภคเป็นฟังก์ชันของรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการศึกษาที่เพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช (2535) ใช้ในการศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว กรณีศึกษางานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แนวคิดทางทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมบริโภคของนักสถิติชาวเยอรมัน คือ Ernst Engel (1857) ได้เสนอกฎว่า “รายได้ของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไปจะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรายจ่ายในการบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ” โดยสมมติให้รายได้จากการท่องเที่ยวเท่ากับ ค่าใช้จ่ายรวมในการอุปโภคบริโภคของนักท่องเที่ยว จะได้ฟังก์ชันของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว คือ

นักท่องเที่ยวชาวไทย

$$E_i = f_i(Y, X, Z)$$

$$E_i = \text{ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของนักท่องเที่ยว}$$

$$Y = \text{รายได้รวมหรือ ค่าใช้จ่ายรวมของนักท่องเที่ยว } (\sum E_i = Y)$$

$$X = \text{ลักษณะของประชากร ได้แก่ อายุ เพศ}$$

$$Z = \text{ลักษณะของตัวแปรอื่นๆ เช่น ศาสนา เป็นต้น ซึ่งกำหนดให้คงที่}$$

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

$$(p_i, q_i) = f_i(Y, X, Z)$$

(p_i, q_i) = ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของนักท่องเที่ยว

Y = อาชีพนักท่องเที่ยว (ชาวต่างประเทศใช้อาชีพนักท่องเที่ยวแทนรายได้ เพราะชาวไทยและชาวต่างประเทศมีอำนาจในการซื้อ (purchasing parity) แตกต่างกัน)

X = ลักษณะของประชากร ได้แก่ อายุ เพศ

Z = ลักษณะของตัวแปรอื่น ๆ ศาสนา เป็นต้น ซึ่งกำหนดให้คงที่

โดยที่ i คือ ลำดับของค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ

ฟังก์ชันของเส้น Engel ที่ใช้ในการศึกษานี้ โดยสมมุติให้ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคของนักท่องเที่ยว เท่ากับ รายได้จากนักท่องเที่ยว และกำหนดให้ราคาสินค้าและบริการอื่นๆ คงที่ เนื่องจากไม่สามารถหาข้อมูลค่าใช้จ่ายรวมของนักท่องเที่ยวทั้งหมดได้ จะมีแต่เฉพาะค่าใช้จ่ายบางส่วนเท่านั้น เช่น ด้านโรงแรมและที่พัก ค่าใช้จ่ายในร้านอาหารและภัตตาคาร ค่าใช้จ่ายในสถานบันเทิง ค่าใช้จ่ายในด้านการเดินทางและพาหนะ และค่าใช้จ่ายในด้านของที่ระลึกเท่านั้น ดังนั้นในการวิเคราะห์แบบ “ดูสภาพทั่วไป” ไม่สามารถกระทำได้ การศึกษานี้จึงใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ “ดูสภาพบางส่วน”

2.1.2 การวิเคราะห์แบบจำแนกหมู่ Multiple Classification Analysis (MCA)

Multiple Classification Analysis (MCA) เป็นวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะดูว่าตัวแปรอิสระโดยรวมทั้งหมดและตัวแปรแต่ละตัวนั้น สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามได้ดีเพียงใด นั่นคือ การพิจารณาว่า ตัวแปรอิสระมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ นอกจากนั้นยังสามารถที่จะใช้คาดคะเน (predict) ขนาดของตัวแปรตาม เมื่อขนาดของตัวแปรอิสระเปลี่ยนไป วิธีการวิเคราะห์ MCA สามารถใช้ได้เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามไม่เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (non - linear relationship) เมื่อตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (correlated) และเมื่อตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรประเภทกลุ่ม (nominal scale) ตัวอย่างเช่น ในการหาผลกระทบของชั้นรายได้ อาชีพของสามี และศาสนาต่อจำนวนบุตรเกิดรอดนั้น ตัวแปรตามคือ จำนวนบุตรเกิดรอด และรายได้ ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่เป็น interval scale ส่วนตัวแปรอิสระที่เป็นตัวแปรประเภทกลุ่มได้แก่ ตัวแปรอาชีพ และศาสนา ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็นชุดละ 4 กลุ่ม (classification) เช่น กลุ่มอาชีพต่างๆ ได้แก่ ข้าราชการ พ่อค้า

ชาวไร่ ชาวนา และอื่นๆ กลุ่มศาสนาได้แก่ ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และนับถือผี (มิ่งสรรพ สันติ กาญจน์, 2523)

การวิเคราะห์โดยวิธี MCA นี้สามารถชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่างๆ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่แสดงถึงความเบี่ยงเบนจากค่าตัวกลาง (grand mean) อันเนื่องมาจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระ โดยคำนึงถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระอื่นๆ ไปพร้อมกัน ความสามารถในการอธิบายอิทธิพลดังกล่าวของแบบจำลองพิจารณาได้จากค่า eta ซึ่งแสดงถึงความสามารถของตัวแปรอิสระแต่ละตัวหรือแต่ละกลุ่ม (classification) ที่จะอธิบายความเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ส่วนค่า beta เป็นสถิติระบุอัตราความสัมพันธ์เช่นเดียวกับ eta แต่จะวัดถึงความสามารถของตัวแปรอิสระตัวหนึ่งในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม โดยควบคุมผลของตัวแปรอื่นแล้ว (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2521)

นักท่องเที่ยงที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่มีหลายระดับ ถ้าจะจำแนกนักท่องเที่ยวตามคุณลักษณะเฉพาะ อันได้แก่ ระดับรายได้ อายุ เพศ และอาชีพ เพื่อที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งในเทศกาล นอกเทศกาล และนักท่องเที่ยวทั้งหมดขึ้นอยู่กับคุณลักษณะใดเป็นหลัก และส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวอย่างไร วิธีการวิเคราะห์แบบ MCA (Multiple Classification Analysis) เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด เพราะข้อมูลมีลักษณะเป็นกลุ่มและยังไม่แน่ใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกับตัวแปรตามว่าเป็นเส้นตรงหรือไม่

การศึกษานี้เลือกใช้การวิเคราะห์ MCA (Multiple Classification Analysis) เพื่อชี้ให้เห็นว่ากลุ่มต่างๆ ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว และตัวแปรอิสระหลายๆ ตัวผสมกันมีผลอย่างไรต่อตัวแปรตาม และ MCA ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงการผสมกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระต่างๆ ว่ามีผลอย่างไรต่อตัวแปรตาม ก่อนทำการวิเคราะห์ต้องพิจารณาว่า ตัวแปรอิสระที่ได้ทดสอบโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแล้วว่ามีนัยสำคัญทางสถิติเท่านั้น นั่นคือ ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม แต่การวิเคราะห์ MCA จะไม่สามารถแสดงให้เห็นอิทธิพลของปฏิภานระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว

ได้โดยตรง

โมเดลของ MCA

$$Y_i = \bar{Y} + \sum_{j=1}^r \alpha_j X_{ji} + \sum_{k=1}^s \beta_k Z_{ki} + e_i \quad (1)$$

$$\sum_{j=1}^r X_{ji} = \sum_{k=1}^s Z_{ki} = 1; \forall_i \quad (2)$$

$$\sum_{j=1}^r \alpha_j \bar{X}_j = \sum_{k=1}^s \beta_k \bar{Z}_k = 0 \quad (3)$$

Y_i = ตัวแปรตามของ observaton ที่ i

\bar{Y} = grand mean ของตัวแปรตาม

X_{ji} = ตัวแปรอิสระ X ซึ่งอยู่ในกลุ่ม (category) j ของ observation i

α_j = สัมประสิทธิ์ของกลุ่มที่ j ของตัวแปร X

r = จำนวนกลุ่มของตัวแปร X

Z_{ki} = ตัวแปรอิสระ Z ซึ่งอยู่ในกลุ่ม (category) k ของ observation i

β_k = สัมประสิทธิ์ของกลุ่มที่ k ของตัวแปร Z

s = จำนวนกลุ่มของตัวแปร

e_i = error of estimate

สมการที่ 1 แสดงให้เห็นอิทธิพลของกลุ่มตัวแปรอิสระแต่ละตัวในลักษณะของความเบี่ยงเบน (deviation) จาก grand mean โดยมีได้คำนึงถึงผลของกลุ่มของตัวแปรอิสระตัวอื่น

สมการที่ 2 กำหนดเงื่อนไขว่า ตัวแปรทั้ง 2 ชุด (classifications) คือทั้ง X และ Z มีคุณสมบัติว่าผลรวมของแต่ละชุด (classification) ของแต่ละตัวอย่าง (observation) จะเท่ากับหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ผู้ตอบคนหนึ่ง คือ observation หนึ่ง ถ้าคนนั้นเป็นสมาชิกของกลุ่มใดแล้วจะเป็นสมาชิกของกลุ่มอื่นในชุด (classification) เดียวกันไม่ได้ สมมติว่า X_{ji} เป็นเพศของผู้ตอบ ถ้าผู้ตอบเป็นชายก็จะเป็นหญิงอีกไม่ได้ เช่น ให้ตัวแปร X_{1i} มีค่าเป็นหนึ่งถ้าผู้ตอบเป็นเพศชาย และ X_{2i} มีค่าเป็นหนึ่งถ้าผู้ตอบเป็นหญิง ในกรณีนี้ที่ผู้ตอบคนหนึ่งเป็นเพศชาย $X_{1i} = 1, X_{2i} = 0$

$$\text{ดังนั้น } \sum_{j=1}^2 X_{ji} = 1 + 0 = 1$$

คุณสมบัติที่ 1 ด้วยตัวแปรกลุ่ม คือ $\sum X_{ji}$ และ $\sum Z_{ki}$ แต่เนื่องจากทุก observation มีค่าเป็น 0 หรือ 1 ดังนั้น $\sum_{i=1}^n X_{ji}^2 = \sum_{i=1}^n X_{ji}$ และถ้าสมการที่ (2) เป็นจริง พร้อมทั้ง

$\sum_{j=1}^n X_{ji} X_{mi} = 0, j \neq m$ แล้ว เราจะได้ชุดของสมการ (1) ดังต่อไปนี้คือ

$$\text{ชุดของ } X_j \left\{ \begin{array}{l} \sum X_{li} Y_j = \bar{Y} \sum X_{li} + \alpha_1 \sum X_{li} + \sum_{k=1}^s \beta_k (\sum X_{li} Z_{ki}) \\ \vdots \\ \sum X_{ji} Y_i = \bar{Y} \sum X_{ji} + \alpha_j \sum X_{ji} + \sum_{k=1}^s \beta_k (\sum X_{ji} Z_{ki}) \\ \vdots \\ \sum X_{ri} Y_i = \bar{Y} \sum X_{ri} + \alpha_r \sum X_{ri} + \sum_{k=1}^s \beta_k (\sum X_{ri} Z_{ki}) \end{array} \right.$$

ยกตัวอย่างเช่น

$$\sum X_{li} Y_i = \bar{Y} \sum X_{li} + \alpha_1 \sum X_{li} \sum X_{li} + \alpha_2 \sum X_{li} \sum X_{2j} + \dots + \alpha_r \sum X_{li} \sum X_{ri} + \sum_{k=1}^s \beta_k (\sum X_{li} Z_{ki})$$

เทอมที่ 2 ของทางขวามือ $\alpha_1 \sum X_{li}^2 = \alpha_1 \sum X_{ij}$

เทอมที่ 3 จนกระทั่งเทอมก่อนเทอมสุดท้ายจะกลายเป็นศูนย์ไปหมด ดังนั้น

$$\sum X_{li} Y_i = \bar{Y} \sum X_{li} + \alpha_1 \sum X_{li} + \sum_{k=1}^s \beta_k (\sum X_{li} Z_{ki})$$

$$\text{ชุดของ } Z_k \left\{ \begin{array}{l} \sum Z_{li} Y_i = \bar{Y} \sum Z_{li} + \sum_{j=1}^r \alpha_j (\sum Z_{ji} X_{ji}) + \beta_1 \sum Z_{ji} \\ \vdots \\ \sum Z_{ki} Y_i = \bar{Y} \sum Z_{ki} + \sum_{j=1}^r \alpha_j (\sum Z_{ki} X_{ji}) + \beta_k \sum Z_{ki} \\ \vdots \\ \sum Z_{si} Y_i = \bar{Y} \sum Z_{si} + \sum_{j=1}^r \alpha_j (\sum Z_{si} X_{ji}) + \beta_s \sum Z_{si} \end{array} \right.$$

$$\sum X_{ji} = n_j \quad (4)$$

แต่เนื่องจากสมการ (4) ผลรวมของค่าตัวแปร ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งก็คือ จำนวนคนใน
กลุ่มนั้น โดยที่

$$\begin{aligned} n_j &= \text{จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ } j \text{ ของตัวแปร } X \\ n_k &= \text{จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ } k \text{ ของตัวแปร } Z \\ \sum X_{ji} Z_{ki} &= n_{jk} \end{aligned} \quad (5)$$

และสมการ (5) ผลรวมของผลคูณของ dummy variables 2 กลุ่ม (ที่ไม่ใช่
classification เดียวกัน) ก็คือ จำนวนคนที่มีคุณสมบัติทั้ง 2 ประเภท ซึ่งก็คือจำนวนคนที่เป็น
สมาชิกของทั้ง 2 กลุ่ม ดังนั้น

$$\sum_{i=1}^n X_{ji} Y_i = \sum_{i=1}^{n_j} Y_{ji} = n_j \bar{Y}_i \quad (6)$$

โดยแทนค่าสมการที่ 6 แล้วย้ายเทอมที่ 1 ทางขวามือไปข้างซ้ายมือ normal equation
ชุดใหม่ก็จะมีลักษณะดังนี้

$$\text{ชุดของ } X_j \left\{ \begin{aligned} n_{.1} (\bar{Y}_{.1} - \bar{Y}) &= n_{.1} \alpha_1 + \sum_{k=1}^s n_{1k} \beta_k \\ &\vdots \\ n_{.j} (\bar{Y}_{.j} - \bar{Y}) &= n_{.j} \alpha_j + \sum_{k=1}^s n_{jk} \beta_k \\ &\vdots \\ n_{.r} (\bar{Y}_{.r} - \bar{Y}) &= n_{.r} \alpha_r + \sum_{k=1}^s n_{rk} \beta_k \end{aligned} \right.$$

$$\text{ชุดของ } Z_k \left\{ \begin{aligned} n_{.1} (\bar{Y}_{.1} - \bar{Y}) &= \sum_{j=1}^r \alpha_j n_{j1} + n_{.1} \beta_1 \\ &\vdots \\ n_{.k} (\bar{Y}_{.k} - \bar{Y}) &= \sum_{j=1}^r \alpha_j n_{jk} + n_{.k} \beta_k \\ &\vdots \\ n_{.s} (\bar{Y}_{.s} - \bar{Y}) &= \sum_{j=1}^r \alpha_j n_{js} + n_{.s} \beta_s \end{aligned} \right.$$

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

อย่างไรก็ดี ระบบของสมการข้างต้นนี้ไม่สามารถหาคำตอบได้ เพราะมีลักษณะ linearly dependent ในแต่ละชุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทิ้งสมการในแต่ละชุดไปหนึ่งสมการแล้วแทนที่ด้วยสมการที่ 3 จะได้ normal equations ชุดใหม่อีกดังนี้

$$\left. \begin{array}{l} \text{ชุดของ } X_j \\ \left\{ \begin{array}{l} n_{1.}(\bar{Y}_{1.} - \bar{Y}) = n_{1.}\alpha_1 + \sum_{k=1}^s n_{1k}\beta_k \\ \vdots \\ n_{j.}(\bar{Y}_{j.} - \bar{Y}) = n_{j.}\alpha_j + \sum_{k=1}^s n_{jk}\beta_k \\ \vdots \\ n_{r-1.}(\bar{Y}_{r-1.} - \bar{Y}) = n_{r-1.}\alpha_{r-1} + \sum_{k=1}^s n_{n(r-1)k}\beta_k \\ 0 = \sum_{j=1}^r n_j\alpha_j \end{array} \right. \\ \\ \left. \begin{array}{l} \text{ชุดของ } Z_k \\ \left\{ \begin{array}{l} n_{.1}(\bar{Y}_{.1} - \bar{Y}) = \sum_{j=1}^r \alpha_j n_{j1} + n_{.1}\beta_1 \\ \vdots \\ n_{.k}(\bar{Y}_{.k} - \bar{Y}) = \sum_{j=1}^r \alpha_j n_{jk} + n_{.k}\beta_k \\ \vdots \\ n_{.s-1}(\bar{Y}_{.s-1} - \bar{Y}) = \sum_{j=1}^r \alpha_j n_{j(s-1)} + n_{.s-1}\beta_{s-1} \\ 0 = \sum_{j=1}^s n_{.k}\beta_k \end{array} \right. \end{array} \right.$$

โดยการหาค่าจากสมการข้างต้นนี้ ก็จะได้สัมประสิทธิ์ α_i, β_k ของ MCA โดยตรง

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการทบทวนการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทย ที่ผ่านมามีสามารถแยกเป็น 4 ส่วนใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

2.2.1 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของนักท่องเที่ยว โดยจะศึกษาโครงสร้างของอุปสงค์ และปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยว หรือจำนวนนักท่องเที่ยว

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ และใช้การวิเคราะห์ทางสถิติ โดยอาศัยสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

2.2.2 เป็นการศึกษาเพื่อประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ตลอดจนพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต

2.2.3 เป็นการศึกษาปัจจัยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ และสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ในการวิเคราะห์

2.2.4 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการทิวทัศน์และการกระจายรายได้

2.2.1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาในด้านนี้ที่ผ่านมา พบว่าวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาต้องการดูอิทธิพลของปัจจัยที่มีส่วนกำหนดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยวิธีการศึกษาส่วนใหญ่ใช้แบบจำลอง Multiple Regression Analysis ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการขยายตัวของนักท่องเที่ยว จะแตกต่างกันที่ตัวแปรที่ใช้และขอบเขตการศึกษา แต่ผลการศึกษา ก็จะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือสามารถบอกปัจจัยที่มีผลต่อการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีนัยสำคัญ

มีผลงานการศึกษาของ จุฑาพร สุระเชษฐคมสัน (2532) ที่ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 10 สัญชาติ ผลการวิเคราะห์พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต จำนวนเที่ยวบินที่เสนอบริการ ณ ท่าอากาศยานสากลจังหวัดภูเก็ต จำนวนเที่ยวของรถโดยสารระหว่างจังหวัด ณ สถานีขนส่งจังหวัดภูเก็ต และตัวแปรหุ่นที่แสดงเหตุการณ์พิเศษในปีที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยผันแปรต่างๆ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งยกเว้นจำนวนเที่ยวบริการของรถโดยสารระหว่างจังหวัด ณ สถานีขนส่งจังหวัด ส่วนปัจจัยผันแปรต่างๆ ดังกล่าวมีความเหมาะสมที่จะใช้อธิบายจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดได้ร้อยละ 97.67

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาเรื่องอุปสงค์การท่องเที่ยวของ สมบัติ แซ่เฮ้ (2537) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดอุปสงค์ที่มีต่อการบริการรูปแบบใหม่ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยปัจจัยที่ศึกษาคือ ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว พฤติกรรมการใช้บริการในอดีตและทัศนคติที่มีต่ออุทยาน และ งานศึกษาของ ณัฐกานต์ โรจนุตมะ (2542) ที่ศึกษาถึงปัจจัยกำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวในระยะเวลาดังกล่าว และปัจจัยกำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการท่องเที่ยว ซึ่งงานศึกษาของทั้งสองจะเน้นศึกษากรณีนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น ในส่วน

ของวิธีการศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาพฤติกรรมการเที่ยว และไม่เที่ยว ทั้งคู่จึงได้เลือกใช้แบบจำลองโลจิตเป็นวิธีการศึกษา สำหรับตัวแปรที่ใช้ในงานศึกษา จะประกอบด้วยปัจจัยภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นงานที่แตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา ที่มุ่งเน้นศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

Bang – ornrat Rojwannasin (1982) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยกำหนดการเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยแบ่งนักท่องเที่ยวทั้งหมดออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากอเมริกา ยุโรป ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น อาเซียน ตะวันออกกลาง และอื่นๆ ตัวแปรที่ใช้คือ รายได้ต่อหัวของประเทศแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยนเงินระหว่างเงินสกุลของนักท่องเที่ยวกับเงินบาท ระดับราคาสินค้าบริการในประเทศไทยเทียบกับประเทศแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว ระดับราคาน้ำมัน จำนวนนักท่องเที่ยวในปีที่ผ่านมา ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลาในช่วง พ.ศ. 2506 – 2523 ผลการศึกษาพบว่า เมื่อรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นจะเดินทางมาเที่ยวเพิ่มขึ้น ระดับราคาเป็นปัจจัยที่ไม่มีความสำคัญ สำหรับอัตราแลกเปลี่ยนจะเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น คือกลุ่มประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และประเทศญี่ปุ่น ทางด้านต้นทุนการขนส่งซึ่งแทนด้วยระดับราคาน้ำมัน เป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเดินทางมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว คือความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง

2.2.2 การศึกษาประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว

มีผลการศึกษาของ นฤมล สุนธิถาวร (2534) โดยศึกษาในเรื่องการประมาณปริมาณนักท่องเที่ยวที่เกาะสมุยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) โดยมีสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบจำลองศึกษาปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์พบว่าไม่มีสมการใดที่ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถอธิบายการผันแปรของอุปสงค์การท่องเที่ยวสัญชาติต่างๆ ได้หมด สำหรับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในการเดินทางมาเที่ยวเกาะสมุยของทุกสัญชาติมากที่สุด คือรายได้ที่แท้จริงต่อหัวของนักท่องเที่ยว วัดจากรายได้ส่วนบุคคลต่อคนต่อปีของนักท่องเที่ยวหลังหักภาษี ปรับเป็นหน่วยบาท โดยใช้เทคนิค pooling ตัวแปรที่มีความสำคัญรองลงมา คือนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย และตัวแปรสุดท้ายที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์ในการท่องเที่ยวเกาะสมุยของนักท่องเที่ยว คือจำนวนประชากรของประเทศสหรัฐฯ

เดนมาร์คและเยอรมัน โดยตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับอุปสงค์การท่องเที่ยวที่เกาะสมุยในทิศทางเดียวกัน

สำหรับการประมาณปริมาณนักท่องเที่ยวที่เกาะสมุยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ทั้ง 3 วิธี คือสมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) เทคนิค Pooling cross - section and time - series data และ Shift and share model ปรากฏว่าจำนวนนักท่องเที่ยวได้จากการประมาณการด้วยวิธี Pooling มีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยที่สุด นอกจากนี้ในการคัดเลือกเพื่อหาแบบจำลองที่ดีที่สุด ทำได้จากการพิจารณาจากค่า Root Mean Square Error (RMSE) และ Mean Percent Error (MPE) ของแบบจำลองทั้งสาม ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบจำลองวิธีการสมการถดถอยเชิงพหุมีค่า RMSE และ MPE น้อยที่สุด ดังนั้นในการศึกษานี้จึงเลือกวิธีนี้ไปใช้ในการประมาณการปริมาณนักท่องเที่ยวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7

นอกจากนี้แล้ว สุจินต์พร จินตนา (2538) ได้ศึกษาถึงเรื่องการประมาณการรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เป็นตลาดโดยศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดอุปสงค์หรือจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศที่เป็นตลาดหลักการการท่องเที่ยวของประเทศไทย และศึกษาถึงอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศใช้เครื่องมือทางสถิติที่เรียกว่า Multiple Regression Analysis มาวัดผลกระทบของปัจจัยต่างๆ และใช้การวิเคราะห์ Time trend มาทำการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่สำคัญ 4 ประเทศ คือมาเลเซีย ญี่ปุ่น เยอรมันและอังกฤษ โดยใช้ข้อมูลและตัวแปรที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ แบบอนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2528 - 2537 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยอิสระค่าห้องพักของโรงแรมระดับ 4 ดาว มีทิศทางความสัมพันธ์แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับสัญชาตินักท่องเที่ยว อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราเปรียบเทียบและอัตราการเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศพบว่า อัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุดเรียงตามสัญชาตินักท่องเที่ยวตามลำดับ คือนักท่องเที่ยวประเทศเยอรมัน อังกฤษ ญี่ปุ่นและมาเลเซีย และอัตราการเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยวที่มาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศตามลำดับ คือรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น เยอรมัน อังกฤษและมาเลเซีย

2.2.3 การศึกษาปัจจัยกำหนดพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

งานศึกษาเรื่องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ผู้ศึกษาได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษานั้นแบ่งได้เป็นงานศึกษาของไทยและงานศึกษาของต่างประเทศ ซึ่งความแตกต่างของงานศึกษาของไทยและงานศึกษาของต่างประเทศที่เห็นได้ชัดเจน คือปัจจัยที่นำมาใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของไทย จะให้ความสำคัญกับตัวแปรพื้นฐานของบุคคล เช่น รายได้ อาชีพ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ภูมิสำเนา เป็นต้น โดยเชื่อว่า นักท่องเที่ยวที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันด้วย และข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ง่ายในการสอบถาม ผู้ตอบสะดวกที่จะตอบ อีกทั้งง่ายต่อการนำมาใช้ในการแยกประเภทนักท่องเที่ยวอีกด้วย แต่การให้ความสำคัญเฉพาะปัจจัยดังกล่าวเพียงลำพัง นับเป็นข้อเสียของงานวิจัยในประเทศไทยด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากในความเป็นจริงการตัดสินใจว่าจะท่องเที่ยวหรือไม่ท่องเที่ยวนั้น ย่อมมีเหตุผลทางคุณลักษณะหรือความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวด้วย ไม่น่าจะขึ้นกับปัจจัยพื้นฐานของบุคคลเพียงอย่างเดียว ในขณะที่งานศึกษาของต่างประเทศ จะให้ความสำคัญกับปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง เช่น ความสนใจของนักท่องเที่ยว ประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ต่อไปนี้เป็นการยกตัวอย่างงานศึกษาทั้งของคนไทยและชาวต่างประเทศ

ผลงานการศึกษาของ ศรีธยา ศรีรัตน์ (2534) ศึกษาถึงเรื่องปัจจัยที่สามารถกำหนดพฤติกรรมการใช้จ่ายและระยะเวลาพักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การศึกษานี้ต้องการหาปัจจัยที่สามารถกำหนดค่าใช้จ่ายและระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยได้ทำการทดสอบสมมติฐานที่ว่า รายได้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เพศ ช่วงอายุ สัญชาติ จุดประสงค์ที่มา อาชีพ และต้นทุนต่อหน่วยในหมวดสำคัญทั้ง 5 หมวด ได้แก่ ต้นทุนค่าที่พักและต้นทุนอาหารและเครื่องดื่ม ต้นทุนค่าเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ ต้นทุนค่าใช้จ่ายบันเทิงและต้นทุนค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่เพียงใด พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว ได้แก่รายได้ของนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า US\$ 10,000 ต่อปี สัญชาตินักท่องเที่ยวจากกลุ่มอเมริกาเหนือ และวัตถุประสงค์ที่มาซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อค่าใช้จ่ายในทางบวก ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้แก่สัญชาติของนักท่องเที่ยวจากกลุ่มเอเชียและแปซิฟิก อาชีพของนักท่องเที่ยวที่เป็นพนักงานเอกชนและแม่บ้าน วัตถุประสงค์ที่เดินทางมา ต้นทุนต่อหน่วยในหมวดค่าที่พักและต้นทุนต่อหน่วยค่าซื้อสินค้าที่ระลึก โดยที่ถ้าปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปจะมีผลให้ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปด้วย

เพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช (2535) ศึกษาแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวของ เชียงใหม่โดยใช้การวิเคราะห์แบบจำแนกหมู่ (Multiple Classification Analysis : MCA) เพื่อ ศึกษาตัวแปรที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักท่องเที่ยว โดยใช้ MCA นั้นตัวแปรที่ใช้ ได้แก่ ตัวแปรด้านรายได้และตัวแปรทางด้านประชากร ได้แก่อายุ เพศและอาชีพ การศึกษาปรากฏ ว่าตัวแปรอายุเป็นตัวแปรที่ไม่มีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ ทั้งในกรณีของนักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างชาติ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่รายได้ รองลงมาได้แก่ เพศ โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากที่สุด คือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน และเป็นเพศหญิง ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ อาชีพและเพศ ตามลำดับ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีค่าใช้จ่ายมากที่สุด คือนักท่องเที่ยว ที่เป็นนักธุรกิจ หรือผู้บริหาร และเป็นเพศหญิง

บุญณนิตา โสดา (2544) ศึกษาถึงปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการเลือกแหล่งท่องเที่ยว และยังมีงานศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2536) ที่ศึกษาถึงการเลือกสถานที่ ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบจำลองโลจิสติกในการศึกษา แต่ทว่างานของสถาบันวิจัยเพื่อ การพัฒนาประเทศไทย (2536) จะคำนึงถึงตัวแปรทางด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมเป็น สำคัญ เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพและภูมิภาค แต่ในการศึกษาของ บุญณนิตา โสดา (2544) ได้ นำปัจจัยด้านอื่นๆ ที่สะท้อนถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงมารวมศึกษาอิทธิพลที่มีต่อ การพฤติกรรมการเลือกแหล่งท่องเที่ยวด้วย ได้แก่ ความสนใจของนักท่องเที่ยว ลักษณะของผู้ร่วม เดินทาง และจำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทย รวมถึงได้นำปัจจัยสื่อข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่งานศึกษาในอดีตไม่ได้ทำการศึกษา เนื่องจากผู้ศึกษามองเห็นว่าข้อมูลข่าวสารด้าน ท่องเที่ยวสามารถสร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้

สำหรับงานศึกษาเรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่งานศึกษาของต่างประเทศได้ศึกษาไว้ และผู้ศึกษาได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา คือ งานศึกษาของ E.Jane Luzar และคณะ (1998) ได้ทำการศึกษาถึง ปัจจัยที่กำหนดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติใน รัฐหลุยส์เซียน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้แบบจำลอง Multinomial Logit ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มี ความสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม มีความน่าจะเป็นที่จะท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ของรัฐหลุยส์เซียน่า

อีกงานศึกษาเป็นของ Carmen Tideswell และ Bill Faulkner (1999) ศึกษาถึงปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวในการเลือกท่องเที่ยวไปยังสถานที่สำคัญต่างๆ ในรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย โดยทำการศึกษาดังวิธี Regression Analysis ผลการศึกษาที่ได้จากการ

สอบถามไปยังนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 2,280 คน พบว่าถ้านักท่องเที่ยวเคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวในประเทศออสเตรเลียมาก่อนและเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว จะส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจแวะชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ มากขึ้น

2.2.4 ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการทัศนศึกษาและการกระจายรายได้

จากการรวบรวมงานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระจายรายได้ บางส่วนอาจจะเคยมีผู้ศึกษา กรณีการกระจายรายได้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไป แต่ในปัจจุบันมีการศึกษาอยู่ 3 วิธีดังนี้

วิธีที่หนึ่ง เป็นการศึกษาการกระจายรายได้โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต เพื่อต้องการทราบการกระจายรายได้ จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวไปตามสาขาการผลิตทางเศรษฐกิจ ในการศึกษาดังกล่าวต้องมีข้อสมมติว่า ผู้ที่ได้รับรายได้จากการใช้จ่ายของบุคคลอื่นมีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเหมือนกันหมด ซึ่งขัดแย้งกับความเป็นจริง ดังเช่น การศึกษาโดยศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่องการกระจายและการไหลของรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ศึกษาถึงลักษณะและประเภทการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่จ่ายให้กับโรงแรมและบริษัทนำเที่ยว ประเด็นที่สองของวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อต้องการทราบการกระจายรายได้ที่โรงแรมและบริษัทนำเที่ยวได้รับการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศไปตามสาขาการผลิตทางเศรษฐกิจและประเมินผลทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ส่วนประเด็นสุดท้าย คือ เพื่อศึกษาลักษณะการไหลออกของรายได้ที่โรงแรมและบริษัทนำเที่ยวได้รับจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ โดยมีพื้นที่ที่ทำการศึกษาอยู่ในเขตกรุงเทพฯ นครราชสีมา พัทยา กาญจนบุรี สงขลา ภูเก็ตและเชียงใหม่ มีการนำเอาตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิตมาช่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นฉบับ พ.ศ. 2528 ขนาด 26 สาขาการผลิต

ผลการศึกษาโดยใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิต แสดงให้เห็นว่า เงินรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมมิได้กระจุกตัวอยู่เฉพาะในธุรกิจโรงแรม และธุรกิจนำเที่ยวเท่านั้น แต่ยังสามารถกระจายรายได้ต่อไปยังสาขาการผลิตต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ เช่น สาขาเกษตรกรรม สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง และสาขาเหมืองแร่ ซึ่งอยู่ในภาคชนบท และผลทางอ้อมที่เกิดขึ้นมีมากกว่าผลทางตรงที่เกิดขึ้นในรอบแรก

การวิเคราะห์บทบาทอุตสาหกรรมท่องเที่ยว วิธีนี้จะต้องกำหนดข้อสมมติว่า ผู้ที่ได้รับรายได้จากการใช้จ่ายของบุคคลอื่น มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเหมือนกันหมด และการอาศัยตาราง

ปัจจัยการผลิต-ผลผลิตทำให้โครงสร้างการศึกษาเหล่านั้น ไม่สามารถชี้ได้อย่างละเอียดลงไปได้ว่า ธุรกิจใดและกลุ่มบุคคลใดบ้างในระดับท้องถิ่นที่ได้รับประโยชน์ และจากการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและมูลค่าของประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากหรือน้อยเพียงใด

การใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิตของประเทศยังสามารถวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยสามารถวิเคราะห์ผลกระทบทั้งหมด (total effect) ผลกระทบทางตรง (direct effect) ผลกระทบทางอ้อม (indirect effect) และผลของการทวีรายได้ (income multiplier) จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว แต่ผลการศึกษาที่ได้มีค่าเกินความเป็นจริง (overestimate) เพราะมีการสมมติให้โครงสร้างการผลิตของจังหวัดเชียงใหม่เหมือนกับโครงสร้างการผลิตของประเทศ และการศึกษาโดยใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิตของประเทศไม่ได้แบ่งสาขาการท่องเที่ยวเป็นเอกเทศ ดังนั้น ต้องประมาณสัดส่วนของค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวให้กับสาขาการผลิตต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว จากงานศึกษาก่อนหน้า ซึ่งได้แก่ งานของ

สการินทร์ โพธิวาสวริน (2536) ได้ทำการศึกษาถึงเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เปรียบเทียบกับระดับประเทศ การหาผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งด้านการทวีรายได้และการจ้างงาน จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาศัยการวิเคราะห์จากข้อมูลทุติยภูมิ เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ในจังหวัดเชียงใหม่ และระดับประเทศปี พ.ศ. 2535 ร่วมกับตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิตขนาด 26*26 สาขาการผลิตปี พ.ศ. 2528

วิธีที่สอง การใช้วิธีวิเคราะห์สัดส่วนรายได้ (cost/income sharing) เป็นวิธีการศึกษาที่ เพ็งจันทร์ ลิขิตเอกราช (2535) ได้ใช้ศึกษาเรื่องการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว กรณีศึกษางานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ตกแก่ภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ อย่างละ 100 คน และแบ่งเก็บทั้งในและนอกเทศกาลไม้ดอกไม้ประดับอย่างละครึ่ง

การจัดงานไม้ดอกไม้ประดับ ในช่วงวันที่ 7 - 9 กุมภาพันธ์ 2535 ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวแก่จังหวัดเชียงใหม่ 105.28 ล้านบาทและเกิดรายได้เพิ่มจากปกติ 45 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 42.74 ของรายได้ปกติ โดยจะกระจายไปสู่ธุรกิจประเภทยานพาหนะเดินทางมากที่สุด ประมาณ 29.3 ล้านบาทหรือเกิดรายได้เพิ่มจากปกติ 12.57 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 42.9 ของรายได้ปกติ ส่วนธุรกิจประเภทขายสินค้าที่ระลึกและธุรกิจประเภทที่พัก ก็ได้รับรายได้สูงเช่นกัน

ประมาณ 27.79 และ 24.81 ล้านบาท คิดเป็นรายได้เพิ่มจากปกติร้อยละ 42.93 และร้อยละ 43 ของรายได้ปกติตามลำดับ ธุรกิจขนาดใหญ่ที่ได้รับผลประโยชน์จากงานมากที่สุด คือธุรกิจประเภท ยานพาหนะเดินทางและโรงแรม ซึ่งได้รับถึง 23.99 และ 21.05 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 22.8 และ 20 ของรายได้ทั้งหมด โดยธุรกิจที่ได้ออมลงทุนในการจัดงานไม้ดอกไม้ประดับครั้งนี้ คือกลุ่มธุรกิจ ทางด้านโรงแรมและธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งได้รับผลตอบแทน 75 และ 23 บาท เมื่อเทียบจากเงินลงทุน เพียง 1 บาทเท่านั้นและรายได้จากการจัดงานกระจายไปสู่ภาคแรงงานคิดเป็นร้อยละ 30.8 ของรายได้จากการจัดงานทั้งหมดหรือประมาณ 32.6 ล้านบาท

วิธีที่สาม เป็นการอาศัยวิธีศึกษาโดยการแจกแจงเงินรายได้เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ และมูลค่าของเงินรายได้ที่กระจายไปยังหมู่ธุรกิจและบุคคลในท้องถิ่น ข้อมูลหลักที่ใช้เป็นข้อมูล ปฐมภูมิ เก็บแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวและสถานประกอบการ แบบสอบถามที่ใช้เป็นแบบ เปิด เพื่อให้ผู้ตอบบอกรายละเอียดต่างๆ ให้มากและสมบูรณ์ที่สุด ศูนย์บริการวิชาการ สถาบัน พัฒนาพัฒนาบริหารศาสตร์ (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการ กระจายรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น โดยพิจารณาทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและธุรกิจต่อเนื่อง ศึกษาการกระจายตัวของผลประโยชน์ไปยังกลุ่มต่างๆ ครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2535 ผลการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในเชียงใหม่จากกลุ่มตัว อย่างทั้งสิ้น 204 คน เป็นชาวไทย 51 คนและชาวต่างประเทศ 153 คน ใช้จ่ายทั้งสิ้น 2,022,010 บาท โดยเป็นกำไรและค่าเช่าสำหรับเจ้าของธุรกิจ 678,631 บาท รายได้สำหรับลูกจ้างและ พนักงาน 282,226 บาท รายได้สำหรับธุรกิจผลิตผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป 666,224 บาท เกษตรกรใน เชียงใหม่ 88,358บาท เกษตรกรในภาคกลางและภาคเหนือ 167,594 บาท และสาธารณูปโภค 138,976 บาท เมื่อคำนวณหาจำนวนการจ้างงานที่เกิดขึ้นจากเงินที่กระจายไปสู่กลุ่มแรงงานจาก การใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวให้แก่ธุรกิจทั้ง 5 ประเภท คือที่พักแรม ภัตตาคาร ร้านอาหารนอก สถานที่พัก บ้านเช่าและสินทนาการ ยานพาหนะขนส่ง และสินค้าของที่ระลึกได้รับเงินตอบแทน 5,000 บาทต่อเดือนต่อคน พบว่าจังหวัดเชียงใหม่เกิดการจ้างงานที่เงินเดือนดังกล่าว 56.45 คน ในทางกลับกันจำนวนนักท่องเที่ยวเป็น 3.61 คน จึงมีการจ้างแรงงาน 1 คนที่มีรายได้ 5,000 บาท ต่อเดือนในจังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์การกระจายรายได้ทั้งหมดมีข้อดีและข้อเสียต่างกัันดังนี้คือ **วิธีที่หนึ่ง** การ นำตารางปัจจัยการผลผลิต-ผลผลิตมาใช้ให้ได้ผลการศึกษาที่ดีที่สุด ต้องเป็นตารางปัจจัยการผลผลิต-ผลผลิตที่เหมาะสมมี complete multiplier effect ซึ่งในงานศึกษาส่วนใหญ่จะใช้ตารางปัจจัยการ ผลิต-ผลผลิตของประเทศ เพื่อศึกษาหาผลกระทบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ผลการศึกษาที่ได้มีค่าเกินความเป็นจริง เพราะมีการสมมติให้โครงสร้างการผลิตของจังหวัดเชียงใหม่เหมือนกับโครงสร้างการผลิตของประเทศและต้องกำหนดอีกว่าผู้ที่ได้รับรายได้จากการใช้จ่ายของบุคคลอื่น มีแนวโน้มที่จะใช้จ่ายเหมือนกันหมด ประกอบกับการใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิตทำให้โครงสร้างการศึกษาเหล่านั้นไม่สามารถชี้ได้อย่างละเอียดลงไปได้ว่า ธุรกิจใดและกลุ่มบุคคลใดบ้างในระดับท้องถิ่นที่ได้รับประโยชน์ และจากการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวและมูลค่าของประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากหรือน้อยเพียงใด นับว่า**วิธีที่สอง**การใช้ วิเคราะห์สัดส่วนรายได้ (cost/income sharing) เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการวิเคราะห์การกระจายรายได้ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวที่เกิดในช่วงเวลา 2 - 3 วัน และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน กรณีศึกษาของ เพ็ญจันทร์ ลิขิตเอกราช (2535) สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกับข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ และผลการศึกษายังสามารถให้ข้อมูลที่ละเอียดว่า ธุรกิจใดในสาขาต่างๆ ที่ได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่ากัน ทั้งยังสามารถทราบการกระจายรายได้จากธุรกิจต่างๆ ไปสู่ผู้ใช้แรงงานในธุรกิจเหล่านั้นได้อีกด้วย ส่วน**วิธีที่สาม**นั้น เป็นการศึกษาที่ไม่ค่อยละเอียด ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ถึงผลการกระจายรายได้ที่ละเอียดและมูลค่ารายได้ที่กลุ่มบุคคลและธุรกิจต่างๆ ได้รับอย่างเจาะลึกละเอียดครบถ้วนทั้งหมด

นอกจากวิธีการข้างต้นยังมีการใช้วิธีอื่นๆ เช่น การใช้ Gini, Variance of Logarithm Income (VL) แต่ยังไม่เห็นผู้ใดนำมาใช้ในการศึกษาการกระจายรายได้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะการใช้ดัชนีนี้ต้องทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการศึกษาการกระจายรายได้ในช่วงเวลาสั้นๆ และต้องใช้ขนาดตัวอย่างค่อนข้างใหญ่

บทที่ 3

พื้นที่และระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายในเทศกาลลอยกระทงของนักท่องเที่ยว ศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง การศึกษาในบทนี้เป็น การนำเสนอพื้นที่ศึกษาและระเบียบวิธีการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอ 5 ประเด็นดังนี้

3.1 สภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ และเป็นภาคเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นอกจากการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแล้ว การเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในประเทศ ยังสามารถยับยั้งการไหลออกของเงินตราไปยังต่างประเทศ ทั้งยังสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไปของคนในชาติได้อีกหนึ่งด้วย ซึ่งปัจจุบันหลายๆ ประเทศได้ให้ความสนใจในการส่งเสริมให้ประชาชนเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของตนเองมากยิ่งขึ้น

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว ทั้งนี้เนื่องจากเชียงใหม่มีสิ่งดึงดูดใจมากมาย เช่น สถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ คนเชียงใหม่เป็นคนที่มีความอัธยาศัยไมตรีอันดีงามและความโอบอ้อมอารีที่เหมาะสมจะต้อนรับผู้มาเยือน มีประเพณีที่สนุกสนาน อาหารพื้นเมืองที่มีความแปลกในรสชาติ ผักและผลไม้เมืองหนาวที่มีความสดและหมุนเวียนตลอดปี สินค้าพื้นเมืองที่สวยงามฝีมือประณีตและราคาไม่แพง การคมนาคมขนส่งที่สะดวก เดินทางได้หลายเส้นทาง ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่จึงเป็นศูนย์กลางในการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนบน ซึ่งพบว่าทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมที่จะเดินทางมาเยี่ยมเยือน

จากตาราง 3.1 จะเห็นได้ว่า มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ณ ราคาตลาดปี พ.ศ. 2539 จนถึง ปี พ.ศ. 2540 ปรับเพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเท่ากับร้อยละ 5.06 แต่ปี พ.ศ. 2541 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ณ ราคาตลาดมีอัตราการเจริญเติบโตติดลบ

อย่างไรก็ตามมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ณ ราคาตลาดเริ่มเข้าสู่ภาวะฟื้นตัวนับตั้งแต่นั้นมา ซึ่งปี พ.ศ. 2540 เป็นช่วงที่เกิดประเทศไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจฟองสบู่ พอขึ้นปี พ.ศ. 2544 อัตราการเจริญเติบโตเริ่มเป็นบวก แต่รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 – 2544 และเมื่อเทียบสัดส่วนระหว่างรายได้จากการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ณ ราคาปัจจุบัน พบว่ามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 26.05 ของผลิตภัณฑ์จังหวัด ในปี พ.ศ. 2539 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.58 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่จังหวัด

ตาราง 3.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเชียงใหม่ ณ ราคาปัจจุบันและรายได้จากการท่องเที่ยวระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2544

ปี	GPP* (ล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง(%)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว** (ล้านบาท)	อัตราการ เปลี่ยนแปลง(%)	รายได้จากการ ท่องเที่ยว /GPP (%)
2539	80,651		21,006.29		26.05
2540	84,734	5.06	21,388.37	0.02	25.24
2541	83,884	-0.01	23,140.78	0.08	27.59
2542	83,436	-0.005	34,045.18	0.47	40.80
2543	83,244	-0.002	35,605.46	0.05	42.77
2544	86,584	0.04	37,729.44	0.06	43.58

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547)

**การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย (2540, 2441, 2542, 2543, 2544, 2545)

3.1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่

จากตาราง 3.2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2545 จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่เฉลี่ยปีละ 3,032,705 คน มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 1.58 โดยแบ่งออกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยเฉลี่ย 1,739,537 คน มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 0.16 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉลี่ย 1,293,168 คน มีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 4.28 พบว่า โครงสร้างของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย แต่มีแนวโน้มผันผวนมาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 – 2545 โดยในปี พ.ศ. 2541 เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.43 ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2542 – 2545 เปลี่ยนแปลงลดลงโดยตลอด อาจเป็นเพราะว่าประเทศไทยประสบวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ประชาชนไม่แน่ใจในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ทำให้ต้องระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น

เมื่อพิจารณาตาราง 3.3 ประกอบ พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2545 นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 56.57 มีอายุระหว่าง 15 - 44 ปี กว่าร้อยละ 80 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง รองลงไปคือ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ วัตถุประสงค์หลักในการเดินทาง คือเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน เมื่อแยกพิจารณานักท่องเที่ยวแต่ละประเภทดังนี้

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่มากกว่าร้อยละ 50 เป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ รองลงไปคือพนักงาน/ลูกจ้างและอาชีพประกอบกิจการส่วนตัว มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อนกว่าร้อยละ 60 มีถิ่นที่อยู่เฉลี่ยร้อยละ 36.04 อยู่ที่กรุงเทพมหานคร รองลงไปคือนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นที่อยู่ในภาคเหนือ เฉลี่ยร้อยละ 29.92 เดินทางโดยรถส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่เฉลี่ยมากถึงร้อยละ 32.86 รองลงไปคือ รถโดยสารและรถไฟ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นเพศชายเช่นเดียวกัน เฉลี่ยร้อยละ 39.62 เป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 - 43 ปี รองลงไปคือ นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 15 - 24 ปีและ 35 - 44 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอื่นๆ กว่าร้อยละ 24.01 รองลงไปคือ พนักงาน/ลูกจ้างและนักศึกษา วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางคือ ท่องเที่ยว/พักผ่อน เฉลี่ยร้อยละ 86.84 รองลงไปคือ ธุรกิจ นักท่องเที่ยวเฉลี่ยร้อยละ 48.10 มีถิ่นที่พำนักอยู่ที่ยุโรป รองลงไปคือ เอเชียและอเมริกา

ตาราง 3.2 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545

(หน่วย : คน)

ปี	ชาวไทย	สัดส่วน	% การเปลี่ยนแปลง	ชาวต่างประเทศ	สัดส่วน	%การเปลี่ยนแปลง	รวม	สัดส่วน	% การเปลี่ยนแปลง
2540	1,730,789	62.46		1,040,198	37.54		2,770,987	100.00	
2541	1,807,477	62.32	4.43	1,092,614	37.68	5.04	2,900,091	100.00	4.66
2542	1,802,264	58.78	-0.29	1,263,761	41.22	15.66	3,066,025	100.00	5.72
2543	1,773,621	57.48	-1.59	1,311,856	42.52	3.81	3,085,477	100.00	0.63
2544	1,683,600	53.01	-5.08	1,492,261	46.99	13.75	3,175,861	100.00	2.93
2545	1,639,473	51.27	-2.62	1,558,317	48.73	4.43	3,197,790	100.00	0.69
เฉลี่ย	1,739,537	57.36	0.16	1,293,168	42.64	4.28	3,032,705	100.00	1.58

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กongsiti และวิจัย (2540, 2441, 2542, 2543, 2544, 2545)

ตาราง 3.3 จำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545

หน่วย : คน

	ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
1.เพศ	1,934,539	59.28	1,328,636	40.72	3,263,175	100.00
ชาย	1,045,383	54.04	791,450	59.57	1,836,833	56.29
หญิง	889,157	45.96	537,186	40.43	1,426,342	43.71
2.อายุ	1,934,539	100.00	1,328,636	100.00	3,263,175	100.00
ต่ำกว่า 15 ปี	13,604	0.68	1,063	0.09	14,666	0.44
15 - 24 ปี	482,859	24.98	287,469	21.63	770,329	23.61
25 - 34 ปี	751,954	38.91	527,061	39.65	1,279,015	39.21
35 - 44 ปี	430,838	22.28	248,661	18.71	679,499	20.83
45 - 54 ปี	196,898	10.17	165,530	12.46	362,428	11.10
55 - 64 ปี	45,854	2.35	70,832	5.34	116,685	3.57
มากกว่า 64 ปี	12,532	0.63	28,020	2.12	40,553	1.23
3.อาชีพ	1,934,539	100.00	1,328,636	100.00	3,263,175	100.00
ข้าราชการ/พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	482,106	24.92	215,646	16.23	697,752	21.38
นักศึกษา	354,504	18.33	237,765	17.90	592,269	18.15
ประกอบกิจการส่วนตัว	411,136	21.25	150,398	11.32	561,535	17.21
ตัวแทนขายสินค้า	86,792	4.49	63,571	4.78	150,362	4.61
แม่บ้าน	86,619	4.48	46,334	3.49	132,953	4.07
พนักงาน/ลูกจ้าง	424,356	21.94	272,987	20.55	697,343	21.37
เกษตรกร	35,518	1.84	25,120	1.89	60,638	1.86
อื่น ๆ	53,509	2.77	316,815	23.85	370,323	11.35
4.วัตถุประสงค์หลัก	1,934,539	100.00	1,328,636	100.00	3,263,175	100.00
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	1,164,928	60.22	1,155,051	86.94	2,319,979	71.10
ธุรกิจ	259,914	13.44	68,237	5.14	328,151	10.06
ปฏิบัติราชการ	115,904	5.99	5,256	0.40	121,160	3.71

ตาราง 3.3 (ต่อ)

	ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
4.วัตถุประสงค์หลัก	1,934,539	100.00	1,328,636	100.00	3,263,175	100.00
ประชุม/สัมมนา	160,801	8.31	17,522	1.32	178,323	5.46
ทัศนศึกษา	59,466	3.07	49,216	3.70	108,681	3.33
อื่น ๆ	173,527	8.97	33,354	2.51	206,882	6.34
5.ถิ่นที่อยู่ชาวไทย	1,934,539	100.00				
กรุงเทพมหานคร	676,905	34.99				
ภาคกลาง	147,493	7.62				
ภาคตะวันตก	91,488	4.73				
ภาคตะวันออก	101,716	5.26				
ภาคเหนือ	631,942	32.67				
ภาคใต้	111,650	5.77				
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	173,346	8.96				
6.ถิ่นที่อยู่ชาวต่างประเทศ			1,328,636	100.00		
อเมริกา			166,349	12.52		
ยุโรป			658,496	49.56		
ออสเตรเลีย			147,992	11.14		
เอเชีย			268,832	20.23		
ตะวันออกกลาง			28,782	2.17		
แอฟริกา			58,185	4.38		
7.การเดินทาง	1,934,539	100.00	2,657,272	100.00	3,263,175	100.00
เครื่องบิน	273,044	14.11	499,806	18.81	772,850	23.68
รถไฟ	378,904	19.59	265,780	10.00	644,684	19.76
รถโดยสาร	474,854	24.55	201,635	7.59	676,489	20.73
รถส่วนตัว	634,533	32.80	182,474	6.87	817,007	25.04
บริษัทนำเที่ยว	169,478	8.76	177,927	6.70	347,404	10.65
อื่นๆ	3,726	0.19	1,015	0.04	4,741	0.15

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย (2540, 2441, 2542, 2543, 2544, 2545)

3.1.2 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว

จากตาราง 3.4 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 2,539.66 บาทต่อวัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึก มีสัดส่วนร้อยละ 31.12 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าบริการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัด มีรายละเอียดแบ่งตามประเภทนักท่องเที่ยวดังนี้

ตาราง 3.4 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545

หน่วย : บาทต่อคนต่อวัน

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ชาวไทย		ชาวต่างประเทศ		รวม	
	ค่าใช้จ่าย	สัดส่วน	ค่าใช้จ่าย	สัดส่วน	ค่าใช้จ่าย	สัดส่วน
ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก	774.29	32.14	1,043.76	35.42	790.25	31.12
ค่าที่พัก	495.89	20.58	603.92	20.50	539.40	21.24
ค่าบริการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัด	295.05	12.25	411.64	13.97	342.19	13.47
ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	298.15	12.38	332.07	11.27	316.18	12.45
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	333.94	13.86	390.34	13.25	356.66	14.04
อื่นๆ	211.76	8.79	164.84	5.59	194.98	7.68
รวม	2,409.08	100	2,946.57	100	2,539.66	100

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองสถิติและวิจัย (2540, 2441, 2542, 2543, 2544, 2545)

นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคนละ 2,409.08 บาท วัตถุประสงค์ของการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึก ร้อยละ 32.14 รองลงมาได้แก่ ค่าที่พัก ร้อยละ 20.58 ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 13.86 และค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิงเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.38 เมื่อพิจารณานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายต่อคนเฉลี่ยต่อวันคนละ 2,946.57 บาท โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึก ร้อยละ 35.42 สูงกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเน้นซื้อสินค้าและของที่ระลึกมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย รองลงมาได้แก่ ค่าที่พัก ร้อยละ 20.50 ค่าบริการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัด ร้อยละ 13.97 และค่าอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 13.25

3.1.3 ระยะเวลาพำนัก

จากตาราง 3.5 ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 – 2545 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่มีระยะเวลาพำนักที่จังหวัดเชียงใหม่เฉลี่ย 2.05 วันต่อคน โดยพบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีระยะเวลาพำนักที่โรงแรมราคามากกว่า 2,500 บาท/ห้องนอนที่สุดเฉลี่ย 2.16 วันต่อคน รองลงไปคือ ราคาห้อง 1,000 – 1,499 บาท/ห้องเฉลี่ย 2.03 วันต่อคน ราคาห้อง 1,500 – 2,499 บาท/ห้องเฉลี่ย 2.02 วันต่อคน ส่วนเกสต์เฮ้าส์เฉลี่ย 1.96 วันต่อคน ดังแสดงตามตาราง 3.5

ตาราง 3.5 ระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามราคาห้องพักระหว่าง ปี พ.ศ. 2540 - 2545

(หน่วย: วัน)

ปี	มากกว่า 2,500 บาท/ห้อง	1,500 - 2,499 บาท/ห้อง	1,000 - 1,499 บาท/ห้อง	500 - 999 บาท/ห้อง	เกสต์เฮ้าส์	เฉลี่ย
2540	2.31	2.24	2.03	2.40	2.47	2.28
2541	2.27	2.21	2.02	2.25	2.52	2.24
2542	2.07	1.88	2.20	1.94	2.39	2.09
2543	2.15	1.93	2.21	1.85	1.93	2.07
2544	2.12	1.93	1.97	1.71	1.43	1.90
2545	2.02	1.90	1.74	1.63	1.03	1.73
เฉลี่ย 6 ปี	2.16	2.02	2.03	1.96	1.96	2.05

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กongsitidilawajit (2540, 2441, 2542, 2543, 2544, 2545)

3.1.4 รายได้จากการท่องเที่ยว

จากตาราง 3.6 จังหวัดเชียงใหม่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2545 เฉลี่ยปีละ 31,570 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 9.81 ตามการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวและการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เมื่อแยกพิจารณาตามประเภทของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเชียงใหม่เฉลี่ยปีละ 16,008 ล้านบาท เป็นสัดส่วนที่มากกว่าเมื่อเทียบกับนักท่องเที่ยวชาวไทยเล็กน้อย คือร้อยละ 50.71 มีอัตราการ

ขยายตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.02 สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยสร้างรายได้ให้กับจังหวัดเชียงใหม่ เฉลี่ยปีละ 15,561 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.05 ดังตาราง 3.6

ตาราง 3.6 รายได้จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545

หน่วย: ล้านบาท

ปี	ชาวไทย	%การเปลี่ยนแปลง	ชาวต่างประเทศ	%การเปลี่ยนแปลง	รวม	%การเปลี่ยนแปลง
2540	12,200 (57.04)		9,187 (42.96)		21,388 (100.00)	
2541	13,197 (57.03)	7.55	9,943 (42.97)	3.27	23,140 (100.00)	7.57
2542	17,637 (51.80)	25.17	16,407 (48.20)	18.99	34,045 (100.00)	32.03
2543	16,895 (47.45)	-4.39	18,709 (52.55)	6.47	35,605 (100.00)	4.38
2544	17,042 (45.17)	0.86	20,686 (54.83)	5.24	37,729 (100.00)	5.63
2545	16,395 (43.70)	-3.95	21,118 (56.30)	1.15	37,514 (100.00)	-0.57
เฉลี่ย 6 ปี	15,561 (49.29)	5.05	16,008 (50.71)	7.02	31,570 (100.00)	9.81

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กongsiti และวิจัย (2540, 2441, 2542, 2543, 2544, 2545)

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงสัดส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวเทียบกับรายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งหมดในแต่ละปี

3.1.5 เทศกาลและประเพณีที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่

เทศกาลและประเพณีถือได้ว่าเป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่น และนับว่าเป็นปัจจัยที่ดึงดูดการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ จังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นจังหวัดที่มีการจัดเทศกาลและประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของภาคเหนือ โดยช่วงที่มีเทศกาลจะอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ซึ่งถือว่าเป็นช่วงฤดูท่องเที่ยว (high season) ของจังหวัด เทศกาลและประเพณีที่สำคัญอันเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วไปคือ เทศกาลลอยกระทง เทศกาลไม้ดอกไม้ประดับ และเทศกาลสงกรานต์

เทศกาลลอยกระทงหรือวันญี่เป็ง จัดงานในเดือนพฤศจิกายน โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 14 ค่ำ ขึ้น 15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ รวมทั้งหมด 3 วัน ก่อนจะถึงวันเดือนเพ็ญ ชาวบ้านจะปิดกวาดทำความสะอาดบ้านเรือน สถานที่ต่างๆ ให้สะอาดเรียบร้อย เช่น ตามประตูบ้าน วัดวาอาราม และสถานที่สำคัญๆ มีการประดิษฐ์ทำขุ่มประตูปา ซึ่งประดับประดาด้วยต้นกล้วย ทางมะพร้าว และดอกไม้สีสันนานาชนิด ในตอนกลางคืนชาวบ้านจะจุดเทียน ประทีป และโคมไฟรอบๆ บ้าน ตอนเช้าของวันเพ็ญก็จะมีการทำบุญทางศาสนา เพื่อเป็นพุทธบูชาระลึกถึงพระพุทธรูป โดยวันขึ้น 15 ค่ำ เรียกว่า วันกระทงเล็ก ซึ่งเรียกขานตามกิจกรรมที่ทำในวันนั้น โดยการตกแต่งกระทงของแต่ละคนอย่างสวยงามเพื่อนำไปลอยแม่น้ำปิง โดยคนส่วนใหญ่เชื่อว่าเป็นการขอขมาแม่พระคงคาและสะเดาะเคราะห์ งานในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 12 เรียกว่าวันกระทงใหญ่ ตอนค่ำจะมีขบวนแห่กระทงใหญ่ของแต่ละกลุ่มที่มีนางนพมาศนั่งแห่ไปตามถนนท่าแพ ผ่านตลาดวโรรส มุ่งหน้าสู่เทศบาลนครเชียงใหม่ และนำไปลอยลำน้ำปิงเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา บริเวณที่ขบวนกระทงผ่านจะมีผู้คนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวมาชมตามเส้นทางเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจุดสุดท้ายบริเวณตลาดเทศบาล ริมฝั่งแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นจุดตัดสิ้นการประกวดกระทงและนางนพมาศ จะมีผู้คนแออัดกันมาก และสิ่งที่เพิ่มความสุขสนานแก่กัน คือการจุดประทัดและพลุต่างๆ และการปล่อยโคมลอยในบริเวณงาน

เทศกาลไม้ดอกไม้ประดับหรืองานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ มักจะจัดให้มีขึ้นในวันศุกร์-เสาร์-อาทิตย์แรกของเดือนกุมภาพันธ์ สถานที่จัด คือบริเวณสวนสาธารณะหนองบวหาด โดยในวันศุกร์มีการประกวดกล้วยไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ ประกวดและโชว์การจัดสวน จัดประกวดศิลปประดิษฐ์และจัดนิทรรศการ ส่วนในวันเสาร์ถือว่าเป็นวันเปิดงาน ในช่วงเช้าจะมีการจัดรถแห่ที่ประดับประดาด้วยดอกไม้และดอกไม้สดอย่างงดงามพร้อมนางงามเคลื่อนขบวนจากบริเวณสถานีรถไฟไปยังสวนสาธารณะหนองบวหาด ตามเส้นทางที่ขบวนรถบุปผาชาติผ่านจะมีการจัดตกแต่งด้วยดอกไม้ตลอดเส้นทาง ซึ่งจะมีผู้คนมาชมขบวนแห่ตามเส้นทางอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวนมาก

และมีการจัดรถแห่ให้นักท่องเที่ยวได้ชมและถ่ายรูป ส่วนวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของงานรถแห่ก็จะจอดอยู่บริเวณสวนสาธารณะหนองบวหาดเช่นเดิม เพื่อผู้ที่พลาดชมงานยังมีโอกาสชมได้ในวันอาทิตย์อีกหนึ่งวัน

ส่วนเทศกาลสงกรานต์ จัดขึ้นในวันที่ 13 - 15 ของเดือนเมษายน จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีคูน้ำล้อมรอบ มีน้ำอย่างเพียงพอให้ นักท่องเที่ยวได้เล่นอย่างเต็มที่ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเดินทางมาเที่ยวสงกรานต์ในจังหวัดเชียงใหม่ทุกปี อีกทั้งประเพณีของคนเหนือถือว่าวันสงกรานต์เป็นวันปีใหม่ของคนเหนืออีกด้วย โดยวันที่ 13 เมษายน ถือเป็นวันสังขารล่องหรือวันมหาสงกรานต์ ในช่วงเที่ยงคืนของวันที่ 12 และวันที่ 13 จะมีการจุดประทัด ตีฆ้อง เป็นการแสดงการต้อนรับวันปีใหม่ของคนเหนือ ในวันนั้นจะมีการปล่อยนก ปล่อยปลาเพื่อสะเดาะเคราะห์ และมีการทำความสะอาดบ้านด้วย ในวันที่ 14 เมษายน เป็นวันเนา (เนา) ถือเป็นวันสุกดิบในการเตรียมอาหารเพื่อทำบุญในวันรุ่งขึ้น ในวันที่ 15 เมษายน ถือเป็นวันพญาวัน ตอนเช้าจะมีการทำบุญให้กับญาติที่ล่วงลับไปแล้ว พร้อมกับมีการถวายเจดีย์ทรายและปักตุง (ธง) สีสวย ๆ รอบกองเจดีย์ทราย จากความเชื่อที่ว่า เป็นการชำระหนี้สงฆ์จากการที่เดินเหยียบเอาทรายออกจากวัด ในช่วงบ่ายจะมีพิธีรดน้ำดำหัวผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมขึ้นมาภายหลัง โดยจะมีทั้งคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวร่วมขบวนกันไปรดน้ำดำหัวบริเวณจวนผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นจำนวนมาก

3.1.6 งบประมาณในการจัดงานเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2546

งานเทศกาลลอยกระทง (ประเพณีเดือนญี่เป็ง) เป็นงานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่งานหนึ่ง ซึ่งทางเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นแกนนำจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยจะเริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น 14 ค่ำ, ขึ้น 15 ค่ำและแรม 1 ค่ำ รวม 3 วัน งานลอยกระทงจังหวัดอื่นจะสิ้นสุดเพียงวันขึ้น 15 ค่ำ แต่ที่จังหวัดเชียงใหม่จะมีกิจกรรมที่น่าชมมากที่สุดในวันแรม 1 ค่ำ โดยจะมีการประกวดกระทงใหญ่ระหว่างหน่วยงาน สถาบันศึกษาต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ นับเป็นหัวใจของงานประเพณีเดือนญี่เป็งจังหวัดเชียงใหม่ เพราะเป็นกระทงที่มีความสวยงาม วิจิตรตระการตา กระทงที่ส่งเข้าประกวดจะจัดเป็นขบวนแห่ไปตามถนนท่าแพ ผ่านตลาดวโรรส มุ่งหน้าสู่เทศบาลนครเชียงใหม่และนำไปลอยสู่ลำน้ำปิงเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา งานดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมในด้านเศรษฐกิจการค้าของท้องถิ่น เช่น สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้แพร่หลาย และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับเทศกาลลอยกระทงในปี นี้ ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมจัดกิจกรรมที่น่าสนใจมากมาย เพื่อให้งานเทศกาลลอยกระทงมีความยิ่งใหญ่มากขึ้น ในปีนี้สถานที่จัดงานมีหลายแห่งคือ บริเวณหน้าเทศบาลนครเชียงใหม่ ช่วงประตูท่าแพ แม่น้ำปิงบริเวณหน้าเทศบาลนครเชียงใหม่จนถึงบริเวณหน้าตลาดวโรรส พุทธสถานเชียงใหม่ ถนนช้างคลาน วัดเจ็ดลิน วัดโลกโมฬี โดยมีการกำหนดเป้าหมายให้มีการประกวดและการแสดงต่างๆ ที่เป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น มีกิจกรรมต่างๆ ในระหว่างวันที่ 7 - 9 พฤศจิกายน 2546 ดังต่อไปนี้

- การประกวดกระทงใหญ่ ชิงถ้วยพระราชทาน
- การประกวดกระทงการฝีมือ
- การจัดประกวดขุ้มประตูป่า
- การแข่งขันถ่อแพและการแข่งขันคนอึด
- การจุดดอกไม้ไฟเป็นพุทธบูชา
- การแสดงนิมิตการ แสง สี เสียง และน้ำพุดนตรี
- การแสดงมหรสพตามจุดต่างๆ
- การประกวดกระทงเล็ก
- การประกวดโคมลอย
- การประกวดหนูน้อยนพมาศ
- การประกวดโคมญี่ปุ่น
- การปล่อยกระทงสาย
- การประกวดนางนพมาศ
- การแสดงสืบสานวัฒนธรรมของดีเมืองเชียงใหม่

3.1.6.1 โครงการจัดงานเทศกาลลอยกระทง

การจัดกิจกรรมในงานเทศกาลลอยกระทงประจำปี 2546 มีหน่วยงานทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนที่ร่วมมือกันจัดงานกับทางเทศบาลนครเชียงใหม่ ดังต่อไปนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่ บริษัท ศรีสมเพชรกรุ๊ป จำกัด สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ประกอบการค้าย่านช้างคลาน ศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏกลุ่มหนุ่มสาวจังหวัดเชียงใหม่ สโมสรไลออนท์เชียงใหม่โฮสท์และชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบกับหน่วยงานที่ให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดงาน คือ

ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ การไฟฟ้าจังหวัดเชียงใหม่ และกรมชลประทานเชียงใหม่ ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันดังต่อไปนี้

บริษัท ศรีสมเพชรกรุ๊ป จำกัด สนับสนุนงบประมาณและรับผิดชอบดูแลในหลายส่วนงาน ดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 การแสดงนิมิตการแห่ง แสง สี เสียง ย้อนตำนานลอยกระทง พร้อมมหรหรรคมพลุอันตระการตา การแสดงน้ำพุดนตรี ณ บริเวณลำน้ำปิง หน้าสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนที่ 2 การแสดงดนตรีและศิลปะพื้นบ้านล้านนา มีการแสดงดนตรีพื้นเมือง สะล้อ ซอ ซึง และการแสดงฟ้อนรำ การตีกลองสะบัดชัย บริเวณหน้าเทศบาลนครเชียงใหม่ เวลาประมาณสองทุ่มตลอดทั้งสามวัน ส่วนที่ 3 การสาธิตงานหัตถศิลป์พื้นบ้านล้านนา มีการแสดงการสาธิตการแกะสลักไม้อำเภอหางดง การสาธิตการทำร่มของบ้านป่อสร้าง อำเภอสันกำแพง และการสาธิตการทอผ้าเมือง ส่วนที่ 4 กาดต๋ามเตียน มีการสาธิตและจำหน่ายอาหารพื้นเมือง ของดีเมืองเชียงใหม่ เช่น ข้าวหลาม คั่วบะมีน คั่วบะก่อ ข้าวแคบ ข้าวแต่น ขนมครก เป็นต้น จัดที่ช่วงประตูท่าแพ ส่วนที่ 5 การแสดงสินค้าและของที่ระลึกพื้นเมืองจากกลุ่มอาชีพต่างๆ มีการนำสินค้าจากโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายในราคาจากผู้ผลิตโดยตรง ณ ลานวัฒนธรรมช่วงประตูท่าแพ

นอกจากนี้ยังดูแลการประกวดนางนพมาศจังหวัดเชียงใหม่ ณ ช่วงประตูท่าแพและการถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์ ไอทีวีอีกด้วย โดยการถ่ายทอดสดจะมีรายการชมชบวนแห่โคมยี่เป็ง ชบวนแห่การประกวดกระทงเล็ก (ล่องสะเปา) ชบวนแห่การประกวดกระทงใหญ่ การแสดงนิมิตการแห่ง แสง สี เสียง และมหรหรรคมพลุอันตระการตา และการชมการประกวดนางนพมาศจังหวัดเชียงใหม่อีกด้วย

สโมสรไลออนส์เชียงใหม่ไฮลท์ มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการประกวดโคมลอย ณ บริเวณสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ โคมลอยต้องทำจากกระดาษว่าวหรือกระดาษชนิดอื่นหลายๆ แผ่นต่อกันไม่น้อยกว่า 72 แผ่น มีวัสดุอื่นมายึดติดต่อกันเป็นรูปทรงกลม ทรงเหลี่ยมหรือรูปอื่นๆ (แฟนซี) แล้วรวมด้วยควั่นหรืออากาศร้อนให้ลอยขึ้น การปล่อยโคมลอยเป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาแต่โบราณ มักปล่อยในวันเดือนยี่เป็ง (วันขึ้น 15 เดือน 12) ถือว่าเป็นการปล่อยไปเพื่อบูชาพระจุฬามณีบนสวรรค์และเป็นการปล่อยเคราะห์ยามหรือสิ่งเลวร้ายปีที่ล่วงมาแล้ว

สภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ รับผิดชอบดูแลการเดินเข้าเขาวงกตและการแสดงเทศน์มหาชาติ 13 กัณฐ์ ณ วัดเจ็ดลิน

สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ รับผิดชอบดูแลเรื่องการประกวดโคมผัด โคมแขวนและการแสดงเทศน์มหาชาติ ณ วัดโลกโมฬี

ผู้ประกอบการค้าย่านช้างคลาน รับผิดชอบจัดกิจกรรมการประกวดโคมบี้เป็ง ณ บริเวณศูนย์การค้าย่านถนนช้างคลาน

เทศบาลนครเชียงใหม่ รับผิดชอบจัดกิจกรรมมากมาย ดังต่อไปนี้ ลำดับแรกคือ การประกวดหนูน้อยนพมาศ ลำดับที่สอง คือการประกวดขุ้มประตูปา เพื่อเป็นพืชมงคลตามประเพณีส่วนมากจะตกแต่งด้วยต้นกล้วย ทางมะพร้าว ดอกไม้สดพร้อมกับการจุดประทิวไฟในคืนวันเพ็ญเดือนสิบสอง ลำดับที่สาม คือการประกวดกระทง มีทั้งกระทงฝีมือ กระทงเล็กและกระทงใหญ่ (ซึ่งถ้วยพระราชทานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) จัดประกวดออกเป็น 2 ประเภท คือประเภทสวยงามและประเภทความคิด โดยต้องมีความหมายในทางที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี ห้ามล้อเลียนการเมืองและห้ามโฆษณาสินค้า กระทงที่จะเข้าประกวดจะต้องประดับด้วยไฟฟ้าหรือแสงสว่างอื่นๆ และวัสดุที่ใช้ไม่ควรมีผลกระทบต่อสภาวะสิ่งแวดล้อม ลำดับต่อไป คือการแข่งขันถ่อแพ การแข่งขันพายกალะมังและการแข่งขันคนอึด การแข่งขันถ่อแพเป็นแพไม้ไผ่หรือไม้ซาง ขนาดความกว้าง 3 เมตร ยาว 6 เมตร ลักษณะเป็นแพหนา 2 ชั้น โดยจัดการแข่งขันในลำน้ำปิง บริเวณหน้าตลาดเมืองใหม่ จนถึงจุดเส้นชัยบริเวณหน้าสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ แบ่งเป็นทีมละ 4 คน ส่วนการแข่งขันพายกალะมัง ผู้เข้าแข่งขันต้องสวมกางเกงสะดอรัดเอวด้วยผ้าชะม้านำทำการแข่งขันและผู้แข่งขันต้องเป็นชายมีอายุระหว่าง 18 - 45 ปี เช่นเดียวกับการแข่งขันคนอึด (ดำน้ำ) การแข่งขันคนอึดเป็นกิจกรรมที่เทศบาลนครเชียงใหม่ได้จัดขึ้น ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ ปลุกจิตสำนึกของชาวเชียงใหม่ ให้มีความรักบ้านรักเมือง ดังเช่นในอดีต พ่อปู่เปียง อันทำให้เกิดประวัติศาสตร์ตำนานเจดีย์ขาว

การจัดงานเทศกาลลอยกระทงในปีนี้จะขาดการปล่อยกระทงสาย การจุดพลุ แสง สี เสียง และการแสดงมหรสพตามจุดต่างๆ ณ บริเวณสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่และแม่น้ำปิงไม่ได้ ซึ่งทั้งหมดก็อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของเทศบาลนครเชียงใหม่เช่นเดียวกัน

เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรเชียงใหม่ รับผิดชอบดูแลเส้นทางการจราจร รวมทั้งอำนวยความสะดวกในเส้นทางต่างๆ

3.1.6.2 ใช้จ่ายในการจัดงาน

งบประมาณในการดำเนินงาน “โครงการจัดงานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี 2546 ” ประมาณ 15 ล้านบาท ภายใต้ความรับผิดชอบของ สำนักการศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ของเทศบาลนครเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

(ก) จากงบประมาณฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม สำนักงานการศึกษา หมวดค่าตอบแทนให้สอยและวัสดุ ประเภท ค.รายจ่ายเกี่ยวกับการรับรองและพิธีการ โดยขอตัวเฉลี่ยจ่ายตามความจำเป็น จำนวน 3,200,000 บาท มีรายละเอียดดังนี้

- ฝ่ายจัดการประกวดกระทงใหญ่	1,000,000 บาท
- ฝ่ายจัดการประกวดกระทงเล็ก	400,000 บาท
- ฝ่ายจัดการประกวดโคลอมลอยและจัดทำโคลอมลอยยักษ์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา	55,000 บาท
- ฝ่ายจัดการประกวดซุ้มประตูป่า	55,000 บาท
- ฝ่ายจัดการแข่งขันถ่อแพ คนอืดและพายกาะมัง	50,000 บาท
- ฝ่ายจัดการแสดงมหรสพต่างๆ	62,000 บาท
- ฝ่ายจัดทำดอกไม้เพื่อเป็นพุทธบูชา	100,000 บาท
- ฝ่ายพิธีการเฉลิมฉลองด้วยพระราชทาน	20,000 บาท
- ค่าสนับสนุนการจัดการประกวดโคมัยเป็ง	50,000 บาท
- ค่าตอบแทนอาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรม พร้อมเครื่อง บวงสรวงศาลพระภูมิและเจดีย์ขาวฝ่ายตกแต่งสถานที่	15,000 บาท
- ค่าตอบแทนการแสดงในพิธีเปิดงาน	15,000 บาท
- ค่าสนับสนุน สืบฮีต สถานสอยของกลุ่มหนุ่มสาว	20,000 บาท
- ค่าสนับสนุนการเทศน์มหาชาติและการตั้งธรรมหลวง	20,000 บาท
- ค่าสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัดหนองเจ็ดลิน	20,000 บาท
- ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย	30,000 บาท
- ฝ่ายจัดกระทงใหญ่และกระทงเล็ก	95,000 บาท
- ฝ่ายจัดเลี้ยง	70,000 บาท
- ฝ่ายจัดตกแต่งสถานที่และประทีปโคมไฟ	650,000 บาท
- ค่าจัดซื้อด้วยรางวัลการประกวดแข่งขันต่าง	90,000 บาท
- ฝ่ายจัดการประกวดกระทงการฝีมือ	70,000 บาท
- ฝ่ายจัดการประกวดหุ่นน้อยย่นพมาศ	60,000 บาท
- ค่าตอบแทนเครื่องแต่งกายและแต่งหน้าผู้ถือป้ายจำนวน 9 คน	9,000 บาท
- ค่าวัสดุสำนักงาน	20,000 บาท
- ค่าตอบแทนการแสดงในวันแฉลงข่าว กรุงเทพมหานคร	20,000 บาท

- ค่าจัดซื้อกระทงสายปล่อยเป็นพุทธบูชาจำนวน 50,000 กระทง 50,000 บาท
- ค่าสนับสนุนการจัดกิจกรรมลานวัฒนธรรมบนช่วงประตูท่าแพ 80,000 บาท
- ค่าโบว์คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ 10,000 บาท
- ค่าจัดโลที่ระลึกผู้ส่งกระทงเข้าร่วมการประกวด 40,000 บาท
- ค่าสนับสนุนอาหารว่าง (ข้าวต้ม) คนงานรักษาความสะอาด หลังเที่ยวคืน จำนวน 4 แขวง ๆ ละ 3,000 บาท 12,000 บาท
- ค่าตอบแทนนางนพมาศและหุ่นน้อยนพมาศนั่งประกอบกระทงของเทศบาลในวันประกวดกระทงใหญ่ 12,000 บาท

(ข) จากงบประมาณเงินอุทิศจากหน่วยงานอื่นๆ หรือเอกชนสนับสนุนการจัดงานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ จำนวนเงิน 12,000,000 บาท

- ค่าจ้างเหมาและค่าตอบแทนการแสดงนิรมิตการแห่งแสง สี เสียง “มหกรรม สืบฮีต สานฮอย ประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่” 9,000,000 บาท
- ค่าสนับสนุนกิจกรรมการประกวดนางนพมาศและถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี 3,000,000 บาท

นอกจากงบประมาณจากฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม สำนักการศึกษา และงบประมาณเงินอุทิศจากหน่วยงานอื่นหรือเอกชนแล้ว ยังประกอบด้วยงบประมาณที่ต้องใช้ในการประชาสัมพันธ์งานเทศกาลลอยกระทงปีนี้จากฝ่ายประชาสัมพันธ์อีก 20,000 บาท โดยมีการจัดทำแผ่นพับ ป้ายโฆษณา เป็นต้น

3.2 ประชากรและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ศึกษาครั้งนี้มีทั้งข้อมูลปฐมภูมิที่เก็บจากนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลทุติยภูมิที่มีการรวบรวมจากแหล่งอื่นด้วย มีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ซึ่งจะต้องเป็นนักท่องเที่ยวที่ค้างแรมในจังหวัดเชียงใหม่เกิน 1 คืนมาแล้ว โดยทำการสอบถามนักท่องเที่ยว ในบริเวณผู้โดยสารขาออกของท่าอากาศยานจังหวัดเชียงใหม่ สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง โรงแรม เกสต์เฮ้าส์ วัด รวมถึงบริเวณรอบแม่น้ำปิงและรอบคูเมือง มีการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ ดังนี้

(1) สัมภาษณ์นักท่องเที่ยว ในช่วงเทศกาลลอยกระทงจำนวน 200 คน และนอกเทศกาลลอยกระทงจำนวน 200 คน มีรายละเอียดดังนี้

- ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว
- ระยะเวลาของการท่องเที่ยว
- ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว
- ทศนคติของนักท่องเที่ยว

(2) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

- โรงแรมและที่พัก 30 ราย ประกอบด้วยผู้ประกอบการโรงแรมทั้ง 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 รายและเกสต์เฮาส์อีก 5 ราย เพื่อต้องการทราบรายละเอียดอัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยว โดยนำมาพิจารณาร่วมกับอัตราการเข้าพักของโรงแรมและเกสต์เฮาส์ในเดือนพฤศจิกายนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อคำนวณหาจำนวน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเชียงใหม่ต่อวัน กรณีที่เป็นนักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรมและเกสต์เฮาส์

ข้อมูลทุติยภูมิ จะใช้ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ได้ทำการศึกษาไว้ และการศึกษาโครงการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผู้จัดทำไว้แล้ว โดยจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ จำนวนนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ระยะเวลาพำนัก รายได้จากการท่องเที่ยวและข้อมูลทางด้านการจัดสรรงบประมาณในการจัดงานเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2546

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของแบบสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล และส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงแรมและเกสต์เฮาส์

3.3.1 ส่วนของแบบสัมภาษณ์ของนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล

(1) ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์

- ข้อมูลทั่วไปและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
- ทศนคติของนักท่องเที่ยว
- ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน เป็นต้น

(2) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจแล้ว นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบลง code แล้วนำไปประมวลผล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน

2.1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมทั่วไปของตัวอย่างในการวิจัย เป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ซึ่งจะอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ความคิดเห็นต่างๆ เป็นต้น โดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าร้อยละ (percentage) และค่าความถี่ (frequency)

2.2) การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(ก) เพื่อศึกษาลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายในและนอกเทศกาลลอยกระทง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ MCA (Multiple Classification Analysis) ด้วยโปรแกรม SPSS Version 10.0 พยายามค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะต่างๆ ได้แก่ อาชีพ อายุ และเพศ ซึ่งคาดว่าปัจจัยเหล่านี้ก็น่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการจ่ายของนักท่องเที่ยว เพื่อที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายของแต่ละกลุ่ม ว่าคุณลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวจะมีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวอย่างไร ซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนการตลาดของเทศกาลลอยกระทงในปีต่อไป นั่นคือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากก็คาดการณ์ว่าจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อท่องเที่ยวในปริมาณมาก แต่นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ก็น้อยก็จะมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวก็น้อยเช่นกัน เหตุผลที่เลือกวิธีการวิเคราะห์แบบ MCA ในการศึกษาเพราะยังไม่แน่ใจว่า ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกับตัวแปรตามจะเป็นเส้นตรงหรือไม่

(ข) เพื่อศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง คำนวณหารายได้จากการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทงก่อน โดยใช้สูตรตามการศึกษาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ของเพียงจันทร์ ลิขิตรเอกราช เมื่อได้รายได้ได้ในเทศกาลแล้วก็กระจายไปสู่ธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามข้อมูลจากแบบสอบถาม

3.3.2 ส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

(1) ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงแรมและที่พัก 30 ราย เพื่อต้องการทราบอัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวช่วงในเทศกาลลอยกระทง 3 วันและจำนวนห้องพัก ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ต้องการให้มีการบันทึกเกี่ยวกับอัตราที่พักรายได้ของตนเองอย่างชัดเจน ประกอบกับเพื่อความสะดวกในการสัมภาษณ์

(2) การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจแล้ว นำข้อมูลจำนวนห้องพักทั้งในโรงแรมและเกสต์เฮาส์ตรวจสอบกับข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนข้อมูลอัตราการเข้าพักทั้งในโรงแรมและเกสต์เฮาส์ ชั้นแรกนำมาถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนห้องพักของแต่ละแห่ง แล้วจึงนำมาถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่พักรตามโรงแรมประเภทต่างๆ และเกสต์เฮาส์จากแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาคำนวณหาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ต่อวัน ในที่สุดก็จะทราบรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาล ศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวนั่นเอง

3.4 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

จากวัตถุประสงค์การศึกษาสามารถแบ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาเป็น 2 แบบคือ แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เพื่อดูว่าตัวแปรอิสระตัวใดจะมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมากกว่ากัน ในการศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรอิสระได้แก่ รายได้ต่อเดือน เพศ อาชีพ และอายุ และการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทงว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินมีการกระจายไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ อย่างไร

3.4.1 ศึกษาแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

กำหนดรูปแบบของแบบจำลอง ดังนี้

$$C_i = \alpha + \sum_{j=1}^3 b_j Y_{ji} + \sum_{k=1}^2 c_k SEX_{ki} + \sum_{l=1}^8 d_l JOB_{li} + \sum_{m=1}^6 o_m AGE_{mi} + e_i$$

เมื่อ C_i คือค่าใช้จ่ายรวมของนักท่องเที่ยว มีหน่วยเป็นบาทต่อวันต่อคน
ของตัวอย่าง i

α คือค่าคงที่

Y_{ji} คือรายได้ต่อเดือน มีหน่วยเป็นบาทของกลุ่ม j ของตัวอย่าง i

เมื่อ Y_{1i} คือรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ตัวอย่าง i

Y_{2i} คือรายได้ต่อเดือน 10,001 – 20,000 บาท ตัวอย่าง i

Y_{3i} คือรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,001 บาท ตัวอย่าง i

SEX_{ki} คือเพศของกลุ่ม k ของตัวอย่าง i

เมื่อ SEX_{1i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นชายของตัวอย่าง i

SEX_{2i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงของตัวอย่าง i

JOB_{li} คืออาชีพของกลุ่ม l ของตัวอย่าง i

เมื่อ JOB_{1i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตัวอย่างที่ i

JOB_{2i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ตัวอย่างที่ i

JOB_{3i} คือกลุ่มตัวอย่างประกอบกิจการส่วนตัว ตัวอย่างที่ i

JOB_{4i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนขายสินค้า ตัวอย่างที่ i

JOB_{5i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นแม่บ้าน ตัวอย่างที่ i

JOB_{6i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงาน/ลูกจ้างตัวอย่างที่ i

JOB_{7i} คือกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกร ตัวอย่างที่ i

JOB_{8i} คือกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพอื่นๆ ตัวอย่างที่ i

AGE_{mi} คืออายุของกลุ่ม m ของตัวอย่าง i

เมื่อ AGE_{1i} คือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15 - 24 ปีของตัวอย่าง i

AGE_{2i} คือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25 - 34 ปีของตัวอย่าง i

AGE_{3i} คือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 35 - 44 ปีของตัวอย่าง i

AGE_{4i} คือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 45 - 54 ปีของตัวอย่าง i

AGE_{5i} คือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 55 - 64 ปีของตัวอย่าง i

AGE_{6i} คือกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 64 ปีของตัวอย่าง i

e_i คือ error of estimate

เหตุผลที่กำหนดให้ α เป็นค่าคงที่เนื่องจาก Y_{ji} , SEX_{ki} , JOB_{li} และ AGE_{mi} ในฐานะที่เป็นตัวแปร มีคุณสมบัติพิเศษคือ

$$\sum_{j=1}^3 Y_{ji} = 1, \sum_{k=1}^2 \text{SEX}_{ki} = 1, \sum_{l=1}^8 \text{JOB}_{li} = 1, \sum_{m=1}^6 \text{AGE}_{mi} = 1$$

ซึ่งอาจจะทำให้เกิด perfect linear multiple correlation ขึ้น วิธีแก้ไขปัญหามีหลายวิธี เช่น บังคับให้ตัวคงที่ α มีค่าเป็น 0 การเลือกใช้สมการในรูปแบบนี้ไม่ได้บังคับให้เส้นความสัมพันธ์ผ่านจุดเริ่มต้น (มิ่งสรรพ, 2523)

สาเหตุที่กำหนดให้ค่าใช้จ่ายรวมของนักท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับการจัดตั้ง 5 ประเภท เนื่องจากงานวิจัยของเพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช ได้ทำการศึกษพบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในการหาความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย คือระดับรายได้ เพศ และอายุ ซึ่งมีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว กรณีนักท่องเที่ยวต่างประเทศ จากการศึกษาสรุปได้ว่าอาชีพของนักท่องเที่ยว อายุและเพศต่างก็มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเช่นกัน เมื่อทราบนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายก็ควรจะมีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมนักท่องเที่ยวในกลุ่มดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวแก่จังหวัดให้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเลือกรายได้ต่อเดือน เพศ อาชีพและอายุเป็นตัวแปรอิสระที่คาดว่า จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่

3.4.2 ศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง

การจัดงานเทศกาลลอยกระทงมีจุดประสงค์หลายประการ โดยจุดประสงค์หลัก คือ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในจังหวัดเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำรายได้มาสู่จังหวัดจากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว แต่เทศกาลลอยกระทงเป็นการจัดในช่วงที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นช่วงในฤดูการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าการจัดงานจะให้ผลทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นกว่าปกติเพียงใด ต้องมีการประมาณการรายได้ปกติต่อวันในช่วงนอกเทศกาลลอยกระทง เพื่อเปรียบเทียบรายได้ต่อวันในช่วงเทศกาลลอยกระทง และทำการศึกษารายได้เหล่านั้นกระจายไปสู่ธุรกิจกลุ่มต่างๆ อย่างไร โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยว โดยถือว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาสอบถามเป็นตัวแทนของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

รูปแบบการกระจายรายได้ในเทศกาลดังกล่าว ใช้วิธีการวิเคราะห์สัดส่วนรายได้ (cost/income sharing) โดยในการศึกษารังนี้ จะพิจารณาผู้ได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ธุรกิจประเภทภัตตาคาร ร้านอาหาร
2. ธุรกิจประเภทโรงแรมและที่พักประเภทต่างๆ
3. ธุรกิจประเภทสถานบันเทิงเริงรมย์
4. ธุรกิจประเภทการเดินทางและพาหนะ

5. ธุรกิจประเภทร้านค้าที่ขายสินค้าให้กับนักท่องเที่ยว
6. ธุรกิจประเภทดอกไม้เพลิง
7. ธุรกิจสปา
8. ธุรกิจกอล์ฟ
9. ธุรกิจอื่นๆ

ในส่วนของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลลอยกระทงและรายได้ที่เกิดขึ้นในช่วงนอกเทศกาลลอยกระทง คำนวณได้จากสูตรของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (เพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช, 2535)

$$Y = No \times Exp$$

เมื่อ Y = รายได้จากการท่องเที่ยว

No = จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเชียงใหม่ต่อวัน

Exp = ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน

โดยที่ $No = Oc \times Hg \times Ro$

เมื่อ Oc = อัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวในโรงแรมและเกสต์เฮาส์

Hg = จำนวนห้องพักในโรงแรมและเกสต์เฮาส์

Ro = จำนวนคนที่พักต่อห้อง

ส่วนจำนวนคนที่พักต่อห้องในช่วงเทศกาลลอยกระทง จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการคำนวณของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายนของจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2545 คือ 1.98 และจำนวนคนที่พักต่อห้องช่วงนอกเทศกาลลอยกระทง จะใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ยกเว้นเดือนพฤศจิกายน คือ 1.91 โดยปี พ.ศ. 2545 ทั้งปีจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนคนที่พักต่อห้องเท่ากับ 1.92

การประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยว เกิดจากการนำค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวคูณด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวัน โดยคิดจากอัตราการเข้าพักของทั้งโรงแรมและเกสต์เฮาส์ในเดือนพฤศจิกายนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักตามบ้าน วัด หรือสถานที่อื่นๆ ได้ใช้อัตราส่วนจากแบบสอบถาม เมื่อทราบอัตราการเข้าพักแล้ว นำมาคูณด้วยจำนวนห้องพักและอัตราคนเข้าพักต่อห้อง ซึ่งในช่วงปกติจะคิดเป็น 1.91 คนต่อห้อง ส่วนในช่วงเทศกาลลอยกระทงจะใช้ 1.98 คนต่อห้อง เมื่อทราบจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักทั้งในโรงแรมและเกสต์เฮาส์แล้ว นำมารวมกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักตามบ้าน วัดหรือที่อื่นๆ จึงสามารถประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักรวมในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงดังกล่าวได้ เมื่อได้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวรวมและจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักรวมตามสถานที่ต่างๆ แล้ว สามารถที่จะคำนวณหา

รายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในช่วงเทศกาลลอยกระทง และรายได้ปศุสัตว์นอกเทศกาลลอยกระทงได้ โดยการคำนวณในช่วงเทศกาลและนอกเทศกาล จะมีข้อมูลที่ใช้แตกต่างกันที่อัตราการเข้าพักของ โรงแรมและเกสต์เฮ้าส์ และอัตราคนเข้าพักต่อห้อง เมื่อทราบรายได้ในช่วงเทศกาลลอยกระทงแล้ว สามารถคำนวณรายได้ของกลุ่มธุรกิจต่างๆ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สัดส่วนรายได้ (cost/income sharing) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งผู้ได้รับประโยชน์ออกเป็น 9 กลุ่มธุรกิจดังข้างต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว กรณีเทศกาลลอยกระทง ช่วงวันที่ 7-9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546 และนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล ซึ่งทำการสำรวจในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2546 โดยเก็บตัวอย่างทั้งในและนอกเทศกาลอย่างละ 200 ตัวอย่าง เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทย การเก็บข้อมูลจะกระจายเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยว บริเวณริมแม่น้ำปิงหน้าเทศบาลอำเภอเมืองเชียงใหม่จนถึงหน้าตลาดวโรรสและบริเวณสะพานนครพิงค์ ประตูท่าแพ ไนท์บาร์ซ่า สนามบิน สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง โรงแรมและเกสต์เฮ้าส์ จากการสอบถามนักท่องเที่ยวจะทำให้ทราบถึงพฤติกรรมในการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยและพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ที่แบ่งตามคุณลักษณะต่างๆ เพื่อวิเคราะห์หารายได้รวมจากการท่องเที่ยวต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จะแบ่งผลการศึกษาเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงสร้างทางด้านต่างๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้

เพศ การสุ่มนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลลอยกระทง 200 คนพบว่า เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิงจำนวน 117 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 58.50 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด ส่วนนอกเทศกาลลอยกระทงก็มีการสุ่มสำรวจเช่นเดียวกันพบว่า เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิงจำนวน 132 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 66.00 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง เมื่อทำการเฉลี่ยพบว่า เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิงร้อยละ 62.25 และพบว่า เป็นนักท่องเที่ยวเพศชายประมาณร้อยละ 37.75 ดังตาราง 4.1 ซึ่งตรงกันข้ามกับข้อมูลสถิติที่เก็บโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังเสนอในตาราง 3.3 พบว่า นักท่องเที่ยวเฉลี่ยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540-2545 เป็นนักท่องเที่ยวเพศชายเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 54.04 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด

ตาราง 4.1 จำนวนของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ

เพศ	ในประเทศกาล		นอกประเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
ชาย	83	41.50	68	34.0	151	37.75
หญิง	117	58.50	132	66.00	249	62.25
รวม	200	100.00	200	100.00	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

อายุ จากตาราง 4.2 สำรวจข้อมูลอายุนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลลอยกระทงพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 15 - 24 ปี ร้อยละ 40.50 รองลงไป คือนักท่องเที่ยวที่มีอายุอยู่ในช่วง 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.00 และร้อยละ 15.50 ตามลำดับ ส่วนนอกเทศกาลลอยกระทงพบว่า กว่าร้อยละ 30 เป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุอยู่ในช่วง 25 - 34 ปี รองลงไป คือนักท่องเที่ยวที่มีอายุอยู่ในช่วง 15 - 24 ปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.50 จากตาราง 4.2 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ช่วงนอกเทศกาลเป็นวัยรุ่นและวัยกลางคนตอนต้นค่อนข้างมาก คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 60 จากข้อมูลตาราง 4.2 สอดคล้องกับข้อมูลสถิติของนักท่องเที่ยวที่เก็บโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตาราง 3.3 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 15 - 44 ปี คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 80 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด

ตาราง 4.2 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ	ในประเทศกาล		นอกประเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
15 - 24 ปี	81	40.50	61	30.50	142	35.50
25 - 34 ปี	60	30.00	68	34.00	128	32.00
35 - 44 ปี	31	15.50	39	19.50	70	17.50
45 - 54 ปี	19	9.50	25	12.50	44	11.00
55 - 64 ปี	6	3.00	3	1.50	9	2.25
มากกว่า 64 ปี	3	1.50	4	2.00	7	1.75
รวม	200	100.00	200	100.00	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ภูมิลำเนา จากข้อมูลสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2545 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นชาวกรุงเทพมหานคร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.99 รองลงไป คือนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ภาคเหนือ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.67 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากตาราง 4.3 เมื่อเก็บข้อมูลในช่วงเทศกาลลอยกระทงพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ประมาณร้อยละ 23.50 เป็นชาวกรุงเทพมหานคร รองลงไป คือนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่รอบๆ จังหวัดเชียงใหม่ เช่น เชียงราย ลำปาง แม่ฮ่องสอน เป็นต้น ส่วนกลุ่มตัวอย่างนอกเทศกาลลอยกระทงเป็นนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่เช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รองลงไป คือจังหวัดเชียงราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.00 และนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตภาคเหนือ โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนนิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดไกลๆ

ตาราง 4.3 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิลำเนา

ภูมิลำเนา ของนักท่องเที่ยว	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
กรุงเทพฯ	47	23.50	40	20.00	87	43.50
เชียงราย	26	13.00	28	14.00	54	27.00
ลำปาง	17	8.50	12	6.00	29	14.50
แม่ฮ่องสอน	9	4.50	5	2.50	14	7.00
ลำพูน	6	3.00	3	1.50	9	4.50
แพร่	9	4.50	11	5.50	20	10.00
พิษณุโลก	6	3.00	9	4.50	15	7.50
นครสวรรค์	8	4.00	4	2.00	12	6.00
น่าน	6	3.00	6	3.00	12	6.00
พะเยา	7	3.50	11	5.50	18	9.00
อื่นๆ	141	29.50	71	35.50	130	65.00
รวม	200	100	200	100	400	100

ที่มา: จากการสำรวจ

สถานภาพ กลุ่มตัวอย่างในเทศกาลลอยกระทงมีสถานะใตดนินยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 131 คน จาก 200 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65.50 เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างนอกเทศกาล นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพใตดนินยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างมาก มากกว่าร้อยละ 60 ของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลทั้งหมดที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาลลอยกระทงโดยส่วนใหญ่มีสถานภาพใตดเฉลี่ยประมาณร้อยละ 64.50 รองลงมาคือ สมรส ประมาณร้อยละ 33.25 ดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามสถานภาพการสมรส

สถานภาพ	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
โสด	131	65.50	127	63.50	258	64.5
สมรส	63	31.50	70	35.00	133	33.25
หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่	6	3.00	3	1.50	9	2.25
รวม	200	100.00	200	100.00	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ระดับการศึกษา นักท่องเที่ยวชาวไทยที่นิยมมาจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงเทศกาลมีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 120 คนจาก 200 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 รองลงไป คือประถมศึกษา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.50 มีจำนวน 23 คน ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงนอกเทศกาลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา คือปริญญาตรี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 64.50 มีจำนวน 129 คน รองลงไป คือประถมศึกษา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11 จำนวน 22 คน จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ คือนักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ รองลงไปคือระดับประถมศึกษา ส่วนนักท่องเที่ยวที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกและอื่นๆ นิยมมาเชียงใหม่ น้อยที่สุด รายละเอียดดังแสดงในตาราง 4.5

ตาราง 4.5 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวยุโรปจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
ประถมศึกษา	23	11.50	22	11.00	45	11.25
ม.ต้น	9	4.50	5	2.50	14	3.50
ม.ปลาย	18	9.00	20	10.00	38	9.50
ปวส./อนุปริญญา	21	10.50	15	7.50	36	9.00
ป.ตรี	120	60.00	129	64.50	249	62.25
ป.โท	7	3.50	9	4.50	16	4.00
ป.เอก	1	0.50	-	-	1	0.25
อื่นๆ	1	0.50	-	-	1	0.25
รวม	200	100	200	100	400	100

ที่มา: จากการสำรวจ

อาชีพ นักท่องเที่ยวที่นิยมมาเชียงใหม่ในช่วงนอกเทศกาลลดยกกระทงมากที่สุด คือ นักท่องเที่ยวที่เป็นพนักงาน/ลูกจ้าง จำนวน 59 คนคิดเป็นร้อยละ 29.50 รองลงไป คือ นักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 40 คนคิดเป็นร้อยละ 29 ลำดับสามคือ นักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาจำนวน 36 คนคิดเป็นร้อยละ 18 ตามลำดับ แต่ในเทศกาลลดยกกระทง นักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษานิยมมาท่องเที่ยวในเทศกาลลดยกกระทงมากที่สุดเกือบร้อยละ 30 จำนวน 59 คน รองลงไป คือ นักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง 39 คนคิดเป็นร้อยละ 19.50 และนักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวตามลำดับ สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ นักศึกษา ธุรกิจส่วนตัว และพนักงาน/ลูกจ้างนิยมมาจังหวัดเชียงใหม่ทั้งในและนอกเทศกาล นักศึกษาเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่มีรายได้แต่เป็นนักท่องเที่ยวที่นิยมมาเชียงใหม่ในลำดับต้นๆ ดังแสดงในตาราง 4.6

ตาราง 4.6 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	30	15.00	40	20.00	70	17.50
นักศึกษา	59	29.50	36	18.00	95	23.75
ธุรกิจส่วนตัว	37	18.50	31	15.50	68	17.00
ตัวแทนขายสินค้า	2	1.00	4	2.00	6	1.50
แม่บ้าน	11	5.50	11	5.50	22	5.50
พนักงาน/ลูกจ้าง	39	19.50	59	29.50	98	24.50
เกษตรกร	12	6.00	13	6.50	25	6.25
อื่นๆ	10	5.00	6	3.00	16	4.00
รวม	200	100	200	100	400	100

ที่มา: จากการสำรวจ

ระดับรายได้ จากตาราง 4.7 และตาราง 4.8 การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งในและนอกเทศกาลนั้น นักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท จะนิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด คือร้อยละ 55 นักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่รองลงมา คือนักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ 10,000 - 19,999 บาท ประมาณร้อยละ 26.75 นักท่องเที่ยวที่นิยมมาจังหวัดเชียงใหม่เป็นอันดับสามมีระดับรายได้ 20,000 - 34,999 บาท ประมาณร้อยละ 10.25 ส่วนรายได้ครอบครัวต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,000-19,999 บาท นิยมมาจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด ประมาณร้อยละ 31.75 รองลงมา คือระดับรายได้ครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทและ 20,000 - 34,999 บาท ประมาณร้อยละ 16.50 และร้อยละ 16 ตามลำดับ จากตาราง 4.6 แสดงว่า นักท่องเที่ยวที่นิยมเที่ยวเทศกาลลอยกระทงมากที่สุด คือนักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลระดับรายได้ของนักท่องเที่ยวที่นิยมมาเที่ยวเทศกาลลอยกระทงมากที่สุด คือนักท่องเที่ยวที่มีระดับรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท

ตาราง 4.7 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
น้อยกว่า 10,000 บาท	123	61.50	97	48.50	220	55.00
ระหว่าง 10,000-19,999	40	20.00	67	33.50	107	26.75
20,000 - 34,999	21	10.50	20	10.00	41	10.25
35,000 - 49,999	13	6.50	10	5.00	23	5.75
50,000 - 64,999	1	0.50	3	1.50	4	1.00
65,000 - 79,999	2	1.00	-	-	2	0.50
80,000 ขึ้นไป	-	-	3	1.50	3	0.75
รวม	200	100	200	100	400	100

ที่มา: จากการสำรวจ

ตาราง 4.8 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ครอบครัวต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
น้อยกว่า 10,000 บาท	39	19.50	27	13.50	66	16.50
ระหว่าง 10,000-19,999	70	35.00	57	28.50	127	31.75
20,000 - 34,999	21	10.50	43	21.50	64	16.00
35,000 - 49,999	32	16.00	29	14.50	61	15.25
50,000 - 64,999	18	9.00	26	13.00	44	11.00
65,000 - 79,999	9	4.50	6	3.00	15	3.75
80,000 ขึ้นไป	11	5.50	12	6.00	23	5.75
รวม	200	100	200	100	400	100

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 พฤติกรรมในการท่องเที่ยว

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทั้งในช่วงงานเทศกาลลอยกระทงและช่วงนอกเทศกาลลอยกระทง สามารถนำมาอธิบายพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ในการเดินทาง กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบวัตถุประสงค์ได้หลายข้อหรือทุกข้อหรือเลือกตอบเพื่อมาท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวก็ได้ ซึ่งพบว่า นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงที่มาเชียงใหม่นอกจากเพื่อท่องเที่ยวแล้ว ส่วนใหญ่มาจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเยี่ยมญาติและเหตุผลอื่นๆ กว่าร้อยละ 60 ส่วนเหตุผลอื่นๆ ในการเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ทำบุญ ทำธุระ หาเพื่อน เป็นต้น ดังแสดงตามตาราง 4.9

ตาราง 4.9 วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกกลุ่มตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ ในการเดินทาง	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		เฉลี่ย	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
ธุรกิจ	7	10.00	18	14.40	25	12.82
ปฏิบัติราชการ	10	14.29	4	3.20	14	7.18
ประชุม/สัมมนา	6	8.57	20	16.00	26	13.33
เยี่ยมญาติ	25	35.71	48	38.40	73	37.44
เหตุผลอื่นๆ	22	31.43	35	28.00	57	29.23
รวม	70	100	125	100	195	100

ที่มา: จากการสำรวจ

แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวเชียงใหม่ คำถามนี้นักท่องเที่ยวสามารถตอบได้หลายข้อว่าได้รับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวเชียงใหม่จากที่ไหนบ้าง นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลลอยกระทงรับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากคนรอบข้างแนะนำมากที่สุด รองลงมาคือจากโฆษณา ประมาณร้อยละ 39.50 และร้อยละ 31.09 ตามลำดับ ส่วนนอกเทศกาลนักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากคนรอบข้างแนะนำมากที่สุดเช่นกัน รองลงมา คือแหล่งอื่นๆ เช่น เคยอยู่ที่เชียงใหม่ ทราบจากสื่ออื่นและทราบอยู่แล้วเป็นส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 33.70 และร้อยละ 30.04 แสดงว่า การโฆษณามีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลลอยกระทงมากกว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงนอกเทศกาล

ตาราง 4.10 แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยว	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
โฆษณา	74	31.09	62	22.71	136	26.61
บริษัทนำเที่ยว	3	1.26	7	2.56	10	1.96
มีคำแนะนำ	94	39.50	92	33.70	186	36.40
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	25	10.50	30	10.99	55	10.76
แหล่งอื่นๆ	42	17.65	82	30.04	124	24.27
รวม	238	100.00	273	100.00	511	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ความถี่ในการเดินทาง จากการสอบถามนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างพบว่า จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในและนอกเทศกาลโดยกระทงไม่สามารถระบุได้ว่าเดือนละครั้ง หรือหกเดือนครั้ง หรือปีละครั้งได้ ส่วนใหญ่หลายปีมาครั้งหนึ่ง คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 35.75 รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่บ่อยมาก คือเดือนละครั้ง โดยคิดเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 24 ดังแสดงตามตาราง 4.11

ตาราง 4.11 ความถี่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ความถี่การเดินทาง มาเชียงใหม่	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
เดือนละครั้ง	48	24.00	48	24.00	96	24.00
หกเดือนครั้ง	45	22.50	48	24.00	93	23.25
ปีละครั้ง	34	17.00	34	17.00	68	17.00
อื่นๆ	73	36.50	70	35.00	143	35.75
รวม	200	100.00	200	100.00	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ประสบการณ์ในการร่วมงานเทศกาลลอยกระทง จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คนที่เก็บในช่วงเทศกาลลอยกระทงปี พ.ศ. 2546 พบว่า มีนักท่องเที่ยวกลับมาร่วมงานเทศกาลลอยกระทง ปี 2546 ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เคยร่วมงานเทศกาลลอยกระทงในปี 2545 แล้ว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.50 ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ร่วมงานลอยกระทงปี 2545 แต่มาร่วมงานในปี 2546 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 65.50

ระยะเวลาของการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาในการพักที่จังหวัดเชียงใหม่ในช่วงลอยกระทงประมาณ 3 วัน คิดเป็นร้อยละ 41.00 รองลงมา คือ 2 วัน ประมาณร้อยละ 35 ส่วนระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวใช้พักที่เชียงใหม่ช่วงนอกเทศกาลลอยกระทง คิดเป็นร้อยละ 44.50 คือพักที่เชียงใหม่ 2 วัน รองลงมา คือนักท่องเที่ยวที่พักมากกว่า 3 วัน ประมาณร้อยละ 31 ดังนั้น นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการพักเฉลี่ยอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ทั้งในและนอกเทศกาล ส่วนใหญ่คือ 2 - 3 วัน กว่าร้อยละ 60 แสดงว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงเทศกาลลอยกระทงส่วนใหญ่ต้องเดินทางมาตั้งแต่เย็นวันศุกร์และอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่จนถึงวันอาทิตย์ แต่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่นอกเทศกาลลอยกระทงต้องเดินทางมาตั้งแต่วันเสาร์และอยู่ต่อจนถึงวันอาทิตย์เท่านั้น นักท่องเที่ยวน่าจะให้ความสำคัญต่อกิจกรรมในเย็นวันศุกร์ค่อนข้างมาก ซึ่งกิจกรรมในวันศุกร์มีการจัดการประกวดกระทงการฝีมือ พิธีเปิดงานประเพณีเดือนยี่เป็ง การประกวดแห่โคมยี่เป็งและการประกวดหุ่นน้อยนพมาศ

ตาราง 4.12 ระยะเวลาที่ใช้ในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
1 วัน	4	2.00	-	-	4	1.00
2 วัน	70	35.00	89	44.50	159	39.75
3 วัน	82	41.00	49	24.50	131	32.75
มากกว่า 3 วัน	44	22.00	62	31.00	106	26.50
รวม	200	100.00	200	100.00	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

การจัดการเดินทาง ในเทศกาลลอยกระทง ปี พ.ศ. 2546 พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่เป็นกลุ่มมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 47 รองจากนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม คือนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางคนเดียวคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.50 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่นอกเทศกาล พบว่า นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเชียงใหม่เป็นกลุ่มเช่นเดียวกัน ประมาณร้อยละ 44.50 รองลงไป คือนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางคนเดียว แต่นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลไม่นิยมใช้บริการนำเที่ยวเมื่อเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 4.13 จำนวนกลุ่มการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มการเดินทางมาท่องเที่ยว	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
คนเดียว	61	30.50	73	36.50	134	33.50
เป็นกลุ่ม	94	47.00	89	44.50	183	45.75
ครอบครัว	44	22.00	38	19.00	82	20.50
นำเที่ยว	1	0.50	-	-	1	0.25
รวม	200	100.00	200	100.00	400	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ขนาดกลุ่ม ในช่วงเทศกาลนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่เป็นกลุ่ม โดยมีขนาดกลุ่มมากกว่า 4 คนมากที่สุด มากกว่าร้อยละ 40 รองลงไป คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเพียง 2 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.91 ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นกลุ่ม ส่วนนอกเทศกาลนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเป็นกลุ่ม โดยมีขนาดกลุ่มเท่ากับ 2 คนเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 39.33 รองลงไป คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่มมากกว่า 4 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29.21 เมื่อพิจารณาโดยเฉลี่ยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่มมายังจังหวัดเชียงใหม่ มีขนาดกลุ่ม 2 คนเป็นส่วนใหญ่ รองลงไป คือขนาดกลุ่มมากกว่า 4 คนขึ้นไปตามลำดับ ดังแสดงตามตาราง 4.14

ตาราง 4.14 ขนาดของกลุ่มการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่ม	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
2 คน	30	31.91	35	39.33	65	35.52
3 คน	10	10.64	18	20.22	28	15.30
4 คน	16	17.02	10	11.24	26	14.21
มากกว่า 4 คน	38	40.43	26	29.21	64	34.97
รวม	94	100	89	100	183	100

ที่มา: จากการสำรวจ

ขนาดครอบครัว นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาพร้อมครอบครัวช่วงในเทศกาลทั้งหมด 44 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 คนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22 โดยประมาณร้อยละ 40 มีขนาดครอบครัวเท่ากับ 2 คน รองลงไป คือขนาดครอบครัว 4 คน ส่วนนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ นอกช่วงเทศกาลล่องกระทงที่มาเป็นครอบครัวทั้งหมด 54 คนจาก 200 คนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 พบว่า เป็นนักท่องเที่ยวที่มีขนาดครอบครัว 2 คนมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.30 รองลงไปคือ นักท่องเที่ยวที่มีขนาดครอบครัวเท่ากับ 4 คนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.93 สรุปว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ทั้งในและนอกเทศกาลมีขนาดครอบครัวส่วนใหญ่คือ 2 คนและ 4 คน คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 60 ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่พร้อมครอบครัวทั้งหมด

ตาราง 4.15 ขนาดครอบครัวในการเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดครอบครัว	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
2 คน	18	40.90	17	45.90	35	43.21
3 คน	9	20.50	5	13.50	14	17.28
4 คน	9	20.50	10	27.00	19	23.46
มากกว่า 4 คน	-	-	-	-	-	-
รวม	44	100.00	37	100.00	81	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

การใช้บริการนำเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในการเดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 90 ไม่นิยมใช้บริการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งในและนอกเทศกาลมีพฤติกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะการใช้บริการนำเที่ยวที่คล้ายคลึงกัน ดังตาราง 4.16

ตาราง 4.16 การใช้บริการนำเที่ยวของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

การใช้บริการนำเที่ยว	ในเทศกาล		นอกเทศกาล		รวม	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
ใช้ทั้งหมด	6	3.00	-	-	6	1.51
ไม่ใช้	189	95.50	199	99.50	388	97.49
ใช้บางส่วน	3	1.50	1	0.50	4	1.01
รวม	198	100.00	200	100.00	398	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.3 ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

สัดส่วนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เก็บจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ใช้เกณฑ์การจำแนกของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จำแนกประเภทค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวออกเป็น 6 ประเภทดังนี้ ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก ค่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง ค่าอาหารและเครื่องดื่ม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ การนำเสนอผลการศึกษาคือเป็นการเปรียบเทียบกันระหว่างค่าใช้จ่ายในและนอกเทศกาลลดยกกระทง และการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งในเทศกาลและนอกเทศกาลลดยกกระทง โดยมีรายละเอียดดังนี้

จากตาราง 4.17 นักท่องเที่ยวในเทศกาลลดยกกระทงได้ใช้จ่ายสำหรับค่าพาหนะมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.00 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงไป คือค่าที่พัก และซื้อสินค้าและของที่ระลึก โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23.89 และร้อยละ 18.05 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่นอกเทศกาลลดยกกระทงก็เช่นเดียวกัน ค่าพาหนะเป็นสัดส่วนมากที่สุดของค่าใช้จ่ายทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 37.53 รองลงไป คือค่าที่พัก ประมาณร้อยละ 27.21 และค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 19.70 ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลที่ได้ไม่เหมือนข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังตาราง 3.4 พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและของที่ระลึกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.14 รองลงไป คือค่าที่พัก ร้อยละ 20.58 และค่าอาหารและเครื่องดื่ม ร้อยละ 13.58 ตามลำดับ สาเหตุอาจเกิดจากความผิดพลาดในการ

เก็บตัวอย่าง สืบเนื่องจากการเก็บตัวอย่างในช่วงเทศกาลลอยกระทง กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างกระจายและมีเป็นจำนวนมาก แต่การเก็บตัวอย่างนอกเทศกาลจำกัดสถานที่เพียงไม่กี่แห่ง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนจำกัดและเก็บยาก ส่งผลให้สัดส่วนค่าใช้จ่ายบางประเภทมีค่าสูงกว่าตัวเลขจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในช่วงเทศกาลลอยกระทง รวมค่าใช้จ่ายในการเล่นกอล์ฟ ค่าใช้จ่ายซื้อดอกไม้เพลิง โคมลอย และผางประทีปด้วยทำให้ได้ค่าที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายอื่นๆ ของนอกเทศกาล ส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสปาได้นำไปรวมกับค่าที่พัก เพราะเป็นเกณฑ์เดียวกับที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใช้ เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายแต่ละส่วน และเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท มีรายละเอียดดังตาราง 4.17

ตารางที่ 4.17 สัดส่วนค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

(หน่วย: ร้อยละ)

ประเภทของค่าใช้จ่าย	ในเทศกาล	นอกเทศกาล	เฉลี่ย
ค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึก	18.05	21.34	19.70
ค่าที่พัก	23.89	27.21	25.55
ค่าพาหนะ	39.00	37.53	38.27
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	15.06	9.28	12.17
ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง	2.24	3.88	3.06
สปา	0.55	0.74	0.65
อื่นๆ	1.21	0.02	0.71
รวม	100.00	100.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ค่าพาหนะในการเดินทาง จากตาราง 4.18 นักท่องเที่ยวสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ เพราะนักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะเลือกใช้พาหนะในการเดินทางทั้งขาไป - กลับ รวมทั้งขณะพักอยู่ที่เชียงใหม่มีมากกว่า 1 ประเภท ในเทศกาลลอยกระทงมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพาหนะในการเดินทางของนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 5,610.58 บาท นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางโดยรถทัวร์ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 24.94 รองลงไป คือรถส่วนตัว คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.11 และพาหนะที่นิยมใช้ระหว่างอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ คือรถสองแถว ส่วนนักท่องเที่ยวในช่วงนอกเทศกาลลอยกระทง ร้อยละ 27.29 นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางโดยรถทัวร์ รองลงไป คือรถสองแถว และรถบัสประจำทาง แต่นอกเทศกาลลอยกระทงมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนในการเดินทางมาจังหวัด

เชียงใหม่มากกว่าในเทศกาลคือ 7,844.13 บาท เนื่องจากนักท่องเที่ยวในเทศกาลนิยมเดินทางโดยรถส่วนตัวเป็นสัดส่วนที่มากกว่า คือร้อยละ 17.11 ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายไปมาก

ตาราง 4.18 ข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามพาหนะที่นักท่องเที่ยวใช้บริการ

พาหนะที่เลือกใช้ บริการ	ในเทศกาล	นอกเทศกาล	รวม	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน (บาท)		
				ในเทศกาล	นอกเทศกาล	เฉลี่ย
เครื่องบิน	11 (2.69)	9 (1.83)	20 (2.22)	3,379.54	4,422.22	3,900.88
รถทัวร์	102 (24.94)	134 (27.29)	236 (26.22)	554.79	555.04	554.92
รถบัสประจำทาง	30 (7.33)	47 (9.57)	77 (8.56)	127.90	690.55	409.23
รถตุ๊กตุ๊ก	13 (3.18)	4 (0.81)	17 (1.89)	64.61	145.00	104.81
รถแท็กซี่	4 (0.98)	5 (1.02)	9 (1.00)	75.00	270.00	172.50
รถสองแถว	49 (11.98)	63 (12.83)	112 (12.44)	80.14	169.52	124.83
รถส่วนตัว (ค่าน้ำมัน)	70 (17.11)	25 (5.09)	95 (10.56)	786.77	931.52	859.15
อื่นๆ	18 (4.40)	18 (3.67)	36 (4.00)	541.83	660.28	601.06
รวม	409 (100.00)	491 (100.00)	900 (100.00)	5,610.58	7,844.13	6,727.36

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามพาหนะที่นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการเทียบกับพาหนะที่นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการทั้งหมด

จำนวนคืนพักรแรมจำแนกตามสถานที่พัก นักท่องเที่ยวคนไทยส่วนใหญ่นิยมพักที่อื่น ๆ นอกเหนือโรงแรมและเกสต์เฮ้าส์กว่าร้อยละ 60 รองลงมา คือพักรโรงแรม จากข้อมูลสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยไม่ค่อยนิยมพักเกสต์เฮ้าส์ ส่วนจำนวนคืนพักรที่อื่น ๆ สูงสุด รองลงมา คือพักรที่เกสต์เฮ้าส์ จากตาราง 4.19

ตาราง 4.19 ประเภทของสถานที่พักรแรมและจำนวนคืนพักรแรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

สถานที่พักรแรม	ในประเทศกาล	นอกประเทศกาล	จำนวนคืนพักรเฉลี่ย (คืน)	
			ในประเทศกาล	นอกประเทศกาล
โรงแรม	70 (35.00)	64 (32.16)	2.22	2.17
เกสต์เฮ้าส์	9 (4.50)	12 (6.03)	2.50	2.25
ที่อื่น ๆ	121 (60.50)	124 (61.81)	4.11	3.16
รวม	200 (100.00)	200 (100.00)	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามสถานที่พักรแรมของนักท่องเที่ยวเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด

ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสถานที่พักรแรมของนักท่องเที่ยวนอกประเทศกาลที่พักรโรงแรมเท่ากับ 757.03 บาทต่อคืน มากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในประเทศกาลที่พักรโรงแรม มีค่าใช้จ่ายเท่ากับ 609.61 บาทต่อคืน ส่วนค่าใช้จ่ายที่พักรเกสต์เฮ้าส์ของนักท่องเที่ยวนอกประเทศกาลก็มากกว่านักท่องเที่ยวในประเทศกาลเช่นเดียวกัน ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่พักรโรงแรมทั้งในประเทศกาลเฉลี่ย 683.32 บาทต่อคืน รองลงมา คือพักรที่เกสต์เฮ้าส์โดยมีค่าเฉลี่ย 363.99 บาทต่อคืน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากตาราง 4.7 และตาราง 4.8 พบว่า นักท่องเที่ยวนอกประเทศกาลมีรายได้ต่อเดือนในระดับสูงกว่านักท่องเที่ยวในประเทศกาล โดยรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,000 - 19,999 บาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 33.50 ของนักท่องเที่ยวนอกประเทศกาล ส่วนนักท่องเที่ยวในประเทศกาล คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.70 และมีระดับรายได้มากกว่า 80,000 บาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.50 ของนักท่องเที่ยวนอกประเทศกาล แต่ไม่พบกลุ่มตัวอย่างนี้จากนักท่องเที่ยวในประเทศกาล ส่วนค่าใช้จ่าย

สำหรับนักท่องเที่ยวที่พักที่อื่นๆ ค่อนข้างต่ำเพราะมีนักท่องเที่ยวบางส่วนพักที่บ้านญาติ หอพัก เพื่อน ซึ่งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ก็มีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่พักที่อื่นๆ แต่เสียค่าใช้จ่ายเล็กน้อย คือที่พักของบริษัท บ้านพักราชการ (คืนละ 30บาท) หรือพักที่วัด (ทำบุญตามอัธยาศัย) ทำให้พบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่พักที่อื่นๆ ค่อนข้างต่ำ จากตาราง 4.20

ตาราง 4.20 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสำหรับสถานที่พักแรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

สถานที่พักแรม	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคืน (บาท)		
	ในเทศกาล	นอกเทศกาล	เฉลี่ย
โรงแรม	609.61	757.03	683.32
เกสต์เฮ้าส์	297.14	430.83	363.99
ที่อื่นๆ	54.40	31.61	43.01

ที่มา: จากการสำรวจ

ค่าอาหาร จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลดยกกระทงทั้งหมด 400 คน พบว่า ในหนึ่งวันนักท่องเที่ยวมักจะมีพฤติกรรมเลือกใช้บริการสถานที่รับประทานอาหารหลากหลาย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะใช้บริการที่ร้านค้ากว่าร้อยละ 60 รองลงมา คือนักท่องเที่ยวเลือกที่จะทำอาหารทานเอง แต่ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันสูงสุดคือ ที่ภัตตาคาร ประมาณ 572.68 บาท รองลงมา คือค่าใช้จ่ายเมื่อนักท่องเที่ยวไม่ระบุสถานที่ ประมาณ 378.61 บาทต่อวัน ดังตาราง 4.21 แต่นักท่องเที่ยวนอกเทศกาลนิยมรับประทานอาหารที่โรงแรมและภัตตาคารคิดเป็นสัดส่วนที่มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากตาราง 4.7 ตาราง 4.8 และตาราง 4.20 ก่อนหน้านี้ พบว่า รายได้ต่อเดือน รายได้ครอบครัวต่อเดือนของนักท่องเที่ยวและข้อมูลของนักท่องเที่ยวจำแนกตามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสถานที่พักแรม ข้อมูลของนักท่องเที่ยวในเทศกาลเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545 จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แสดงดังตารางที่ 3.4 พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของค่าอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่ากับ 333.94 บาทต่อคนต่อวัน ส่วนค่าเฉลี่ยของค่าอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลมีค่าเท่ากับ 295.88 บาทต่อคนต่อวัน ค่อนข้างใกล้เคียงกับข้อมูลที่ได้เป็นอย่างดี

ตาราง 4.21 ค่าใช้จ่ายด้านอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

สถานที่	ในเทศกาล	นอกเทศกาล	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (บาท)		
			ในเทศกาล	นอกเทศกาล	เฉลี่ย
โรงแรม	10 (4.57)	23 (9.66)	315.67	284.30	299.99
ภัตตาคาร	15 (6.85)	25 (10.50)	890.95	254.40	572.68
ร้านค้า	139 (63.47)	143 (60.08)	249.57	201.88	225.73
แผงลอย	27 (12.33)	13 (5.46)	220.29	96.92	158.61
ทำเอง	22 (10.05)	31 (13.03)	157.75	121.61	139.68
ไม่ระบุ	6 (2.74)	3 (1.26)	497.22	260.00	378.61
รวม	(100.00)	(100.00)	388.58	203.19	295.88

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามค่าใช้จ่ายด้านอาหารของนักท่องเที่ยวเทียบกับค่าใช้จ่ายด้านอาหารของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

ค่าใช้จ่ายอื่นๆ นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดเชียงใหม่ทั้งในและนอกเทศกาลลดยกกระทง มีค่าใช้จ่ายในการซื้อของเป็นสัดส่วนมากที่สุด พบว่า ในเทศกาลลดยกกระทงนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับดอกไม้เพลิง โคมลอยและผางประทีปด้วย ทำให้สัดส่วนค่าใช้จ่ายในการซื้อของต่ำลงประมาณร้อยละ 53.07 ซึ่งเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่า กลุ่มตัวอย่างนอกเทศกาลมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายดังกล่าวค่อนข้างสูงประมาณร้อยละ 81.40 จากข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันพบว่า ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลมากกว่าค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลค่อนข้างมาก คือค่าใช้จ่ายสถานบันเทิงและค่าใช้จ่ายในการซื้อของ ดังแสดงที่ตาราง 4.22 ซึ่งอาจเป็นเพราะความผิดพลาดในการเก็บตัวอย่าง สืบเนื่องจากการเก็บตัวอย่างในช่วงเทศกาลลดยกกระทง กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างกระจายและมีเป็นจำนวนมาก แต่การเก็บตัวอย่างในช่วงนอกเทศกาลจำกัดสถานที่เพียงไม่กี่แห่ง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนจำกัดและเก็บยาก ส่งผลให้ตัวเลขค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันของกลุ่มตัวอย่าง

นอกเทศกาล ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2540 - 2545 ดังแสดงในตารางที่ 3.5 นักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและของที่ระลึก 774.29 บาทต่อคนต่อวัน และค่าใช้จ่ายสถานบันเทิงเท่ากับ 298.15 บาทต่อคนต่อวัน ประกอบกับระยะเวลาของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ในเทศกาลลอยกระทงมีเวลาดค่อนข้างจำกัด อาจส่งผลต่อค่าใช้จ่ายบางประเภทที่น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างนอกเทศกาลลอยกระทงค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาข้อมูลด้านรายได้ต่อเดือนและรายได้ครอบครัวต่อเดือนของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลสูงกว่านักท่องเที่ยวในเทศกาลด้วย ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตาราง 4.7 และตาราง 4.8 ข้างต้น

ตาราง 4.22 ค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทค่าใช้จ่าย ด้านอื่นๆ	ในเทศกาล	นอกเทศกาล	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน		
			ในเทศกาล	นอกเทศกาล	เฉลี่ย
ค่าใช้จ่าย สถานบันเทิง	22 (9.65)	29 (16.86)	435.29	680.34	557.82
ค่าใช้จ่าย ในการซื้อของ	121 (53.07)	140 (81.40)	641.24	842.45	741.85
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ ดอกไม้เพลิง	39 (17.11)	-	84.80	-	84.80
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ โคลลอย	21 (9.21)	-	59.52	-	59.52
ค่าใช้จ่ายในการซื้อ ผางประทีป	23 (10.09)	-	29.41	-	29.41
ค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับสปา	2 (0.88)	3 (1.74)	1,175.00	1,269.67	1,222.34
ค่าใช้จ่าย ในการตีกอล์ฟ	-	-	-	-	-
รวม	(100.00)	(100.00)	2,425.26	2,792.46	2,695.73

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บ คือสัดส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ
เทียบกับค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด

4.1.4 ทศนคติของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงมีทัศนคติเฉลี่ยเกี่ยวกับที่พัก อาหาร พาหนะและความปลอดภัยอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนห้องน้ำพอใช้ ค่าเฉลี่ยของทั้ง 5 ทศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในเกณฑ์ดี ประมาณร้อยละ 59.31 รองลงมา คือพอใช้ ประมาณร้อยละ 22.50 ดังแสดงในตารางที่ 4.23 ปัจจัยที่นักท่องเที่ยวเห็นควรให้มีการปรับปรุงมากที่สุด คือความปลอดภัย โดยส่วนใหญ่ระบุเป็นเรื่องเดียวกัน คือการจุดประกายที่ส่งเสียงดังและเป็นอันตรายต่อนักท่องเที่ยวที่อยู่บริเวณใกล้เคียง มีนักท่องเที่ยวเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหาที่ต่างกันไป เช่น ควรจะมีการสอดส่องดูแลให้มากกว่านี้ น่าจะมีการตั้งรางวัลนำจับกลุ่มวัยรุ่นที่จุดประกายที่ผิดกฎหมาย เข้มงวดในการจำหน่ายประทัดและวัสดุที่ใช้ในการผลิตประทัดที่อาจจะก่อให้เกิดเสียงดังและอันตรายได้ ปัจจัยรองลงไปที่นักท่องเที่ยวเห็นควรให้ปรับปรุง คือเรื่องห้องน้ำ โดยเฉพาะห้องน้ำบนดอยอินทนนท์และห้องน้ำในบิมน้ำม่าน โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการให้มีห้องน้ำสาธารณะบริเวณใกล้ที่จัดงานให้มากกว่าเดิม จากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความประสงค์ที่จะร่วมงานเทศกาลในปีต่อไปพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาร่วมงานเทศกาลลอยกระทงในปีต่อไป คิดเป็นร้อยละ 90.91 ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่ประสงค์กลับมาร่วมงานคิดเป็นร้อยละ 9.09 ส่วนนอกเทศกาลลอยกระทง นักท่องเที่ยวที่ต้องการกลับมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 98.30 คาดว่าจะไม่กลับมาอีกร้อยละ 1.70

ตาราง 4.23 ทศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

(หน่วย: ร้อยละ)

ทัศนคติเกี่ยวกับ	ไม่มีความเห็น	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่ดี	ต้องปรับปรุง
ที่พัก	2.91	19.05	62.85	13.78	0.53	0.86
อาหาร	0.71	12.99	69.44	16.35	0.35	0.18
ห้องน้ำ	0.35	12.95	39.95	43.67	1.99	1.11
พาหนะ	1.91	15.34	63.72	16.44	1.54	1.05
ความปลอดภัย	0.69	13.21	60.60	22.25	1.37	1.88
เฉลี่ย	1.45	14.71	59.31	22.50	1.16	1.12

ที่มา: จากการสำรวจ

ทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมในงานเทศกาลลอยกระทงทั้ง 10 กิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ดี ประมาณร้อยละ 62.98 แต่มีนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบางกิจกรรมที่ต้องปรับปรุง เช่นการจุดดอกไม้ไฟเป็นพุทธานุชา การประกวดหนูน้อยนพมาศ การปล่อยกระทงสาย

ประมาณร้อยละ 1.19 จากตาราง 4.24 ข้อมูลในส่วนของคุณความคิดเห็นนักท่องเที่ยวดต่อกิจกรรมที่จัดในงานเทศกาล ค่อนข้างเก็บยาก เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจหรือแนวทางแก้ไข สืบเนื่องจากความไม่สะดวกในการเก็บ เพราะมีเสียงประทัดดังมากและนักท่องเที่ยวมีเวลาในการตอบแบบสอบถามค่อนข้างน้อย

ตาราง 4.24 ทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมในงานเทศกาลลอยกระทง

ทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมในงาน	ไม่มีความเห็น	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่ดี	ต้องปรับปรุง
การประกวดกระทงใหญ่	4.44	22.22	63.33	8.89	1.11	-
การประกวดกระทงฝีมือ	1.98	18.81	69.31	8.91	0.99	-
การแข่งขันถ่อแพและคนอึด	9.76	6.10	56.10	26.83	1.22	-
การจุดดอกไม้ไฟเป็นพุทธบูชา	1.20	24.70	59.04	9.04	4.22	1.81
การแสดงมหรสพ	1.27	24.20	63.06	10.19	1.27	-
การประกวดกระทงเล็ก	1.08	20.00	68.11	9.73	1.08	-
การประกวดโคมลอย	2.19	29.93	55.47	11.68	0.73	-
การประกวดหุ่นน้อยนพมาศ	7.14	20.54	61.61	12.50	0.89	0.89
การปล่อยกระทงสาย	6.14	16.67	67.54	8.77	-	0.88
การประกวดนางนพมาศ	1.44	23.74	66.19	6.47	0.72	-
เฉลี่ย	3.66	20.69	62.98	11.30	1.36	1.19

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามคุณลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยว

การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามคุณลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวได้ทำการศึกษาโดยแบ่งเป็นการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง ในเทศกาลลอยกระทง และพิจารณารวมหมดทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง โดยใช้วิธี MCA มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การพยากรณ์ค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง

จากตาราง 4.25 ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว โดยใช้ตัวแปรอิสระทั้งหมด คือรายได้ อายุ เพศ และอาชีพ พบว่าตัวแปรที่มีระดับนัยสำคัญ .10 ขึ้นไปมี 2 ตัวแปร คือระดับรายได้และอาชีพเท่านั้น ส่วนอายุมีระดับนัยสำคัญเพียง .179 และเพศมีระดับนัยสำคัญ .312

จากการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการแบบ MCA สามารถช่วยคาดคะเนรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะต่างกัน นั่นคือการหาผลกระทบของคุณลักษณะต่างๆ ที่มีต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย สามารถสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ได้จากสัมประสิทธิ์ที่แสดงถึงความเบี่ยงเบน (adjusted deviation) จากค่าตัวกลาง (grand mean) อันเนื่องมาจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระ โดยการบวกค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงถึงความเบี่ยงเบนของแต่ละคุณสมบัติเข้ากับตัวกลาง ดังนั้นจุดแข็งของ MCA สามารถใช้ค่าพยากรณ์ค่าใช้จ่ายทั้งหมดตามคุณลักษณะของนักท่องเที่ยว ดังแสดงในแผนภาพ 1

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง (grand mean) เท่ากับ 2,540.67 บาทต่อคนต่อวัน หากต้องการสรุปการเปลี่ยนแปลง ค่าใช้จ่ายของแต่ละคุณสมบัติ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ที่แสดงถึงความเบี่ยงเบน (adjusted deviation) บวกหรือลบเข้าไปในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวัน ข้อมูลในตาราง 4.26 นักท่องเที่ยวนอกเทศกาลที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ นักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทงที่เป็นประกอบอาชีพแม่บ้าน มีค่าความเบี่ยงเบนเท่ากับ +1,041.60 ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายต่อวันเท่ากับ $2,540.67 + 1,041.60 = 3,582.27$ บาทต่อคน และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 20,001 บาท มีค่าใช้จ่ายต่อวันสูงถึง 4,127.73 บาท ($3,582.27 + 545.46$) ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อวันต่ำที่สุด คือนักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพตัวแทนขายสินค้า มีความเบี่ยงเบนเท่ากับ -1,753.13 ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายต่อวันเป็น 787.54 บาทต่อคน

ตัวแปรในด้านเพศและอายุ ถึงแม้จะมีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติน้อย แต่ก็เป็นตัวแปรที่ได้นำมาพิจารณาถึงอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลในด้านเพศของนักท่องเที่ยวพบว่า เพศชายมีความเบี่ยงเบนเท่ากับ -227.08 แต่ทว่าเพศหญิงมีความเบี่ยงเบนเท่ากับ 199.60 แสดงว่า เพศชายจะมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเพศหญิง ส่วนอายุมีระดับนัยสำคัญ .179

พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปีมีค่าใช้จ่ายต่อวันมากที่สุด รองลงไป คือนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 45 - 54 และนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 35 - 44 ปีไปตามลำดับ ดังแสดงในภาคผนวก ข ตาราง 2

ดังนั้นจากข้อมูลที่เสนอมาพอสรุปได้ว่า ระดับรายได้ต่อเดือน อาชีพ อายุ และเพศ มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งค่าใช้จ่ายจะเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกับการเพิ่มขึ้นของระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว เพศหญิงมีค่าใช้จ่ายต่อวันสูงกว่าเพศชาย นักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปีมีค่าใช้จ่ายต่อวันมากที่สุด แม่บ้านเป็นอาชีพที่มีค่าใช้จ่ายต่อวันมากที่สุด แต่นักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาแม้ไม่มีรายได้ แต่กลับมีค่าใช้จ่ายต่อวันสูงถึง 2,334.84 บาท

ตาราง 4.25 การทดสอบนัยสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล

ตัวแปร	ค่าสถิติ F	ระดับนัยสำคัญ
รายได้	10.386	.000
อาชีพ	1.992	.058
อายุ	1.541	.179
เพศ	1.029	.312

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล

ตาราง 4.26 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง

โดยวิธี MCA

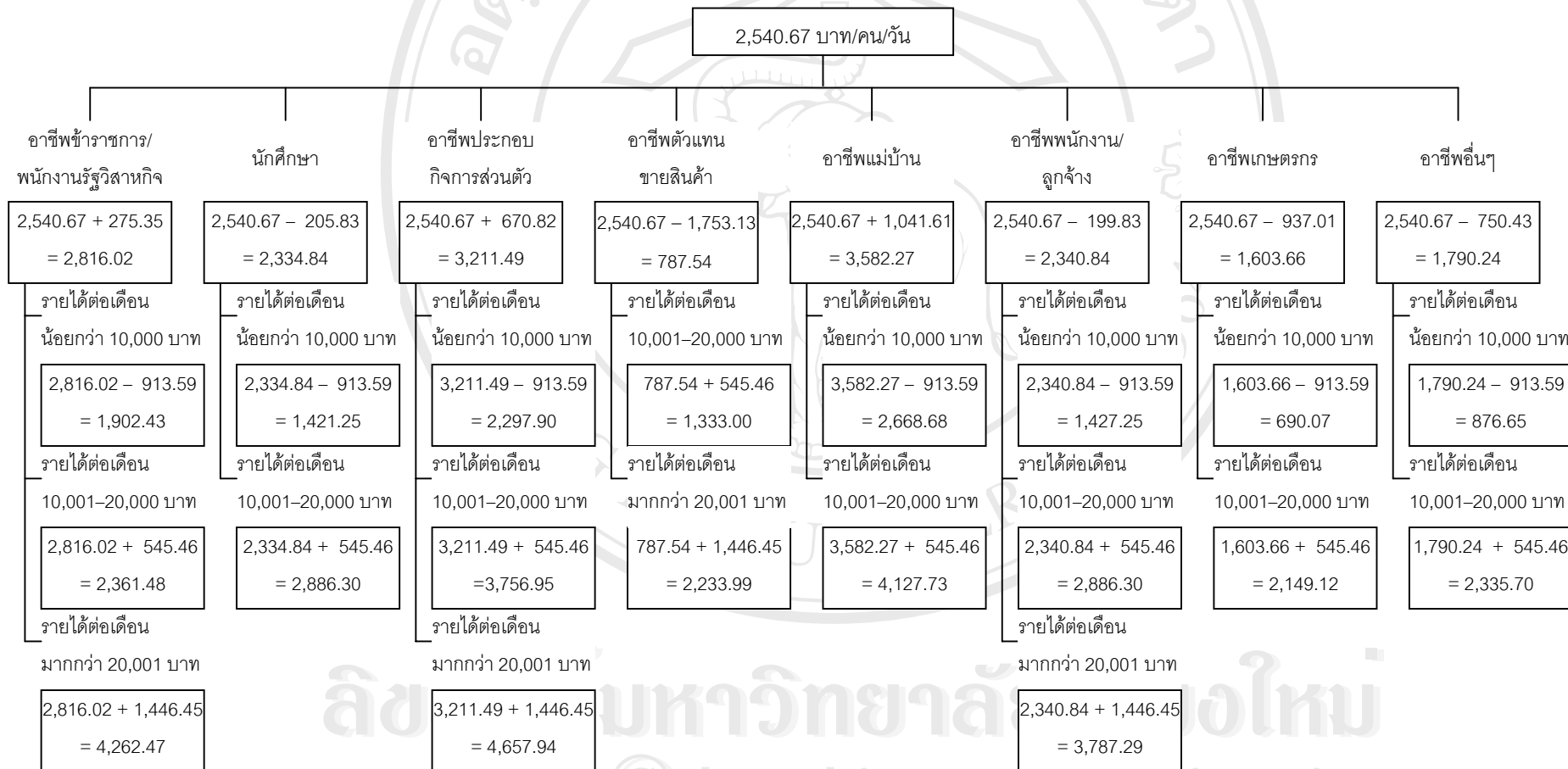
Grand means = 2,540.67

ปัจจัยที่พิจารณา	จำนวน ตัวอย่าง	Unadjusted Deviation	Eta	Adjusted Deviation	Beta
1. รายได้			.425		.395
1.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	97	-973.90		-913.59	
1.2 ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	67	549.75		545.46	
1.3 มากกว่า 20,001 บาท	36	1,600.96		1,446.45	
2. อาชีพ			.353		.229
2.1 แม่บ้าน	10	565.72		1,041.60	
2.2 ประกอบกิจการส่วนตัว	32	1,154.51		670.82	
2.3 ข้าราชการ/พนักงานรัฐ วิสาหกิจ	40	557.92		275.35	
2.4 นักศึกษา	36	-1,038.36		-205.83	
2.5 พนักงาน/ลูกจ้าง	59	47.39		-199.83	
2.6 อื่นๆ	6	-1,177.67		-750.43	
2.7 เกษตรกร	13	-1,626.13		-937.01	
2.8 ตัวแทนขายสินค้า	4	-531.92		-1,753.13	

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล $R = .482$ $R^2 = .232$

แผนภาพ 1 การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล

ที่มา: จากการคำนวณ

4.2.2 การพยากรณ์ค่าใช้จ่ายนักร้องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง

สำหรับตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายถึงการจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามคุณลักษณะของนักร้องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทงก็เป็นตัวแปรเดียวกันกับที่ใช้ในการวิเคราะห์ของนักร้องเที่ยวนอกเทศกาล คืออาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน เพศและอายุ พบว่า ตัวแปรที่มีระดับนัยสำคัญ .10 ขึ้นไปมีเพียงตัวแปรเดียวคือ ระดับรายได้ต่อเดือนของนักร้องเที่ยว ส่วนอาชีพ เพศ และอายุเป็นตัวแปรที่มีระดับนัยสำคัญ .608 .278 และ .819 ตามลำดับ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบเดียวกันกับนักร้องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทง ข้อมูลจากตาราง 4.27

จากการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักร้องเที่ยวทุกกลุ่มเท่ากับ 2,149.21 บาท นักร้องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป เป็นนักร้องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อวันสูงที่สุดถึง 4,211.12 บาท รองลงไปได้แก่ นักร้องเที่ยวที่มีรายได้ต่ำลงไป คือระหว่าง 10,001 - 20,000 บาทและต่ำกว่า 10,000 บาท มีค่าใช้จ่ายต่อวัน 2,324.28 บาทและ 1,455.03 บาทตามลำดับ ดังแสดงในแผนภาพ 2

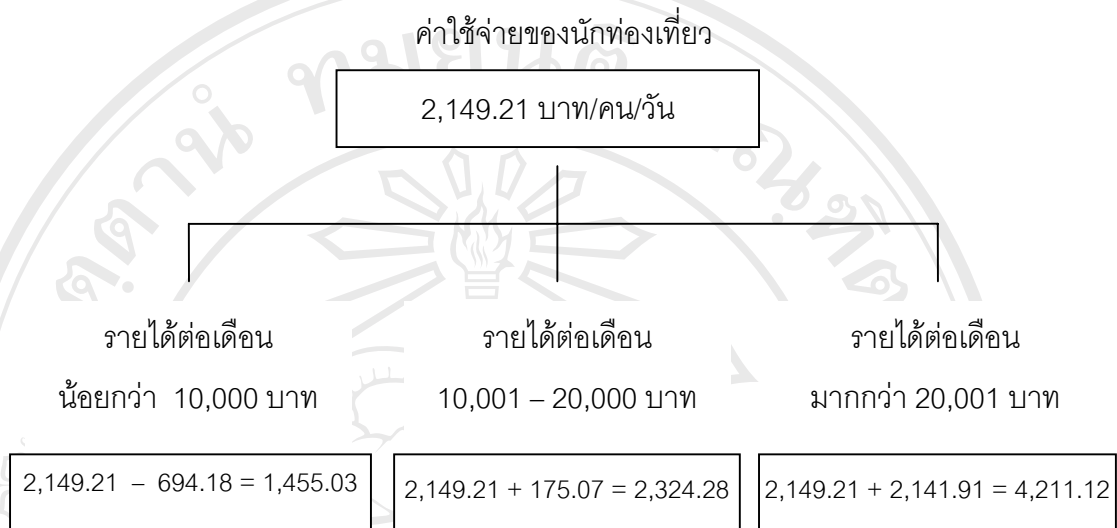
ส่วนตัวแปรที่มีระดับนัยสำคัญต่ำกว่า .10 คือ อาชีพ เพศและอายุ ได้นำมาร่วมพิจารณาดังแสดงในภาคผนวก ข ตาราง 4 โดยนักร้องเที่ยวที่ประกอบอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีอายุระหว่าง 55 - 64 ปีและเป็นเพศชาย จะมีค่าใช้จ่ายต่อวันสูงสุด แต่นักร้องเที่ยวที่เป็นนักศึกษา ยังคงมีค่าใช้จ่ายต่อวันค่อนข้างสูง แม้เป็นผู้ที่ยังไม่มีรายได้ แต่มีค่าใช้จ่ายสูงถึง 1,698.43 บาทต่อคนต่อวัน

ตาราง 4.27 การทดสอบนัยสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักร้องเที่ยวในเทศกาล

ตัวแปร	ค่าสถิติ F	ระดับนัยสำคัญ
รายได้	14.269	.000
อาชีพ	.777	.608
อายุ	.442	.819
เพศ	1.186	.278

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักร้องเที่ยวในเทศกาล

แผนภาพ 2 การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามระดับรายได้ต่อเดือน
ของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง

ที่มา : จากการคำนวณ

4.2.3 การพยากรณ์ค่าใช้จ่ายนักร้องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง

ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายของนักร้องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลรวมทั้งหมด 400 คน มีตัวแปรอิสระเหมือนเดิม คือระดับรายได้ต่อเดือน อายุ เพศ และอาชีพ พบว่า ตัวแปรที่มีระดับนัยสำคัญ .10 ขึ้นไปมี 2 ตัวแปร คืออาชีพและระดับรายได้ต่อเดือน ส่วนเพศและอายุมีระดับนัยสำคัญ .789 และ .906 ตามลำดับ จากตาราง 4.28

จากการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันของนักร้องเที่ยวทุกกลุ่มเท่ากับ 2,345.56 บาทต่อคน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คืออาชีพและระดับรายได้ต่อเดือน ใช้เกณฑ์การแบ่งเหมือนการศึกษาก่อนหน้านักร้องเที่ยวในเทศกาลและนอกเทศกาล จากตาราง 4.29 การวิเคราะห์ตามอาชีพพบว่า ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันสูงสุด คือนักร้องเที่ยวที่เป็นแม่บ้าน มีค่าใช้จ่ายเท่ากับ 2,866.49 บาท ส่วนนักร้องเที่ยวที่ประกอบอาชีพเป็นตัวแทนขายสินค้า มีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันต่ำสุด มีค่าใช้จ่ายเท่ากับ 368.02 บาท เมื่อพิจารณาถึงระดับรายได้ต่อเดือนพบว่า ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักร้องเที่ยวแปรผันตรงกับระดับรายได้ต่อเดือน นั่นคือ นักร้องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนมากที่สุด คือนักร้องเที่ยวที่มีระดับรายได้สูงสุด มากกว่า 20,001 บาท

ส่วนตัวแปรทางด้านเพศและอายุนั้น พบว่า นักร้องเที่ยวที่เป็นเพศชายจะมีค่าความเบี่ยงเบนมากกว่าเพศหญิง นั่นคือ เพศชายมีค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนมากกว่าเพศหญิง ส่วนด้านอายุ นักร้องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี จะมีค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนสูงที่สุด จากภาคผนวก ข ตาราง 6

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่า นักร้องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลมีตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายของนักร้องเที่ยว ได้แก่ อาชีพ รายได้ต่อเดือน อายุ และเพศ ซึ่งนักร้องเที่ยวแต่ละอาชีพมีค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันไป แต่นักร้องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาเมื่อพิจารณาแยกทั้งในและนอกเทศกาลหรือพิจารณารวมทั้งหมด พบว่า นักศึกษามีค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนค่อนข้างมาก มากกว่านักร้องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคนต่ำสุด กรณีที่พิจารณาทั้งในและนอกเทศกาลรวมกันพบว่า นักศึกษามีค่าใช้จ่ายต่อวันสูงถึง 2,132.50 บาท

กรณีที่ทำการวิเคราะห์เมื่อใส่ตัวแปรในและนอกเทศกาล เพื่อพิจารณาว่า ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันของนักร้องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลมีความแตกต่างกันหรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ผลที่ได้ตามตาราง 4.28 พบว่า ค่าใช้จ่ายทั้งในและนอกเทศกาลไม่มีความแตกต่างกัน ณระดับนัยสำคัญ .245 หมายถึงไม่มีความแตกต่างระหว่างค่าใช้จ่ายของนักร้องเที่ยวในเทศกาลและค่าใช้จ่ายของนักร้องเที่ยวนอกเทศกาล นั่นคือ ช่วงเวลาในเทศกาลและนอกเทศกาลไม่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักร้องเที่ยวเลย แสดงตามแผนภาพ 3

ตาราง 4.28 การทดสอบนัยสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง

ตัวแปร	ค่าสถิติ F	ระดับนัยสำคัญ
รายได้	24.182	.000
อาชีพ	1.918	.066
อายุ	.311	.906
เพศ	.072	.789
ในและนอกเทศกาล	1.356	.245

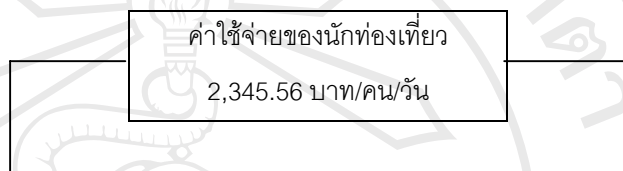
ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาล

ตาราง 4.29 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง โดยวิธี MCA Grand means = 2,345.56

ปัจจัย	จำนวนตัวอย่าง	Unadjusted Deviation	Eta	Adjusted Deviation	Beta
1.รายได้			.441		.403
1.4 ต่ำกว่า 10,000 บาท	220	-844.19		-757.02	
1.5 ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	106	462.99		364.13	
1.6 มากกว่า 20,001 บาท	73	1,871.84		1,752.69	
2.อาชีพ			.332		.177
2.1 แม่บ้าน	21	-75.91		520.93	
2.2 ประกอบกิจการส่วนตัว	69	1,066.41		407.28	
2.3 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	70	694.32		301.83	
2.4 พนักงาน/ลูกจ้าง	98	125.13		6.07	
2.5 นักศึกษา	95	-846.44		-213.06	
2.6 อื่นๆ	16	-888.98		-655.89	
2.7 เกษตรกร	25	-1,428.20		-805.71	
2.8 ตัวแทนขายสินค้า	5	-502.56		-1,977.54	

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลในแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล $R = .473$ $R^2 = .224$

แผนภาพ 3 การจำแนกค่าใช้จ่ายไปตามอาชีพและระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยวนในและ นอกเทศกาลลดยกระทบ

	ในเทศกาล 2,217.39 บาท/คน/วัน			นอกเทศกาล 2,473.09 บาท/คน/วัน		
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,001 - 20,000 บาท	มากกว่า 20,001 บาท	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,001 - 20,000 บาท	มากกว่า 20,001 บาท
อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2,019.33	3,091.00	3,731.30	2,572.57	3,334.80	3,446.00
นักศึกษา	1,482.54	969.75	2,939.50	1,372.67	3,706.00	-
อาชีพประกอบกิจการส่วนตัว	1,319.48	969.75	4,879.69	1,763.10	2,841.25	5,563.21
อาชีพตัวแทนขายสินค้า	-	-	1,180.00	-	2,300.00	1,911.66
อาชีพแม่บ้าน	1,508.95	-	-	2,373.00	4,817.66	-
อาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง	1,472.63	2,156.50	5,164.69	1,411.41	2,974.38	3,446.62
อาชีพเกษตรกร	922.54	897.00	-	662.63	2,300.00	-
อาชีพอื่นๆ	1,297.57	2,141.00	1,951.56	941.25	2,206.50	-

ที่มา: จากการคำนวณ

4.3 การกระจายรายได้จากงานเทศกาลลอยกระทง ปี พ.ศ. 2546

การจัดงานเทศกาลลอยกระทงมีจุดประสงค์หลักเพื่อ เผยแพร่และส่งเสริมงาน ประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น เพื่อปลุกจิตสำนึกของชาวเชียงใหม่ ให้มีความรักบ้านรักเมือง ดังเช่นในอดีต พ่อปู่เปี้ยง เจ้าของประวัติศาสตร์ตำนานเจดีย์ขาว และ เพื่อต้องการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในจังหวัดเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำรายได้มาสู่จังหวัด เชียงใหม่จากการใช้จ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว แต่งานเทศกาลลอยกระทงเป็นการจัดในช่วงฤดู การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่อยู่แล้ว จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า การจัดงานจะให้ผลทาง เศรษฐกิจเพิ่มขึ้นกว่าปกติเพียงใด การศึกษานี้จึงได้ประมาณการรายได้ปกติต่อวันในช่วงเดือน พฤศจิกายน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบรายได้ต่อวันในช่วงเทศกาลลอยกระทง และทำการกระจาย รายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจัดงานนี้ไปยังผู้ประกอบการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอีกด้วย

จากการสำรวจรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในช่วงเทศกาลลอยกระทง และนอกเทศกาล ลอยกระทง คำนวณได้ตามสูตร (เพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช, 2535)

$$Y = No \times Exp$$

เมื่อ Y = รายได้จากการท่องเที่ยวต่อวัน

No = จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเชียงใหม่ต่อวัน

Exp = ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว

$$\text{โดยที่ } No = Oc \times Hg \times Ro$$

เมื่อ Oc = อัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวในโรงแรมและเกสต์เฮาส์

Hg = จำนวนห้องพักในโรงแรมและเกสต์เฮาส์

Ro = จำนวนคนที่พักต่อห้อง

การคำนวณรายได้จากการท่องเที่ยวหาได้จาก การนำจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมา เชียงใหม่ต่อวันคูณกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว จากข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว นอกเทศกาลเท่ากับ 2,540.67 บาทต่อคนต่อวัน ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวในเทศกาล เท่ากับ 2,149.46 บาทต่อคนต่อวัน (จากแผนภาพ 1, แผนภาพ 2) ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวัน ในช่วงนั้น คำนวณจากการนำอัตราการเข้าพักของโรงแรมและเกสต์เฮาส์คูณกับจำนวนห้องพักใน โรงแรมและเกสต์เฮาส์ และจำนวนคนที่พักต่อห้อง โดยใช้อัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวในโรงแรม และเกสต์เฮาส์ช่วงเทศกาลลอยกระทงได้ทำการสอบถามไปยังโรงแรมและเกสต์เฮาส์ต่างๆ ใน เชียงใหม่ทั้งหมด 30 แห่ง ถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนห้องของที่พักดังกล่าวและถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วน

ของนักท่องเที่ยวที่พักตามโรงแรมประเภทต่างๆ และเกสต์เฮาส์ทั้งในและนอกเทศกาลจากแบบสอบถาม ดังตาราง 4.31 ส่วนนอกเทศกาลได้ใช้ข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ใช้อัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวในโรงแรมและเกสต์เฮาส์เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2546 แทนอัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล ซึ่งรายละเอียดของอัตราการเข้าพักของโรงแรมและเกสต์เฮาส์ได้นำเสนอในตาราง 4.30 ส่วนจำนวนห้องพักจะใช้ข้อมูลล่าสุดปี พ.ศ. 2546 คือ 13,625 ห้อง ซึ่งเป็นจำนวนที่ใช้เท่ากันทั้งในและนอกเทศกาล เมื่อทราบอัตราการเข้าพักและจำนวนห้องพักแล้วนำมาคูณด้วยจำนวนคนที่พักต่อห้อง ซึ่งจำนวนคนที่พักต่อห้องในเทศกาลลอยกระทง จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการคำนวณของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายนของจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2545 คือ 1.98 และจำนวนคนที่พักต่อห้องในช่วงนอกเทศกาลลอยกระทง จะใช้ข้อมูลในปี พ.ศ. 2545 ยกเว้นเดือนพฤศจิกายน คือ 1.91 โดยปี พ.ศ. 2545 ทั้งปีจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนคนที่พักต่อห้องเท่ากับ 1.92 ส่วนจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักตามบ้าน วัด หรือสถานที่อื่นๆ นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวที่พักโรงแรมและเกสต์เฮาส์ ได้ใช้อัตราส่วนจากแบบสอบถาม ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 37.50 ของนักท่องเที่ยวในเทศกาล และร้อยละ 43 ของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล เมื่อทราบจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักในโรงแรมและเกสต์เฮาส์แล้ว นำมารวมกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักตามบ้าน วัด หรือที่อื่น ๆ ดังนั้นจึงสามารถประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักแรมในจังหวัดเชียงใหม่ได้ เมื่อได้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวรวมและจำนวนนักท่องเที่ยวที่พักแรมตามสถานที่ต่างๆ แล้ว จึงสามารถที่จะคำนวณหารายได้จากการท่องเที่ยวทั้งในช่วงเทศกาลลอยกระทงและรายได้ปกตินอกเทศกาลลอยกระทงได้ โดยพบว่าในช่วงเทศกาลและนอกเทศกาลลอยกระทง จะมีข้อมูลที่ใช้แตกต่างกันที่อัตราการเข้าพักของโรงแรมและเกสต์เฮาส์ และอัตราคนเข้าพักต่อห้อง เมื่อทราบรายได้ในเทศกาลลอยกระทงแล้ว สามารถคำนวณรายได้ของกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ได้ นั่นคือ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงเทศกาลลอยกระทงและนอกเทศกาลจะต่างกัน 53,528 คนต่อวัน ซึ่งปรากฏว่า รายได้ปกติที่ได้จากการท่องเที่ยวในเดือนพฤศจิกายน มีค่าเท่ากับ 110.29 ล้านบาทต่อวัน ส่วนรายได้ในช่วงวันเทศกาลลอยกระทงเท่ากับ 208.36 ล้านบาทต่อวัน ตามข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจะมีวันพักเฉลี่ยในช่วงเทศกาล 3.08 วัน ดังนั้นการจัดงานเทศกาลลอยกระทงก่อให้เกิดรายได้ทั้งสิ้น 641.76 ล้านบาท และมีรายได้เพิ่มจากปกติถึง 302.07 ล้านบาท จากตาราง 4.31 อัตราการเข้าพักจากการสำรวจงานนมทอกรรมไม้ดอกไม้ประดับ จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2535 พบว่ามีอัตราการเข้าพักน้อยกว่างานเทศกาลลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2546 และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อคนเพียง 1,668.33 บาท ดังนั้นงานนมทอกรรมไม้ดอกไม้ประดับดังกล่าวก่อให้เกิดรายได้เพียง 105.29 ล้านบาท และมีรายได้เพิ่มจากปกติ 45.22 ล้านบาท

เท่านั้น เมื่อนำรายได้ทั้งในงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับและงานเทศกาลลอยกระทงมาปรับค่าเงินเฟ้อ ปีฐานคือ 2541 โดยเงินเฟ้อในเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ.2535 เท่ากับ 74.20 และเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 เท่ากับ 108.30 พบว่า รายได้ที่แท้จริงของงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับและงานเทศกาลลอยกระทงเท่ากับ 148.63 และ 592.57 ล้านบาทตามลำดับ

ตาราง 4.30 อัตราการเข้าพักของโรงแรมและเกสต์เฮ้าส์ในจังหวัดเชียงใหม่

หน่วย: ร้อยละ

ประเภทที่พักจำแนกตามราคาห้อง	ในเดือน พ.ย.* ของ ททท. ปี 2546	จากการ สำรวจ ในเทศกาล	จากการ สำรวจงาน ไม้ดอกไม้ประดับ**
ราคาตั้งแต่ 2,500 บาท/ห้อง ขึ้นไป	54.08	86.62	-
ราคาตั้งแต่ 1,500-2,499 บาท/ห้อง	64.57	98.70	73
ราคาตั้งแต่ 1,000-1,499 บาท/ห้อง	59.52	95.71	86
ราคาตั้งแต่ 500-999 บาท/ห้อง	51.64	98.74	95
ราคาต่ำกว่า 500บาท/ห้อง	52.38	98.40	95
เกสต์เฮ้าส์	28.54	94.63	

ที่มา: จากการสำรวจ

*การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ.2546

** เพียงจันทร์ ลิขิตรเอกราช (2535: 72)

หมายเหตุ: การแบ่งกลุ่มของโรงแรมและเกสต์เฮ้าส์ในปี พ.ศ.2535 ได้แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 ราคาห้องพักขั้นต่ำมากกว่า 2,300 บาทต่อวัน กลุ่มที่ 2 ราคาตั้งแต่ 1,200-2,300 บาทต่อห้อง กลุ่มที่ 3 ราคาตั้งแต่ 800-1,199 บาทต่อห้อง กลุ่มที่ 4 ราคาตั้งแต่ 300-799 บาทต่อห้องและกลุ่มที่ 5 ราคาต่ำกว่า 300 บาท ส่วนเกสต์เฮ้าส์แบ่งออกเป็น 3 ขนาดคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก

อัตราการเข้าพัก คือจำนวนห้องของที่พักที่มีผู้เข้าพักในช่วงหนึ่ง โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้ อัตราการเข้าพัก 1 ปี = (จำนวนคืนพักตลอดปี x 100) / (365 x จำนวนห้องพักทั้งหมด)

ตาราง 4.31 สัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่พักตามโรงแรมและเกสต์เฮ้าส์

หน่วย: ร้อยละ

ประเภทที่พักจำแนกตามราคาห้อง	ในประเทศกาล	นอกประเทศกาล
ราคาตั้งแต่ 2,500 บาท/ห้อง ขึ้นไป	-	-
ราคาตั้งแต่ 1,500 - 2,499 บาท/ห้อง ขึ้นไป	6.49	9.21
ราคาตั้งแต่ 1,000 - 1,499 บาท/ห้อง ขึ้นไป	5.20	10.53
ราคาตั้งแต่ 500 - 999 บาท/ห้อง ขึ้นไป	19.48	43.42
ราคาต่ำกว่า 500บาท/ห้อง	59.74	21.05
เกสต์เฮ้าส์	9.09	15.79

ที่มา: จากการสำรวจ

การกระจายรายได้ในช่วงเทศกาลลอยกระทงไปสู่ธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยแบ่งธุรกิจทั้งหมดออกเป็น 6 ประเภท ตามประเภทการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีสัดส่วนของการกระจายรายได้ตามการศึกษาดังตาราง 4.17 และรายได้จากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในช่วงเทศกาลลอยกระทงเท่ากับ 641.76 ล้านบาท โดยกระจายไปสู่ธุรกิจประเภทค่าพาหนะเดินทางมากที่สุด คิดเป็นรายได้รวมจากการจัดงานสูงสุด ประมาณ 250.29 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 39 ของรายได้ทั้งหมด ธุรกิจที่ได้รับรายได้รองลงมาเป็นธุรกิจประเภทค่าที่พักประมาณ 153.31 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 23.89 ของรายได้ทั้งหมด ธุรกิจประเภทสินค้าและของที่ระลึกเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้จากการจัดงานมากเป็นอันดับ 3 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 200 ตัวอย่าง พบนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการสปาถึงร้อยละ 0.55 คิดเป็นรายได้ 3.5 ล้านบาท แต่ไม่พบนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการกอล์ฟในช่วงเทศกาลลอยกระทง ดอกไม้เพลิงเป็นสัญลักษณ์ของเทศกาลลอยกระทงก่อให้เกิดรายได้เพียงร้อยละ 1.20 ของรายได้ทั้งหมด แต่มากกว่ารายได้จากสปาและกอล์ฟ

ตาราง 4.32 รายได้จำแนกตามประเภทค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวใช้บริการในช่วงเทศกาล

ลดหย่อน

ประเภทของธุรกิจ	รายได้(บาท)	สัดส่วน(ร้อยละ)
สินค้าและของที่ระลึก	115,839,452	18.05
ที่พัก	153,318,810	23.89
พาหนะ	250,290,230	39.00
อาหารและเครื่องดื่ม	96,650,535	15.06
บันเทิง	14,375,644	2.24
ดอกไม้เพลิง รวมถึง โคมลอย ผางประทีป	7,701,237	1.20
สปา	3,529,734	0.55
อื่นๆ	64,176	0.01
รวม	641,769,822	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวถือเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ท่องเที่ยวมากขึ้น การออกกฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวมีการพัฒนาที่ยั่งยืน และจูงใจให้แต่ละจังหวัดมีการพัฒนาสถานที่ต่าง ๆ ให้มีศักยภาพ และความเหมาะสมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ พร้อมทั้งปรับปรุงและเพิ่มศักยภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวเดิมให้มากยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงของนักท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทงด้วย โดยได้ทำการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงที่เดินทางมาร่วมงานเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2546 ทั้งหมด 400 ตัวอย่าง เป็นตัวแทนของนักท่องเที่ยวทั้งหมดในการศึกษาถึงการกระจายรายได้ที่เกิดจากงานเทศกาลครั้งนี้ และยังสามารถศึกษาถึงคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการใช้จ่ายอีกด้วย

จากการศึกษาลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย โดยใช้วิธี MCA เนื่องจากยังไม่แน่ใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกับตัวแปรตามว่าเป็นเส้นตรงหรือไม่ และการใช้วิธี MCA ทำให้ได้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน ซึ่งสามารถนำไปคำนวณหารายได้จากท่องเที่ยวทั้งในช่วงเทศกาลลอยกระทงและช่วงปกติ เพื่อนำไปศึกษาถึงการกระจายรายได้ดังกล่าวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ อีกด้วย

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาได้แบ่งข้อสรุปออกเป็น 2 ประการ คือสรุปข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างการวิจัย เป็นการสรุปจากข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว และทัศนคติต่อปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่และทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมในงานเทศกาลลอยกระทง และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการสรุปการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลนอกเทศกาล และทั้งในและนอกเทศกาลด้วย

5.1.1 สรุปข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างการวิจัยประกอบไปด้วย ข้อมูลของตัวอย่างการวิจัยทั้งที่เป็นนักท่องเที่ยวในเทศกาลและนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในเทศกาลเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยส่วนมากมีสถานภาพโสด และมีอายุระหว่าง 15 - 34 ปีกว่าร้อยละ 70 ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นนักศึกษา มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อคนต่อเดือน และ 10,000 - 19,999 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ด้านพฤติกรรมในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวในเทศกาลโดยมากมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่เพื่อท่องเที่ยวมากกว่าร้อยละ 70 ทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากการที่มีคนแนะนำ และส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ร่วมงานเทศกาลลอยกระทงปี 2545 นักท่องเที่ยวนิยมพักที่เชียงใหม่ 3 วัน เดินทางมาเป็นกลุ่ม โดยมีขนาดกลุ่มมากกว่า 4 คน หากเดินทางมาเป็นครอบครัว จะเป็นครอบครัวละ 2 คนเป็นส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณานักท่องเที่ยวนอกเทศกาลพบว่า เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเดียวกันไม่ว่าจะพิจารณาด้านเพศ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา สถานภาพ แต่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง รองลงมาคือ นักศึกษา ส่วนระดับรายได้ก็ส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาทเหมือนกัน แต่มีการกระจายไปยังระดับรายได้ระหว่าง 10,000 - 19,999 ต่อเดือนเป็นสัดส่วนที่มากกว่า ด้านพฤติกรรมในการท่องเที่ยว มาจังหวัดเชียงใหม่เพื่อท่องเที่ยวเป็นวัตถุประสงค์หลักและทราบข้อมูลจากการที่มีคนแนะนำ แต่ระยะเวลาที่ใช้ในจังหวัดเชียงใหม่น้อยกว่า คือ 2 วัน ส่วนการจัดการเดินทางยังนิยมเดินทางมาเป็นกลุ่ม โดยมีขนาดกลุ่มเล็กถึง กลุ่ม 2 คน ถ้ามาเป็นครอบครัว ขนาดครอบครัวเล็กๆ 2 คนเท่านั้น นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลไม่นิยมใช้บริการนำเที่ยวเลย

ด้านค่าใช้จ่าย นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลต่างใช้จ่ายในส่วนของค่าพาหนะมากที่สุด รองลงมา คือค่าที่พักและค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึกตามลำดับ นักท่องเที่ยวในเทศกาล

มีจำนวนคืนพักเฉลี่ยและค่าอาหารเฉลี่ยต่อคนต่อวันสูงกว่านักท่องเที่ยวนอกเทศกาล เมื่อพิจารณานักท่องเที่ยวนอกเทศกาลมีค่าพาหนะเฉลี่ยต่อคน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสถานที่พักแรมและค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ เฉลี่ยต่อคนต่อวันสูงกว่านักท่องเที่ยวในเทศกาล

ด้านทัศนคติของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลดยกระทงมีทัศนคติเกี่ยวกับที่พัก อาหาร พาหนะและความปลอดภัยอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนห้องน้ำพอใช้ เมื่อทำการเฉลี่ยทัศนคติทั้ง 5 เพื่อต้องการทราบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ปัจจัยทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ดี ทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมในงานเทศกาลลดยกระทงทั้ง 10 กิจกรรมอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบางกิจกรรมที่ต้องปรับปรุง

5.1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัยอันได้แก่ สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายทั้งในและนอกเทศกาลลดยกระทงของนักท่องเที่ยว และสรุปผลการวิเคราะห์การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลดยกระทง สำหรับผลของการวิเคราะห์ลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยว ที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายทั้งในเทศกาลและนอกเทศกาลลดยกระทงของนักท่องเที่ยวพบว่า ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลจากตัวแปรทั้งหมดที่มีระดับนัยสำคัญ .01 ขึ้นไปมี 2 ตัวแปร คือระดับรายได้และอาชีพเท่านั้น มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (grand mean) เท่ากับ 2,540.67 บาทต่อคนต่อวัน นักท่องเที่ยวนอกเทศกาลที่มีค่าใช้จ่ายสูงสุดคือ นักท่องเที่ยวที่เป็นแม่บ้าน และมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ก็เป็นตัวแปรเดียวกันกับการวิเคราะห์กรณีของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลคืออาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน เพศและอายุ พบว่า ตัวแปรที่มีระดับนัยสำคัญ .01 ขึ้นไปมีตัวแปรเดียวคือ ระดับรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันเท่ากับ 2,149.21 บาท นักท่องเที่ยวที่มีค่าใช้จ่ายต่อวันสูงคือ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป ความสัมพันธ์ของค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลรวมทั้งหมด 400 คน ซึ่งตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษาเหมือนเดิม พบว่า ตัวแปรที่มีระดับนัยสำคัญ .01 ขึ้นไปมี 2 ตัวแปร คืออาชีพและระดับรายได้ต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 2,345.56 บาทต่อคน

จากการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายต่อวันสูงสุด คือนักท่องเที่ยวที่เป็นแม่บ้านและมีรายได้มากกว่า 20,001 บาทต่อเดือนเมื่อใส่ตัวแปรในและนอกเทศกาล ค่าใช้จ่ายไม่มีความแตกต่างกัน นั่นคือ ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลไม่มี

ความแตกต่างกัน นั่นคือ ช่วงเวลาในเทศกาลและนอกเทศกาลไม่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาทั้ง 3 กรณีพบว่า นักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษามีค่าใช้จ่ายต่อวันค่อนข้างสูง แม้จะเป็นผู้ที่ไม่มีรายได้ แต่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่นิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับผลของการวิเคราะห์การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงเทศกาลลอยกระทงและนอกเทศกาลจะต่างกัน 53,528 คนต่อวัน ซึ่งปรากฏว่ารายได้ปกติจากการท่องเที่ยวในเดือนพฤศจิกายน มีค่าเท่ากับ 110.29 ล้านบาทต่อวัน ส่วนรายได้ที่เกิดขึ้นในวันเทศกาลลอยกระทงเท่ากับ 208.36 ล้านบาทต่อวัน ตามข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจะมีวันพักเฉลี่ยในช่วงเทศกาล 3.08 วัน ดังนั้นการจัดงานเทศกาลลอยกระทงก่อให้เกิดรายได้ทั้งสิ้น 641.76 ล้านบาท และมีรายได้เพิ่มจากปกติถึง 302.07 ล้านบาท

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อพฤติกรรมกรค่าใช้จ่ายทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทงของนักท่องเที่ยวพบว่า อาชีพและระดับรายได้เป็นตัวแปรที่มีระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบการศึกษาของเพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช ใช้ MCA ศึกษาแบบแผนค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวของเชียงใหม่ กรณีศึกษางานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับในจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2535 ปรากฏว่า สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ รายได้ รองลงมาได้แก่ เพศ ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดได้แก่ อาชีพ และเพศ ตามลำดับ จึงมีความเป็นไปได้ที่อาชีพและระดับรายได้จะมีผลต่อพฤติกรรมกรใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอยกระทง

สำหรับผลของการวิเคราะห์การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจต่างๆ ที่รองรับการท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง นักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาลต่างใช้จ่ายในส่วนของค่าพาหนะมากที่สุด รองลงมาคือ ค่าที่พักและค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึกตามลำดับเช่นเดียวกับการศึกษาของเพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช แต่รายได้ที่เกิดขึ้นช่วงในและนอกเทศกาลลอยกระทงมากกว่ารายได้ช่วงงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับหลายเท่า ซึ่งปรากฏว่ารายได้ปกติจากการท่องเที่ยวในเดือนพฤศจิกายน มีค่าเท่ากับ 110.29 ล้านบาทต่อวัน ส่วนรายได้ในช่วงเทศกาลลอยกระทงเท่ากับ 208.36 ล้านบาทต่อวัน ตามข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวจะมีวันพักเฉลี่ยในช่วงเทศกาล 3.08 วัน ดังนั้นการจัดงานเทศกาลลอยกระทงก่อให้เกิดรายได้ทั้งสิ้น 641.76 ล้านบาท และมีรายได้เพิ่มจากปกติถึง 302.07 ล้านบาท ส่วนงานมหกรรมไม้ดอกไม้ประดับก่อให้เกิดรายได้

เพียง 105.29 ล้านบาท และมีรายได้เพิ่มจากปกติ 45.22 ล้านบาทเท่านั้น สืบเนื่องรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าเมื่อเทียบกับรายได้ในปี พ.ศ. 2535 และปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 50% ของปริมาณนักท่องเที่ยวปีดังกล่าว อัตราการเข้าพักทั้งในโรงแรมและเกสต์เฮาส์สูงกว่า จำนวนห้องพักมากกว่าและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันต่อคนก็สูงขึ้น 1,668.33 บาท ในงานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 2,149.46 บาท ต่อคนในเทศกาลลอยกระทง เมื่อได้นำรายได้ทั้งในงานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับและงานเทศกาลลอยกระทงมาปรับค่าเงินเฟ้อ โดยเงินเฟ้อในเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ.2535 เท่ากับ 74.20 และเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2545 เท่ากับ 108.30 พบว่า รายได้ที่แท้จริงของงานมหรหรรรมไม้ดอกไม้ประดับและงานเทศกาลลอยกระทงเท่ากับ 148.63 และ 592.57 ล้านบาทตามลำดับ

5.3 ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม

จากข้อสรุปของการศึกษาสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะในการศึกษาได้ดังนี้

(1) บริเวณการจัดงานควรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการด้านความสะดวกและความปลอดภัย เช่น การจัดเส้นทางรถให้เหมาะสม เพราะมีการบังคับไม่ให้นำรถยนต์ผ่านสถานที่จัดงาน แต่ก็มีรถจักรยานยนต์ขับขี่ไม่เป็นระเบียบสวนกับนักท่องเที่ยวที่เดินชมงาน อาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย การจราจรติดขัดเป็นอย่างมากและควรจัดให้มีสถานที่จอดรถอย่างเพียงพอ รวมทั้งจัดห้องสุขาเคลื่อนที่ด้วย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว

(2) ควรจัดระบบการบริการรถเช่าต่างๆ โดยเฉพาะรถสี่ล้อแดงแดง รถตุ๊กตุ๊ก เพื่ออำนวยความสะดวกและทำโทษผู้ขับขี่ที่ทำผิดจรรยาบรรณ จัดให้มีมาตรฐานเดียวกันในการกำหนดค่าโดยสาร

(3) ควรเพิ่มจำนวนและดูแลความสะดวกสะอาดห้องน้ำ ตามสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและในปั้มน้ำมัน ยังมีนักท่องเที่ยวอีกส่วนหนึ่งที่ต้องการให้มีห้องน้ำบริเวณใกล้ที่จัดงานให้มากขึ้น

(4) เพิ่มบทลงโทษหรืออัตราการเปรียบเทียบปรับ อันมีสาเหตุมาจากดอกไม้เพลิง จนเกิดอันตรายต่อผู้อื่น ทั้งผู้ผลิต สั่ง นำเข้าหรือค้าซึ่งดอกไม้เพลิง

(5) ก่อนและหลังการจัดงานควรมีการสัมมนาร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชน เช่น บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม สายการบิน และธุรกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะร่วมมือกันในการส่งเสริมเทศกาลลอยกระทงและประเมินผลภายหลังจากงานเสร็จ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ในการจัดงานครั้งต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

จากที่ทำการวิเคราะห์รายจ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการศึกษาต้องมีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทั้งในเทศกาลลอยกระทง และนอกเทศกาลลอยกระทง ในการศึกษาครั้งนี้พบข้อผิดพลาดหลายประการ เช่น ไม่ได้ทำ random sampling อย่างแท้จริง ครั้งแรกได้ทำการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวทั้งหมด 600 ตัวอย่างคือ ในเทศกาล 300 ตัวอย่าง นอกเทศกาลอีก 300 ตัวอย่าง แต่นอกเทศกาลเป็นการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวบริเวณท่าอากาศยานเชียงใหม่ถึง 100 ตัวอย่าง แต่ในเทศกาลเป็นเก็บตัวอย่างแบบสุ่มทั้งหมด จึงได้ทำการแก้ไขโดยตัดข้อมูลที่เก็บบริเวณดังกล่าวออก ดังนั้นจึงใช้ข้อมูลทั้งหมดเพียง 400 ตัวอย่าง นั่นคือ ข้อมูลในเทศกาล 200 ตัวอย่างและข้อมูลนอกเทศกาลอีก 200 ตัวอย่าง

การสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาลเป็นการเก็บข้อมูลตัวอย่างในช่วงฤดูการท่องเที่ยวเดียวกัน นั่นคือ ช่วงฤดูการท่องเที่ยว (high season) ของจังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้ค่าใช้จ่ายที่ได้มีความใกล้เคียงกันสูง ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลตัวอย่างนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอยกระทงในช่วงเวลาอื่น

การเก็บตัวอย่างในช่วงเทศกาลลอยกระทง กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างกระจายและมีเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสภาวะการณ์ขณะนั้นไม่เอื้อต่อการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว มีเสียงประทัดดังรบกวนตลอดเวลา ส่วนการเก็บตัวอย่างนอกเทศกาลจำกัดสถานที่เพียงไม่กี่แห่ง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนจำกัดและเก็บยาก ดังนั้น ต้องมีการวางแผนให้รอบคอบก่อนเก็บข้อมูล และควรเก็บตัวอย่างสำรองด้วย

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2540.

กรุงเทพฯ: กองสถิติและวิจัย, 2541.

_____. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2541. กรุงเทพฯ: กองสถิติและวิจัย, 2542.

_____. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2542. กรุงเทพฯ: กองสถิติและวิจัย, 2543.

_____. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2543. กรุงเทพฯ: กองสถิติและวิจัย, 2544.

_____. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2544. กรุงเทพฯ: กองสถิติและวิจัย, 2545.

_____. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศภาคเหนือปี 2545. กรุงเทพฯ: กองสถิติและวิจัย, 2546.

จุฑาทพพร สุระเชษฐคุณมสัน. การศึกษาอุปสงค์การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ณัฐกานต์ โรจนุตมะ. ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2546. สถิติเศรษฐกิจและการเงิน. กรุงเทพฯ: สายฐานข้อมูล ธนาคารแห่งประเทศไทย.

นฤมล สนธิถาวร. การประมาณการปริมาณนักท่องเที่ยวที่เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

นริศรา เตียมคู่ย์. การประเมินมูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขียงราย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

- นพดล จันระวัง. การประเมินมูลค่าทางนันทนาการและมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งหมดของหมู่เกาะพีพี. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545
- นันทนา ลิ้มประยูร. มูลค่าอุทยานแห่งชาติ : กรณีศึกษาเกาะเสม็ด. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- บุญณนิตา โสดา. ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอิสระชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- เพียงจันทร์ ลิขิตเอกราช. การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยว : กรณีศึกษางานไม้ดอกไม้ประดับในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ. รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544.
- _____. รายงานฉบับสมบูรณ์ เรื่อง โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.
- มิ่งสรรพ์ สันติกาญจน์. “การทำ Multiple Classification Analysis จาก Dummy Variable Regression.” วารสารธรรมศาสตร์ (มกราคม-มีนาคม 2523): 162-179
- เววดี จรุงรัตนพงศ์. “การศึกษาผลกระทบของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจต่อการยอมรับเงินเดือนใหม่และการเปลี่ยนแปลงของเงินส่งกลับของผู้หางานทำโดยวิธี Multiple Classification Analysis.” สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2542. อ้างถึงใน จักรี เตชะวารี. ทศนคติและรายจ่ายด้านบุญกุศลของคนไทย: กรณีศึกษาวัดพระธาตุยอดสูงเทพราชวรวิหาร. แบบฝึกหัดการวิจัยเศรษฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แผน+นโยบาย [ม.ป.ท : ม.ป.พ., 2543]. (เอกสารไม่เผยแพร่)
- วีระพล วงษ์ประเสริฐ. การวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ศรัณยา ศรีรัตน์. การศึกษาที่กำหนดพฤติกรรมการใช้จ่าย และระยะเวลาพำนักของนัก

ท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ศูนย์บริการวิชาการ. รายงานการวิจัย เรื่อง การกระจาย

การไหลของรายได้จากการท่องเที่ยวในธุรกิจโรงแรมและธุรกิจนำเที่ยว.

กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2532.

_____ . รายงานการวิจัย เรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการกระจายรายได้ของ

ประชาชนในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2537.

สการินทร์ โพธิวาสวริน. ผลกระทบทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัด

เชียงใหม่เปรียบเทียบกับระดับประเทศ. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. “การวิเคราะห์การเลือกสถานที่ท่องเที่ยว.” ใน

เอกสารประกอบโครงการศึกษาทบทวนแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของ

ประเทศ, 49-91. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

_____ . การศึกษาพัฒนาการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม

_____ . กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2543. อ้างถึงใน นริศรา

เอี่ยมคุ้ย. การประเมินมูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาออยตุง จังหวัด

เชียงราย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

_____ . บทคัดย่อโครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บท

พัฒนาการท่องเที่ยวไทยสำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ

ที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). แหล่งที่มา: <http://tat.or.th/tat/masterplan/draft.htm>(22

April 2002).

สมบัติ แซ่เฮ้. การศึกษาอุปสงค์ต่อการท่องเที่ยวชมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2537.

สุจินต์พร จินตนา. การประมาณการรายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทย. ปริญญา

นิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก, 2538.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ. สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา

พานิช, 2521.

โสมสกาเว เพชรนนท์. การประเมินค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยวิธีการใช้มูลค่าตัวแทน : เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การประเมินค่าสิ่งแวดล้อม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2547. Gross Provincial Product at Current Market Prices. แหล่งที่มา www.nesdb.go.th/econSocial/macro/gpp_data/index.html 22 มีนาคม 2547.

Bang-ornrat Rojwannasin. **Determinants of International Tourist Flows to Thailand.** Master's thesis. Economics. Thammasat University, 1982.

Bongkosh Ngamsom Rittichainuwat and others. "A Study of the Impact of Travel Satisfaction on the Likelihood of Travelers to Revisit Thailand" **Journal of Travel & Tourism Marketing** 12, 2/3(2002): 19-43.

Bechdolt, B.V. "Cross-Sectional Travel Demand Function : U.S. Visitors to Hawaii 1961-1970." **The Quarterly Review of Economics and Business** 13(1973): 37-44.

Chakraborty, Kalyan and Keith, John E. "Estimating the Recreation Demand and Economic Value of Mountain Biking in Moab, Utah : An Application of Counts Data Models." **Journal of Environmental Planning & Management** 43 (July 2000): 461-469.

Freeman, A Myrick III. **The Measurement of Environmental and Resource Value: Theory and Methods.** Washington D.C.: Resource for the Future, 1976. อ้างถึงใน นริศรา เขี่ยมค้อย. **การประเมินมูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาอุทยานหลวง จังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.

Luzar, E.Jane; Diagne, Assane; and others. "Profiling the Nature based Tourism : A Multinomial Logit Approach." **Journal of Travel Research** 37(August 1998): 48-55.

Tideswell, Carmen and Faulkner, B. "Multidestination Travel Patterns of International Visitors to Queensland." **Journal of Travel Research** 37(May 1999): 368-373.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์(นักท่องเที่ยวในเทศกาล)

แบบสอบถามนี้จะสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ของนางสาวอัญชลี นัสสาสาร นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอความกรุณาท่านช่วยตอบคำถาม ซึ่งข้อมูลของท่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และข้อมูลของท่านจะถือว่าเป็นความลับ ขอขอบคุณท่านที่สละเวลามาตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านเดินทางโดยสวัสดิภาพ

สถานที่ทำการสัมภาษณ์.....วันที่.....

(ในการวิจัยครั้งนี้ต้องการถามเฉพาะนักท่องเที่ยวที่พักค้างแรมที่จังหวัดเชียงใหม่อย่างน้อย 1 คืนขึ้นไปเท่านั้น ถ้าปัจจุบันผู้ถูกสัมภาษณ์อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ให้ยกเลิกการสัมภาษณ์ครั้งนี้ แล้วสัมภาษณ์บุคคลอื่นแทน)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

1. ที่พัก / ที่ทำงานปัจจุบัน : อำเภอ.....จังหวัด.....
2. จุดประสงค์หลักของการเดินทาง (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ท่องเที่ยว	☐ ธุรกิจ
☐ ปฏิบัติราชการ	☐ ประชุม / สัมมนา
☐ เยี่ยมญาติ	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
3. จุดหมายปลายทางของการเดินทาง คือจังหวัด.....
4. ท่านทราบข้อมูลการจัดงานเทศกาลลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่ จาก (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ โฆษณา	☐ มีคนแนะนำ
☐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
☐ บริษัทนำเที่ยว	

5. ท่านเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่
- เดือนละครั้ง ปีละครั้ง
- 6 เดือนครั้ง อื่นๆ ระบุ.....
6. ท่านได้ร่วมงานเทศกาลลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่ในปีก่อนหรือไม่
- ได้เข้าร่วม ไม่ได้เข้าร่วม
7. ถ้าท่านไม่มาเที่ยวในวันนี้ ท่านจะทำอะไร
- ทำงาน ดูหนัง / เดินเล่นตามศูนย์การค้า
- อยู่บ้าน อื่นๆ ระบุ.....
8. ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมดในครั้งนี้
- 1 วัน 3 วัน
- 2 วัน มากกว่า 3 วัน (ระบุ).....วัน
9. ในการเดินทางครั้งนี้ท่านเดินทาง
- คนเดียว เป็นกลุ่ม จำนวน.....คน
- ร่วมกับครอบครัว จำนวน.....คน ร่วมกับบริการนำเที่ยว
10. ในการมาเที่ยวครั้งนี้ท่านใช้บริการนำเที่ยวหรือไม่
- ใช้ทั้งหมด.....บาทต่อคน
- โดยใช้จ่ายดังกล่าวรวมถึง.....
- ไม่ใช่
- ใช้บางส่วน
11. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป – กลับ ที่เกิดขึ้นจากการมาเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ต่อคน (ในกรณีที่มากับบริการนำเที่ยวให้เติมเฉพาะส่วนที่ไม่รวมในค่าบริการ)

พาหนะเดินทาง	ค่าใช้จ่าย (บาทต่อคน)
เครื่องบิน	
รถทัวร์	
รถบัสประจำทาง	
รถตุ๊กตุ๊ก	
รถแท็กซี่	
รถสองแถว	
รถส่วนตัว (ค่าน้ำมัน)	
อื่น ๆ	

12. ค่าใช้จ่ายด้านสถานที่พัก

☀️ โรงแรม.....คืน ราคา.....บาท/คืน

☀️ เกสท์เฮ้าส์.....คืน ราคา.....บาท/คืน

☀️ อื่น ๆคืน ราคา.....บาท/คืน

(กรณีที่พักท่องเที่ยวพักตามวัด โปรดระบุจำนวนเงินที่บริจาควัดตามศรัทธาด้วย)

13. ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร (รวมทั้งหมดในการท่องเที่ยวครั้งนี้ต่อคน)

สถานที่	โรงแรม	ภัตตาคาร	ร้านค้า	แผงลอย	ทำเอง
บาทต่อคน					
สำหรับผู้ที่มีค่าบริการนำเที่ยวท่านรับประทานอาหารที่					
เช้า					
กลางวัน					
เย็น					

14. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการท่องเที่ยวครั้งนี้จากการมาเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น

(ถ้านักท่องเที่ยวใช้บริการนำเที่ยวให้เติมเฉพาะส่วนที่ไม่รวมในค่าบริการนำเที่ยว)

☀️ สถานบันเทิงเริงรมย์.....บาทต่อ.....คน

ประเภท.....

☀️ ซั๊ของ.....บาทต่อ.....คน

☀️ ซั๊ดอกไม้เพลิง.....บาทต่อ.....คน

☀️ โคมลอย.....บาทต่อ.....คน

☀️ ผางประทีป.....บาทต่อ.....คน

☀️ สปา.....บาทต่อ.....คน

ใช้บริการที่.....

☀️ กอล์ฟ.....บาทต่อ.....คน

ส่วนที่ 2 ทศนคติของผู้เดินทาง

1. โปรดระบุความพอใจ

รายการ	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่ดี	ต้องปรับปรุง	ไม่มีความเห็น
ที่พัก						
อาหาร						
ห้องน้ำ						
พาหนะในการเดินทาง						
ความปลอดภัยของผู้ท่องเที่ยว						

(หากนักท่องเที่ยวเลือก “ไม่ดี” หรือ “ต้องปรับปรุง” โปรดระบุเหตุผล เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุง)

2. ท่านคิดอยากจะทำชมงานเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ในครั้งต่อไปอีกหรือไม่

อยาก

ไม่อยาก

3. ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานเทศกาลลอยกระทงครั้งนี้อย่างไร

รายการ	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่ดี	ต้องปรับปรุง	ไม่มีความเห็น
การประกวดประกวดกระทงใหญ่						
การประกวดกระทงฝีมือ						
การแข่งขันถ่อแพและการแข่งขันคนอึด						
การจุดดอกไม้ไฟเป็นพุดบูชา						
การแสดงมหรสพตามจุดต่างๆ						
การประกวดกระทงเล็ก						
การประกวดโคมลอย						
การประกวดหุ่นน้อยนพมาศ						
การปล่อยกระทงสาย						
การประกวดนางงามนพมาศ						

(หากนักท่องเที่ยวไม่ได้ชมกิจกรรมใด ไม่ต้องใส่เครื่องหมายใดๆ ในตาราง และนักท่องเที่ยวเลือกช่อง “ไม่ดี” หรือ “ไม่ควรมี” กรุณาระบุเหตุผลด้วย)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพ

- โสด สมรส หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับปริญญาโท
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับปริญญาเอก
 ระดับ ปวส. / อนุปริญญา อื่น ๆ ระบุ.....

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

- 1 – 3 คน 7 – 9 คน
 4 – 6 คน มากกว่า 9 คนขึ้นไป

6. อาชีพ

- ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ แม่บ้าน
 นักศึกษา พนักงาน / ลูกจ้าง
 ธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร
 ตัวแทนขายสินค้า อื่น ๆ ระบุ.....

7. รายได้ต่อเดือน เฉพาะตัวท่าน

- น้อยกว่า 10,000 บาท ระหว่าง 50,000 – 64,999 บาท
 ระหว่าง 10,000 – 19,999 บาท ระหว่าง 65,000 – 79,999 บาท
 ระหว่าง 20,000 – 34,999 บาท ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป

- ระหว่าง 35,000 – 49,999 บาท

8. รายได้สุทธิต่อเดือนของครอบครัว

- น้อยกว่า 10,000 บาท ระหว่าง 50,000 – 64,999 บาท
 ระหว่าง 10,000 – 19,999 บาท ระหว่าง 65,000 – 79,999 บาท
 ระหว่าง 20,000 – 34,999 บาท ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป
 ระหว่าง 35,000 – 49,999 บาท

9. ลักษณะของบ้านพักที่ท่านอาศัยอยู่

☛ 1 ห้องนอน

☛ 3 ห้องนอน

☛ 2 ห้องนอน

☛ มากกว่า 3 ห้องนอน

10. บ้านพักที่ท่านอาศัยอยู่

☛ เป็นของตัวเอง

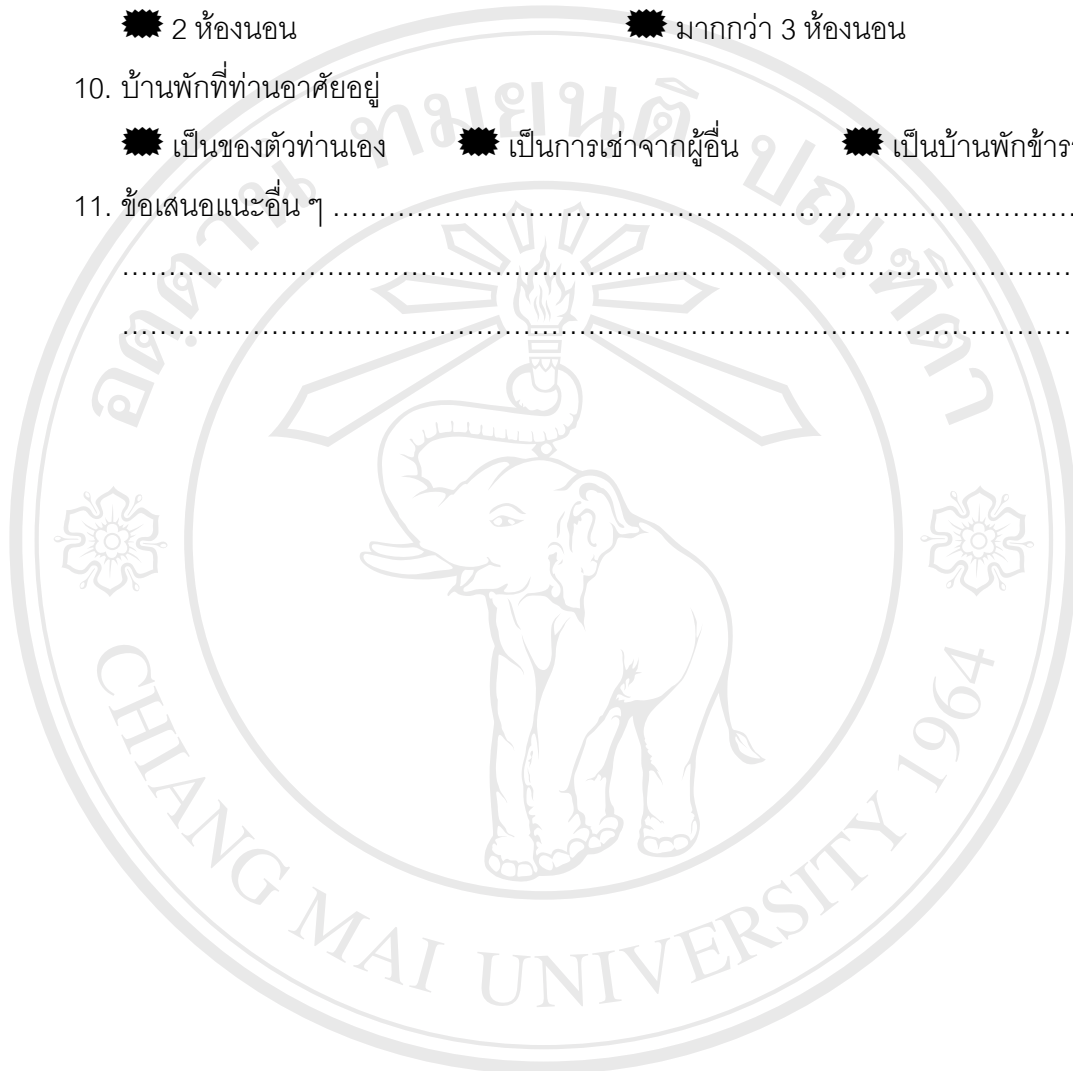
☛ เป็นการเช่าจากผู้อื่น

☛ เป็นบ้านพักข้าราชการ

11. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

เลขที่แบบสัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์วิทยานิพนธ์(นักท่องเที่ยวนอกเทศกาล)

แบบสอบถามนี้จะสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและต้นทุนในการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ของนางสาวอัญชลี นัสสาสาร นักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอความกรุณาท่านช่วยตอบคำถาม ซึ่งข้อมูลของท่านมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และข้อมูลของท่านจะถือว่าเป็นความลับ ขอขอบคุณท่านที่สละเวลามาตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านเดินทางโดยสวัสดิภาพ

สถานที่ทำการสัมภาษณ์.....วันที่.....

(ในการวิจัยครั้งนี้ต้องการถามเฉพาะนักท่องเที่ยวที่พักค้างแรมที่จังหวัดเชียงใหม่อย่างน้อย 1 คืนขึ้นไปเท่านั้น ถ้าปัจจุบันผู้ถูกสัมภาษณ์อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ให้ยกเลิกการสัมภาษณ์ครั้งนี้ แล้วสัมภาษณ์บุคคลอื่นแทน)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

1. ที่พัก / ที่ทำงานปัจจุบัน : อำเภอ.....จังหวัด.....
2. จุดประสงค์หลักของการเดินทาง (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ท่องเที่ยว	☐ ธุรกิจ
☐ ปฏิบัติราชการ	☐ ประชุม / สัมมนา
☐ เยี่ยมญาติ	☐ อื่นๆ ระบุ.....
3. จุดหมายปลายทางของการเดินทาง คือจังหวัด.....
4. ท่านทราบข้อมูลการจัดงานเทศกาลลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่ จาก (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ โฆษณา	☐ มีคนแนะนำ
☐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	☐ อื่นๆ ระบุ.....
☐ บริษัทนำเที่ยว	

5. ท่านเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่

เดือนละครั้ง

ปีละครั้ง

6 เดือนครั้ง

อื่นๆ ระบุ.....

6. ถ้าท่านไม่มาเที่ยวในวันนี้ ท่านจะทำอะไร

ทำงาน

ดูหนัง / เดินเล่นตามศูนย์การค้า

อยู่บ้าน

อื่นๆ ระบุ.....

7. ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมดในครั้งนี้

1 วัน

3 วัน

2 วัน

มากกว่า 3 วัน (ระบุ).....วัน

8. ในการเดินทางครั้งนี้ท่านเดินทาง

คนเดียว

เป็นกลุ่ม จำนวน.....คน

ร่วมกับครอบครัว จำนวน.....คน

ร่วมกับบริการนำเที่ยว

9. ในการมาเที่ยวครั้งนี้ท่านใช้บริการนำเที่ยวหรือไม่

ใช้ทั้งหมด.....บาทต่อคน

โดยใช้จ่ายดังกล่าวรวมถึง.....

ไม่ใช่

ใช้บางส่วน

10. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไป – กลับ ที่เกิดขึ้นจากการมาเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ต่อคน (ในกรณีที่มากับบริการนำเที่ยวให้เติมเฉพาะส่วนที่ไม่รวมในค่าบริการ)

พาหนะเดินทาง	ค่าใช้จ่าย (บาทต่อคน)
เครื่องบิน	
รถทัวร์	
รถบัสประจำทาง	
รถตุ๊กตุ๊ก	
รถแท็กซี่	
รถสองแถว	
รถส่วนตัว (ค่าน้ำมัน)	
อื่น ๆ	

11. ค่าใช้จ่ายด้านสถานที่พัก

☀️ โรงแรม.....คืน ราคา.....บาท/คืน

☀️ เกสท์เฮ้าส์.....คืน ราคา.....บาท/คืน

☀️ อื่นๆคืน ราคา.....บาท/คืน

(กรณีที่พักท่องเที่ยวพักตามวัด โปรดระบุจำนวนเงินที่บริจาควัดตามศรัทธาด้วย)

12. ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร (รวมทั้งหมดในการท่องเที่ยวครั้งนี้ต่อคน)

สถานที่	โรงแรม	ภัตตาคาร	ร้านค้า	แผงลอย	ทำเอง
บาทต่อคน					
สำหรับผู้ที่มีกับบริการนำเที่ยวท่านรับประทานอาหารที่					
เช้า					
กลางวัน					
เย็น					

13. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการท่องเที่ยวครั้งนี้จากการมาเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น

(ถ้านักท่องเที่ยวใช้บริการนำเที่ยวให้เติมเฉพาะส่วนที่ไม่รวมในค่าบริการนำเที่ยว)

☀️ สถานบันเทิงเริงรมย์.....บาทต่อ.....คน ประเภท.....

☀️ ซั๊ของ.....บาทต่อ.....คน

☀️ สปา.....บาทต่อ.....คน ใช้บริการที่.....

☀️ กอล์ฟ.....บาทต่อ.....คน

ส่วนที่ 2 ทศนคติของผู้เดินทาง

1. โปรดระบุความพอใจ

รายการ	ดีมาก	ดี	พอใช้	ไม่ดี	ต้องปรับปรุง	ไม่มีความเห็น
ที่พัก						
อาหาร						
ห้องน้ำ						
พาหนะในการเดินทาง						
ความปลอดภัยของผู้ท่องเที่ยว						

(หากนักท่องเที่ยวเลือก “ไม่ดี” หรือ “ต้องปรับปรุง” โปรดระบุเหตุผล เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุง)

2. ท่านคิดอยากจะมาชมงานเทศกาลลอยกระทงจังหวัดเชียงใหม่ในครั้งต่อไปอีกหรือไม่

☀️ อยาก

☀️ ไม่อยาก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของนักท่องเที่ยว

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพ

- โสด สมรส หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่

4. ระดับการศึกษา

- ระดับประถมศึกษา ระดับปริญญาตรี
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับปริญญาโท
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับปริญญาเอก
 ระดับ ปวส. / อนุปริญญา อื่น ๆ ระบุ.....

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

- 1 – 3 คน 7 – 9 คน
 4 – 6 คน มากกว่า 9 คนขึ้นไป

6. อาชีพ

- ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ แม่บ้าน
 นักศึกษา พนักงาน / ลูกจ้าง
 ธุรกิจส่วนตัว เกษตรกร
 ตัวแทนขายสินค้า อื่น ๆ ระบุ.....

7. รายได้ต่อเดือน เฉพาะตัวท่าน

- น้อยกว่า 10,000 บาท ระหว่าง 50,000 – 64,999 บาท
 ระหว่าง 10,000 – 19,999 บาท ระหว่าง 65,000 – 79,999 บาท
 ระหว่าง 20,000 – 34,999 บาท ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป

- ระหว่าง 35,000 – 49,999 บาท

8. รายได้สุทธิต่อเดือนของครอบครัว

- น้อยกว่า 10,000 บาท ระหว่าง 50,000 – 64,999 บาท
 ระหว่าง 10,000 – 19,999 บาท ระหว่าง 65,000 – 79,999 บาท
 ระหว่าง 20,000 – 34,999 บาท ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป
 ระหว่าง 35,000 – 49,999 บาท

9. ลักษณะของบ้านพักที่ท่านอาศัยอยู่

☛ 1 ห้องนอน

☛ 3 ห้องนอน

☛ 2 ห้องนอน

☛ มากกว่า 3 ห้องนอน

10. บ้านพักที่ท่านอาศัยอยู่

☛ เป็นของตัวเอง

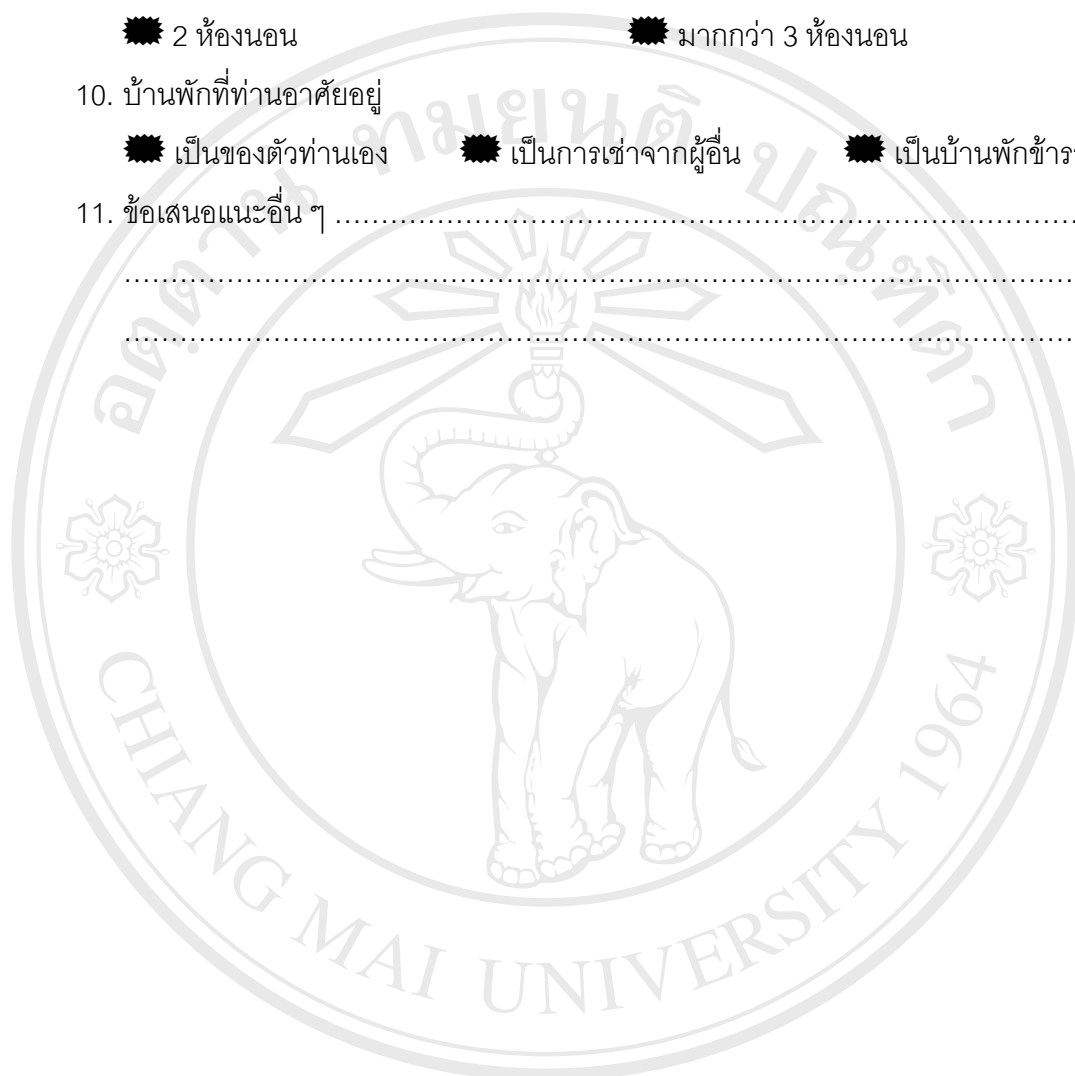
☛ เป็นการเช่าจากผู้อื่น

☛ เป็นบ้านพักข้าราชการ

11. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

ตาราง 1 การทดสอบนัยสำคัญและค่าสถิติอื่นๆ ของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
นอกเทศกาล

ที่มาของความผันแปร	Experimental Method				
	ผลรวมของกำลังสอง	องศาอิสระ	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสอง	ค่าสถิติ F	ระดับนัยสำคัญ
ตัวแปรอิสระ					
รายได้	3.0E+08	15	19987679.7	4.424	.000
อาชีพ	9.4E+08	2	46925810.5	10.386	.000
อายุ	6.3E+07	7	8999994.913	1.992	.058
เพศ	3.5E+07	5	6961012.879	1.541	.179
	4650054	1	4650054.346	1.029	.312
ความผันแปรที่อธิบายได้	3.0E+08	15	19987679.7	4.424	.000
ความผันแปรที่เหลือ	8.3E+08	184	4518230.096		
ความผันแปรทั้งหมด	1.1E+09	199	5684269.014		

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งหมดที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวนอกเทศกาลลอย

กระทรง โดยวิธี MCA

Grand means = 2,540.67

ปัจจัยที่พิจารณา	จำนวน ตัว อย่าง	Unadjusted Deviation	Eta	Adjusted Deviation	Beta
1. รายได้			.425		.389
1.1 ต่ำกว่า 10,000 บาท	97	-973.90		-875.21	
1.2 ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	67	549.75		449.72	
1.3 มากกว่า 20,001 บาท	36	1,600.96		1,521.22	
2. อาชีพ			.353		.247
2.1 แม่บ้าน	10	565.72		1,328.92	
2.2 ประกอบกิจการส่วนตัว	32	1,154.51		767.95	
2.3 ข้าราชการ/พนักงานรัฐ วิสาหกิจ	40	557.92		118.71	
2.4 นักศึกษา	36	-1,038.36		-98.40	
2.5 พนักงาน/ลูกจ้าง	59	47.39		-247.34	
2.6 อื่นๆ	6	-1,177.67		-710.47	
2.7 เกษตรกร	13	-1,626.13		-1,051.79	
2.8 ตัวแทนขายสินค้า	4	-531.92		-1,635.20	
3. อายุ			.299		.188
3.1 ระหว่าง 15 - 24 ปี	52	-1,064.82		-180.91	
3.2 ระหว่าง 25 - 34 ปี	76	431.29		303.13	
3.3 ระหว่าง 35 - 44 ปี	37	320.62		-109.33	
3.4 ระหว่าง 45 - 54 ปี	27	604.13		57.11	
3.5 ระหว่าง 55 - 64 ปี	3	-2,176.00		-3174.16	
3.6 ตั้งแต่ 64 ปีขึ้นไป	5	189.12		-321.03	
4. เพศ			.008		.069
4.1 ชาย	69	-26.25		-227.08	
4.2 หญิง	131	13.82		119.60	

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวนอกเทศกาล R = .495 R² = .245

ตาราง 3 การทดสอบนัยสำคัญและค่าสถิติอื่นๆ ของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
ในเทศกาล

ที่มาของ ความผันแปร	Experimental Method				
	ผลรวมของ กำลังสอง	องศา อิสระ	ค่าเฉลี่ยของผลรวม กำลังสอง	ค่าสถิติ F	ระดับนัย สำคัญ
ตัวแปรอิสระ	2.7E+08	15	18144195.9	4.035	.000
รายได้	1.3E+08	2	64159102.5	14.269	.000
อาชีพ	2.4E+07	7	3491608.528	.777	.608
อายุ	9927841	5	1985568.134	.442	.819
เพศ	5332400	1	5332399.539	1.186	.278
ความผันแปรที่ อธิบายได้	2.7E+08	15	18144195.9	4.035	.000
ความผันแปรที่เหลือ	8.2E+08	183	4496518.121		
ความผันแปรทั้งหมด	1.1E+09	198	5530433.101		

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในเทศกาล

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในเทศกาลลอยกระทง

โดยใช้วิธี MCA

Grand means = 2,149.21

ปัจจัย	จำนวน ตัวอย่าง	Unadjusted Deviation	Eta	Adjusted Deviation	Beta
1. รายได้			.459		.445
1.4 ต่ำกว่า 10,000 บาท	123	-699.67		-633.40	
1.5 ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	39	174.82		-19.25	
1.6 มากกว่า 20,001 บาท	37	2,141.66		2,25.95	
2. อาชีพ			.319		.176
2.1 ข้าราชการ/พนักงานรัฐ วิสาหกิจ	30	812.12		516.11	
	37	1,017.57		306.91	
2.2 ประกอบกิจการส่วนตัว	11	-640.51		217.43	
2.3 แม่บ้าน	39	143.66		158.81	
2.4 พนักงาน/ลูกจ้าง	59	-652.29		-362.90	
2.5 นักศึกษา	12	-1,229.04		-450.78	
2.6 เกษตรกร	10	-636.74		-591.87	
2.7 อื่นๆ	1	-969.46		-2,685.73	
2.8 ตัวแทนขายสินค้า					
3. อายุ			.216		.122
3.1 ระหว่าง 15- 24 ปี	72	-574.73		253.90	
3.2 ระหว่าง 25 - 34 ปี	67	153.88		-92.48	
3.3 ระหว่าง 35 - 44 ปี	27	939.07		26.72	
3.4 ระหว่าง 45 - 54 ปี	22	215.71		-615.46	
3.5 ระหว่าง 55 - 64 ปี	8	-64.40		365.03	
3.6 ตั้งแต่ 64 ปีขึ้นไป	3	494.92		-728.90	
4. เพศ			.170		.074
4.1 ชาย	83	471.59		205.78	
4.2 หญิง	116	-337.43		-147.24	

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในเทศกาล

R = .499 R² = .249

ตาราง 5 การทดสอบนัยสำคัญและค่าสถิติอื่นๆ ของปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้ง
ในและนอกเทศกาล

ที่มาของ ความผันแปร	Experimental Method				
	ผลรวมของ กำลังสอง	องศา อิสระ	ค่าเฉลี่ยของผลรวม กำลังสอง	ค่าสถิติ F	ระดับนัย สำคัญ
ตัวแปรอิสระ	5.2E+08	16	32238544.7	7.137	.000
รายได้	2.2E+08	2	109240108	24.182	.000
อาชีพ	6.1E+07	7	8664695.67	1.918	.066
อายุ	7024648	5	1404929.507	.311	.906
เพศ	324806.5	1	324806.529	.072	.789
ในและนอก	6127170	1	6127169.696	1.356	.245
ความผันแปรที่ อธิบายได้	5.2E+08	16	32238544.7	7.137	.000
ความผันแปรที่เหลือ	1.7E+09	382	4517394.349		
ความผันแปรทั้งหมด	2.2E+09	398	5631812.453		

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกเทศกาลลอย

กระทรง โดยใช้วิธี MCA

Grand means = 2,345.56

ปัจจัย	จำนวน ตัวอย่าง	Unadjusted Deviation	Eta	Adjusted Deviation	Beta
1. รายได้			.441		.416
1.7 ต่ำกว่า 10,000 บาท	220	-844.19		-763.71	
1.8 ระหว่าง 10,001-20,000 บาท	106	462.99		313.52	
1.9 มากกว่า 20,001 บาท	73	1,871.84		1,846.35	
2. อาชีพ			.332		.173
2.1 แม่บ้าน	21	-75.91		757.23	
2.2 ประกอบกิจการส่วนตัว	69	1,066.41		354.70	
2.3 ข้าราชการ/พนักงานรัฐ วิสาหกิจ	70	694.32		287.76	
2.4 พนักงาน/ลูกจ้าง	98	125.13		-76.99	
2.5 นักศึกษา	95	-846.44		-184.26	
2.6 อื่นๆ	16	-888.98		-560.40	
2.7 เกษตรกร	25	-1,428.20		-648.41	
2.8 ตัวแทนขายสินค้า	5	-502.56		-2,058.54	
3. อายุ			.247		.065
3.1 ระหว่าง 15 - 24 ปี	124	-812.29		4.81	
3.2 ระหว่าง 25 - 34 ปี	143	313.14		126.74	
3.3 ระหว่าง 35 - 44 ปี	64	611.60		16.94	
3.4 ระหว่าง 45 - 54 ปี	49	449.21		-212.42	
3.5 ระหว่าง 55 - 64 ปี	11	-729.69		-608.14	
3.6 ตั้งแต่ 64 ปีขึ้นไป	8	352.21		-338.52	
4. เพศ			.075		.013
4.1 ชาย	152	227.09		38.29	
4.2 หญิง	247	-139.74		-29.56	

ตาราง 6 (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน ตัว อย่าง	Unadjusted Deviation	Eta	Adjusted Deviation	Beta
5. ในและนอกเทศกาล			.083		.054
5.1 ในเทศกาล	199	-196.09		-128.56	
5.2 นอกเทศกาล	200	195.11		127.92	

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวในและนอกเทศกาล

$R = .475$ $R^2 = .226$

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวอัญชลี นัสสาสาร
วัน เดือน ปี เกิด	17 กรกฎาคม 2522
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2540 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2544

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved